

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

20 ЛЮТАГА 2014 г.

ЧАЦВЕР

№ 32 (27642)

Кошт 1800 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Крывавыя слёзы Украіны

Колькі мужчын працуе у дзіцячых садках?

У сталіцы не хапае грамадскіх прыбіральныхяў

СТАР.9

Курсы замежных валют, устаноўлены НБ РБ з 20.02.2014 г.

Долар ЗША		9720,00 ▲
Еўра		13370,00 ▲
Рас. руб.		273,00 ▼
Укр. грыўня		1077,01 ▼

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 6°	
Віцебск	+ 2°	
Гомель	+ 4°	
Гродна	+ 4°	
Магілёў	+ 2°	
Мінск	+ 3°	

ПРАМАЯ ЛІНІЯ

УСЁ ПРА АДРАСНУЮ САЦЫЯЛЬНУЮ ДАПАМОГУ

Хто мае права на штомесячную або аднаразовую сацыяльную дапамогу і якія сёння іх памеры? Ад чаго яны залежаць? Каму прызначаецца дапамога па аплаце паслуг ЖКГ? Колькі разоў можна звярнуцца па дапамогу на падгузкі?..

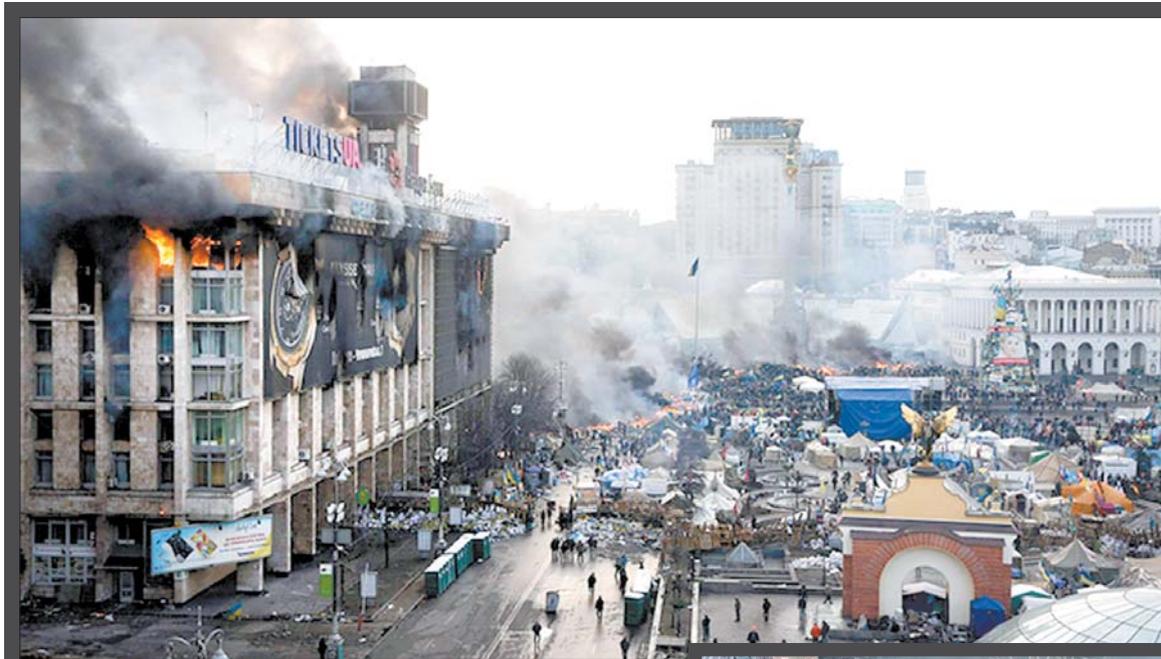

Гэтыя і іншыя пытанні вы зможаце задаць намесніку міністра працы і сацыяльнай абароны Аляксандру Аляксеевічу РУМАКУ ў ходзе прамой тэлефоннай лініі «Падтрымка насельніцтва праз сістэму дзяржаўнай адраснай сацыяльнай дапамогі», якая адбудзецца ў рэдакцыі «Звязды» **СЁННЯ**. Тэлефануйце па нумары

(8-017) 287 18 66
з 11 да 12 гадзін.

ISSN 1990 - 763X

МАСКВА АЦЭНЬВАЕ ТОЕ, ШТО АДБЫВАЕЦЦА, ЯК СПРОБУ ДЗЯРЖАЎНАГА ПЕРАВАРОТУ

У Крамлі тое, што адбываецца ва Украіне, «трактуецца як спроба дзяржаўнага перавароту», заявіў прэс-сакратар прэзідэнта Расіі Дзмітрый Пяскоў. Ён растлумачыў, што ва Украіне адбываецца захоп будынкаў і зброі. Адказнасць за тое, што адбываецца, ляжыць на экстрэмістах, заявіў Пяскоў. «У Маскве рашуча асуджаюць гвалт з боку экстрэмісцкіх элементаў, якія скарысталіся выкананнем умоў па амністыі і адрозу прыступілі да гвалтоўных дзеянняў», — сказаў Пяскоў.

ВА УКРАЇНЕ АБВЕШЧАНА ЖАЛОБА

Прэзідэнт Украіны Віктар Януковіч абвясціў 20 лютага днём жалобы па загінулых у масавых беспарадках. «У дзень жалобы на ўсёй тэрыторыі Украіны прыспусяць дзяржаўны сцяг на дамах і будынках органаў дзяржаўнай улады, органаў мясцовага самакіравання, дзяржаўных прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый, адмяніць забаўляльна-канцэртныя мерапрыемствы, спартыўныя спаборніцтвы, унесці адпаведныя змены ў праграмы тэле-і радыёперадач», — адзначаецца ў пастанове. Паводле звестак Міністэрства аховы здароўя Украіны на момант выхаду нумара, у выніку масавых беспарадкаў у Кіеве загінулі 25 чалавек, з іх 14 — цывільныя асобы. Па медыцынскую дапамогу звярнуўся 381 чалавек. Сярод шпіталізаваных — супрацоўнікі праваахоўных органаў, журналісты, дзеці.

Рэдакцыя звязалася з Кіевам:

Алег ЦАРОЎ, дэпутат Вярхоўнай Рады, фракцыя «Партыя рэгіёнаў»

— **Алег Анатольевіч, што ўчора адбылося ў Кіеве? Ці быў «штурм Майдана»?**

— Насамрэч загаду на зачыстку «Майдана» не было. І гэта з'яўляецца галоўнай прычынай такой вялікай колькасці ахвяр.

СТАР.2

Фота ria.ru, bigpicture.ru

Вуснамі аналітыка

УЛАСНІКІ КВАТЭР ЗАМЕРЛІ «НА НІЗКІМ СТАРЦЕ»

Эксперты сталічнага рынку арэнды прагназуюць істотнае павелічэнне попыту падчас ЧС па хакеі

Практычна з першых дзён года на мінскім рынку жыллёвай нерухомаści назіраецца сапраўдны «мёртвы» сезон, калі колькасць здзелак куплі-продажу кватэр паменшылася ў разы. Гэтая акалічнасць пэўным чынам адгукнулася і на сітуацыі з арэндай прыватнага жылля. Пра сённяшнюю сітуацыю на сталічным рынку арэнды і прагнозы на бліжэйшую перспектыву карэспандэнт «Звязды» паведаміла намесніца генеральнага дырэктара Цэнтра гандлю нерухомасцю «ПАКАДАН» Аксана ЛУКАШЭВІЧ.

Бюджэтных кватэр больш не стала

Цяпер сітуацыя крыху змянілася, бо з рынку знікла вялікая колькасць менавіта

«нервовых» кліентаў, якім арэндныя кватэры неабходна было знайсці амаль імгненна. Сёння попыт крыху зменшыўся, аднак і прапановы больш не стала. Спра-

ва цяпер нават не ў колькасці памяшканняў, што прапануюцца, а ў адсутнасці танных стандартных кватэр. Кліенты працягваюць заказваць у агенцтвах невялікае па плошчы жыллё па кошце 300–400 долараў у месяц. Аднак жылых памяшканняў за такія грошы сёння няма. Кватэры быццам бы ёсць, аднак цэннік на іх амаль застаўся на максімальным узроўні, якога ён дасягнуў пры ажыятажным попыце мінулай восенню. Так, у агенцтва нашага эксперта за дзень трапляе 4–5 ква-

тэр па кошце ад 500 да 800 долараў, а сапраўды бюджэтных варыянтаў па 400–500 долараў прапануецца ў арэнду не больш як 2–3 за тыдзень. Рэальная прапанова па здымным жыллі выглядае наступным чынам. Сярэдні цэннік па стандартных аднапакаёвых кватэрах недалёка ад метро вагаецца ў межах 450–500 долараў за месяц. Калі кліент згодзен пачакаць тыдзень-другі, то яму могуць падабраць і слабейшую па якасці аднапакаёўку за 380–420 долараў. Тут адрознаў-

важу, што такія варыянты з'яўляюцца не правілам, а выключэннем. Прыкладна ў 460–520 долараў акрэслены сярэдні цэннік бюджэтных двухпакаёвых кватэр. І ў гэтым сегменце яшчэ магчыма знайсці не вельмі добрую двухпакаёўку за 400–450 долараў. Заўважу, што наяўнасць ці адсутнасць мэблі на кошт арэнды ўвогуле не паўплывае. Галоўным тут з'яўляецца прымальны і «прапіска» дома ў тым ці іншым мікрараёне.

СТАР.6

За беларускімі алімпійцамі вылеціць «борт № 1»

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка даручыў арганізаваць дастойную сустрэчу ў Мінску беларускіх удзельнікаў Алімпійскіх гульняў у Сочы. Такую задачу кіраўнік дзяржавы паставіў 19 лютага падчас рабочай сустрэчы з кіраўніцтвам Адміністрацыі Прэзідэнта і Мінгарвыканкама, паведамлілі БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідара.

Аляксандр Лукашэнка прыняў рашэнне накіраваць у Сочы прэзідэнцкі самалёт, які даставіць у Мінск спартсменаў, трэнераў і спецыялістаў. «Будуць туды людзі, загрузіце яго ў тым напрамку», — сказаў Прэзідэнт.

Кіраўнік дзяржавы таксама паставіў задачу арганізаваць адпаведную сустрэчу алімпійцаў у мінскім аэрапорце. «Падумаўце, як гэта зрабіць. І не забывайце аб трэнерах. Таму што калі ў біятлоне гэта заслуга перш за ўсё Дар'і Домрачавай, то ў фрыстайле — перш за ўсё Мікаіла Казека — гэта прафесар, напэўна, сусветнага ўзроўню», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Цырымонія ўшанавання алімпійцаў на ўзроўні Прэзідэнта пройдзе ў Палацы Незалежнасці, тут таксама адбудзецца ўручэнне ім дзяржаўных узнагарод. «Тым больш што Герой Беларусі, зразумела, адпаведным чынам павінна быць гэта адзначана», — сказаў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка таксама даў даручэнне падрыхтаваць беларускую сталіцу да сустрэчы алімпійцаў. Гэта перш за ўсё датычыцца афармлення вуліц.

Важна захаваць тэрміны падрыхтоўкі Дагавора аб Еўразійскім эканамічным саюзе

Аб гэтым Аляксандр Лукашэнка заявіў на сустрэчы з членамі Савета Еўразійскай эканамічнай камісіі і старшынёй Калегіі ЕЭК, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Кіраўнікі дзяржаў «тройкі» дамаўляліся, што тэкст Дагавора павінен быць падрыхтаваны да 1 мая 2014 года, а з 1 студзеня 2015 года павінен пачаць працаваць Еўразійскі эканамічны саюз. «Устаноўлены канкрэтныя тэрміны, і вельмі хацелася б, каб мы іх не парушылі», — адзначыў кіраўнік беларускай дзяржавы.

«Гэта вельмі важна, таму што ў грамадстве і ў нашых дзяржавах увагу ў свой час у сувязі з работай над фарміраваннем Саюза Беларусі і Расіі, тым больш СНД, былі завышаныя чаканні, а можа, і нармальныя, але мы гэтыя чаканні народаў не задавалілі. Таму ў людзей ужо ёсць насцярожанасць, каб мы гэты праект не загубілі. І калі мы перанясём тэрміны, правалім іх, у народаў будзе дрэнны настрой», — сказаў Прэзідэнт Беларусі.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што хацеў бы даведацца ад удзельнікаў гэтай сустрэчы, як ідзе працэс фарміравання Еўразійскага эканамічнага саюза. Ён адзначыў, што прэзідэнты Расіі і Казахстана таксама зацікаўлены атрымаць больш шырокую інфармацыю ў гэтым плане. «Вы пабываеце ва ўсіх прэзідэнтаў і расказаце ім аб сваёй рабоце. Мы пачынаем гэты працэс з Беларусі», — сказаў кіраўнік беларускай дзяржавы. Аляксандр Лукашэнка пацікавіўся, ці ёсць якія-небудзь прэтэнзіі да беларускага боку, і гарантаваў, што ўсё абавязкова будзе выпраўлена.

Прэзідэнт акцэнтаваў увагу на тым, што ў першую чаргу абмяркоўваюцца пытанні фарміравання эканамічнага адзінства. «Зразумела, што эканоміка пацягне за сабой іншыя пытанні, тым больш што ў ваенна-палітычнай сферы наш Мытны саюз, АЭП абавіраюцца на АДКБ, таму засталася толькі сумясціць гэта, можа, калі-небудзь», — сказаў беларускі лідар.

Крывавыя слёзы Украіны

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

Байцы «Беркута» вымушаны былі стаць пад абстрэлам. 83 чалавекі атрымалі кулявыя раненні. 10 міліцыянераў забітыя.

— **А інфармацыя пра дэсантнікаў, якія нібыта накіраваліся з Днепрапятроўска ў Кіеў на ўціхаміраванне пратэстантаў?**

— Гэта інфармацыйныя ўкіды. Такага загалу не было. Дэсантнікі знаходзяцца ў звычайных месцах дыслакацыі.

— **Улічваючы ўсё, што адбываецца, улічваючы кроў, на ваш погляд, ці здольна ўкраінскае грамадства пераадолець раскол? Што для гэтага патрэбна?**

— Мне здаецца, што мы ўжо перайшлі рысу і зрабілі сітуацыю незваротнай. Таму цяпер засталіся толькі два варыянты: ці ўлада наводзіць парадак, ці яна перастае быць уладай, з дрэннымі наступствамі для дзяржавы ў цэлым.

— **Учора можна было навесці парадак. І тады сёння раніцай ужо ўсё было б добра. У асобных рэгіёнах так і адбылося.**

— Але не ўсюды. І вось ужо пачалі закрываць мяжу з Украінай. Спачатку Славакія, потым — Польшча.

У выніку задача па стварэнні на мяжы з Расіяй «гарачай кропкі», якую ставяць перад сабой некаторыя суб'екты на міжнароднай арэне, блізкая да вырашэння. Для гэтага доўга давялося

разгойдваць украінскі народ, які насамрэч з'яўляецца міралюбным і разважлівым. Некалькі разоў мяняліся каманды, якія гэтым займаліся. І свайго ўсё ж такі дамагліся.

Юрый РАМАНЕНКА,
дырэктар Цэнтра палітычнага
аналізу «Стратагема» (Украіна):

— Сутнасць таго, што адбываецца, у наступным. На міжнароднай арэне амерыканцы гуляюць супраць немцаў і рускіх, разыгрываючы розныя камбінацыі — як ва Украіне, так і на іншых геапалітычных пляцоўках. Узмацненне ці паслабленне пазіцый на адной пляцоўцы з'яўляецца аргументам для размовы з нагоды лёсу іншых пляцовак. Гэта значыць, яны могуць мець партнёрскія адносіны на адных пляцоўках і канкурэнтныя на іншых.

Ва Украіне ў якасці інструмента разварушвання выкарыстоўваюць радыкалаў пад выглядам арганізацыйнага тыпу «Правы сектар» (нязначную частку яе актыўны). Яны выконваюць ролю ўзбуджальнікаў і звязаны са спецслужбамі, якія гуляюць на матывацыі славікоў вакол Віктара Януковіча. Астатніх выкарыстоўваюць у якасці гарматнага мяса.

Уся сітуацыя — фіяска нацыянальнай эліты, якая нават не разумее, у якія гульні яе «гуляюць», не разумее фінал гэтых гульняў і не разумее свой сумны лёс.

ПРАЦАВАЦЬ НА АПЯРЭДЖАННЕ

Адна з асноўных задач, якія сёння ставяць перад беларускай навукай, — гэта не проста распрацаваць імпартазамышчальную прадукцыю, але і працаваць на апярэджанне. Такое меркаванне выказаў журналістам прэм'ер-міністр Беларусі Міхаіл Мясніковіч па выніках наведвання РУП «Інстытут мяса-малочнай прамысловасці» НАН, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Сярод прыярытэтных напрамкаў дзейнасці інстытута — біятэхналогіі, распрацоўка інавацыйнай імпартазамышчальнай прадукцыі. «Гэта дае магчымасць вырашаць як харчовыя пытанні, так і пытанні нацыянальнай бяспекі», — сказаў прэм'ер-міністр. Пры гэтым ён звярнуў увагу, што сёння з'яўляюцца ўсё новыя і новыя штамы, віды прадукцыі. «І ў гэтым плане трэба не толькі зрабіць імпартазамышчэнне, але і адначасова апераджальныя тэхналогіі. Гэта

ца правільна спалучаць навуку, канструктарскія кадры і, безумоўна, высокакваліфікаваныя рабочыя кадры.

«Усе гэтыя пытанні вырашаюцца даволі паспяхова. Але жыццё не стаіць на месцы: рынак патрабуе новых вырабаў, з'яўляюцца новыя канкурэнты, — адзначыў прэм'ер-міністр. — У сувязі з гэтым адна з асноўных мэт майго наведвання прадпрыемства — разгляд падрыхтоўкі практычнага ўказа па будаўніцтве прынцыпова новага заводу гідрамеханічных перадач, які будзе забяспечваць прадукцыю для біякансервантаў для сіласавання расліннай масы (2,5 т у год).

значыць, працаваць на апярэджанне», — падкрэсліў кіраўнік урада.

Міхаіл Мясніковіч падрабязна азнаёміўся з тым, што робіцца ў гэтым напрамку Інстытутам мяса-малочнай прамысловасці. У прыватнасці, яму далі абходзе рэалізацыі інавацыйнага праекта «Тэхнічнае пераўзбраенне доследна-тэхналагічнай вытворчасці РУП «Інстытут мяса-малочнай прамысловасці», 3-і пускавы комплекс — стварэнне навукаёмкай біятэхналагічнай вытворчасці». Яго мэта — стварэнне вытворчасці замарожаных бактэрыяльных

канцэнтратаў для малочнай прамысловасці магутнасцю 40 т у год і сухіх бакканцэнтратаў для біякансервантаў для сіласавання расліннай масы (2,5 т у год).

У той жа дзень кіраўнік урада азнаёміўся з серыйнай вытворчасцю ААТ «Мінскі завод колавых цягачоў» (МЗКЦ), ходам рэалізацыі інвестыцыйнага праекта па комплекснай мадэрнізацыі і тэхнічным перааснашчэнні вытворчасці. Паводле яго слоў, работу МЗКЦ можна ўзяць у якасці добрага прыкладу для іншых: завод можна наглядна паказаць, чаго дабіваецца ўрад ад іншых прадпрыемстваў. Тут удаецца

■ Інвестыцыйны патэнцыял

СПАЧАТКУ «ІНТЭГРАЛ» І «ПЕЛЕНГ»

Сёлета ад прыватызацыі плануецца атрымаць каля 4,5 млрд долараў

Ужо традыцыйна напярэдадні прафесійнага свята работнікаў землеўпарадкавальнай і геадэзічнай службы старшыня Дзяржаўнага камітэта па маёмасці Георгій Кузняцоў падвёў вынікі за мінулы год і падзяліўся планами на будучыню. Бадай, самай актуальнай тэмай гэтага ведамства летась была прыватызацыя айчынных прадпрыемстваў, за акцыі якіх планавалася атрымаць сур'ёзныя грошы. Аднак з падрыхтаванага пераліку будучыя «прыватызантаў» (гэта каля сотні акцыянерных таварыстваў) у патэнцыяльных інвестараў сур'ёзную цікавасць выклікаюць толькі 5-6 праектаў.

ГАЛОЎНАЯ «ПЯЦЁРКА» І ПЕРСПЕКТЫВА З МНПЗ

На першым месцы прыватызацыйных перспектываў — праект па стварэнні холдынга «Маз-КамАЗ». Але тут яшчэ застаецца шмат пытанняў, таму і рэалізуецца ён даволі складана. Потым ідзе Мінскі завод колавых цягачоў, да якога прыглядаюцца расійскія структуры, што займаюцца стварэннем ракетных комплексаў. Тут справа таксама не аднаго дня.

Самым перспектыўным лічыцца праект з «Інтэгралам», які пачне рэалізоўвацца ўжо ў бліжэйшы час. Гэтым прадпрыемствам зацікавіўся расійскі сектар «абаронкі». Рэальным лічыцца і прыватызацыя нашага прадпрыемства «Пеленг», дзе інвестарам збіраецца выступіць структура «Раскосмасу». Беларусь гатова прадаць пакет акцый таварыства «Гродна Азот» інвестару пры ўмове ўкладання ў развіццё айчыннага прадпрыемства прыкладна 1,6 млрд долараў. Цяпер завяршаецца распрацоўка прапановы па правядзенні такога конкурсу. Аднак там крыху рэзкаватыя ўмовы. Інвестару прапануецца набыць 25% плюс адна акцыя, а пры яго жаданні перадаецца ў кіраванне яшчэ 25%, але ён павінен ўкласці ў развіццё дзейнага прадпрыемства прыкладна 400 млн долараў і пабудаваць новую вытворчасць, якая каштуе каля 1,2 млрд долараў.

Другім абавязковым фактарам з'яўляецца наяўнасць у інвестара сыравіннага рэсурсу (прыроднага газу) для вытворчасці. «Гродна Азот» спецыялізуецца на выпуску вадкага тэхнічнага аміяку, азотных мінеральных угнаенняў, тэхнічнага метанолу і г. д.

Спецыялісты пачалі абмяркоўваць пытанне продажу долі Беларусі ў Мазырскім НПЗ і пакета акцый, які знаходзіцца ў кіраванні дзяржаўнага таварыства «МНПЗ плюс». Падоб-

ная прыватызацыя будзе рэалізавана пры ўмове, што інвестар на працягу 10 гадоў паабядае максімальна загрузаць нафтай гэты завод і прадпрыемства «Нафтан», а таксама пабудуе на існуючай інфраструктуры перапрацоўную вытворчасць магутнасцю да 10 млн т. Для прыватызацыі завод ацэнены экспертамі ў памеры 4 млрд долараў.

Мазырскі нафтаперапрацоўчы завод уведзены ў эксплуатацыю ў 1975 годзе. У статутным фондзе доля Дзяржаўнага камітэта па маёмасці Беларусі складае 42,76%, кампаніі «Слаўнафта» — 42,58%, структуры «МНПЗ плюс» — 12,25%.

А вось дзяржаўная доля Беларусі ў кампаніі сатавай сувязі «МТС», якая неаднаразова выстаўлялася на аукцыёны з 2011 года, так і не была прададзена. Расійская кампанія «МТС» прапанавала нам за пакет акцый толькі 450-500 млн долараў, што значна ніжэй за пачатковую ўстаноўленую цану. Стартавы кошт пакета акцый (51%) складае 863 млн долараў.

БУДЗЕ СТВОРАНА НАВІГАЦЫЙНАЯ КАРТА КРАІНЫ ВЫСОКАЙ ЯКАСЦІ

Летась важнай падзеяй для краіны стала набыццё лічбавай аэрафотакамеры коштам больш за 1 млн еўра. «З вясны пачнём рабіць аэрафотаздымкі і будзем хутчэй абнаўляць тапаграфічныя карты і ствараць якасныя навігацыйныя карты», — адзначыў кіраўнік камітэта.

Сёлета спецыялістамі будзе працягнута стварэнне геадэзічнай сеткі пастаянна дзейных станцый, дзе прадугледжана якасная сувязь са спадарожнікамі. Гэта дазволіць ажыццяўляць больш дакладныя вымярэнні зямельных участкаў. За год плануецца стварыць яшчэ 18 падобных пунктаў, а налета — завяршыць арганізацыю агульнарэспубліканскай сеткі такіх станцый.

ЗАРАБЛЯЦЬ НА ЗЯМЛІ

За мінулы год чаргавікам было прадастаўлена каля 5 тысяч зямельных участкаў для будаўніцтва і абслугоўвання жылых дамоў. Але гэта проста «кропля» на фоне існуючага попыту на ўчасткі з боку патэнцыяльных індывідуальных забудовшчыкаў. Цяпер зямлю пад уласны дом жадаюць атрымаць ажно 59 тысяч чаргавікоў. Сёння ў базе зямляў, якія прапануюцца людзям, знаходзіцца каля 33 тысяч зямельных участкаў. Аднак у людзей большым попытам карыстаюцца ўчасткі пад Мінскам і вакол абласных цэнтраў.

А вось больш прывабныя зямельныя ўчасткі афармляліся кліентам ужо за грошы. Летась на аукцыёнах былі прададзены 1792 участкі за 155,3 млрд рублёў. Спецыялістамі праведзена 649 аукцыёнаў па продажы права заключэння дагавораў арэнды зямельнымі ўчасткамі. У гэтым выпадку юрыдычныя асобы і індывідуальныя прадпрыемальнікі заплацілі ў бюджэт краіны 214,47 млрд рублёў.

«БЕЛГПСУ» ЗНОЙДУЦЬ МЯСЦОВУЮ СЫРАВІНУ

Карпарацыя «Волма» (Расія), якая не так даўно набыла айчыныя «Белгіпс», плануе правесці ў Мазыры (Гомельская вобласць) разведку радыёшчаў гіпсу. Кіраўнік «Волмы» ўпэўнены, што там, дзе ёсць залежы кухоннай солі, павінен быць і гіпс. А ў Мазыры кухонная соль ёсць. «У кампаніі ёсць кар'еры ва Украіне, таму гіпс для вытворчасці прывозіць адтуль. Будзе добра, калі яны знойдуць гэтую важную для краіны сыравіну і ў Беларусі», — удакладніў сітуацыю з інвестарам Георгій Кузняцоў.

Нагадаю, што «Белгіпс» быў прададзены без правядзення аукцыёну (конкурсу) расійскай кампаніі па рынкавым кошыце за 5,27 млн долараў. Цяпер інвестару трэба будзе мадэрнізаваць дзейную вытворчасць беларускага акцыянернага таварыства і пабудаваць новы завод па вытворчасці будаўнічых матэрыялаў на аснове гіпсу ў пасёлку Гатава Мінскага раёна. Дагаворам аб рэалізацыі інвестыцыйнага праекта прадугледжана абавязковае інвеставанне ў «Белгіпс» да 1 ліпеня 2018 года не менш як 43 млн еўра.

Сяргей КУРКАЧ

ГАЛОЎНАЕ — «ІНІЦЫЯТЫВА ЗНІЗУ»

АЛЕ МЕРАПРЫЕМСТВЫ ПА ПАПУЛЯРЫЗАЦЫІ МОВЫ НІКОМУ НЕ ПАШКОДЗЯЦЬ

Напярэдадні Дня роднай мовы **Аляксандр СЯГОДНІК**, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу па адукацыі, культуры і навуцы, **выказаў сваё меркаванне аб моўнай сітуацыі ў нашай краіне. У мінулым парламентарый выкладаў беларускую мову і літаратуру, пазней стаў кіраўніком упраўлення адукацыі Гродзенскага аблвыканкама. Аляксандр Іванавіч упэўнены, што адраджэнне роднай мовы павінна пачацца знізу — з жадання саміх людзей карыстацца ёй у звычайным жыцці.**

Мове не патрэбна палітызацыя

— **Аляксандр Іванавіч, як вы ставіцеся да таго, што ў нашым грамадстве часцей выкарыстоўваецца руская мова?**

— Згодна з Канстытуцыяй, у нас дзве дзяржаўныя мовы. І гэта выбар народа. Палітызацыя гэтай праблемы не патрэбна. Кожны сам для сябе выбірае, на якой мове яму размаўляць. І гаворка пра тое, каб прымусяць людзей выкарыстоўваць беларускую мову пры дапамозе адміністрацыйных рэсурсаў — не зусім да месца. У нас прывыклі чакаць нейкіх крокаў «зверху».

Дык вось, адміністрацыйна ў нас створаны ўсе ўмовы для развіцця роднай мовы, проста людзям самім трэба разумець уласную ролю ў гэтым працэсе.

На жаль, на бытавым узроўні беларускай мовы карыстаюцца рэдка. Так склалася гістарычна: носьбіты беларускай мовы ў большасці сваёй жылі ў вёсцы. Прайшоў час, і значная іх частка пераехала ў горад, дзе ў асноўным гучала руская мова — яна была пануючай у Савецкім Саюзе. Вось так мы і прыйшлі да таго, што мова суседзяў у нашай краіне выкарыстоўваецца на бытавым узроўні часцей.

У той жа час параўноўваць беларускую і рускую мовы не зусім справядліва. Руская мова — гэта пласт вялікай культуры, той, якая кожнаму народу былога Савецкага Саюза адкрыла доступ да сусветнай культурнай спадчыны.

Калі казаць пра маё ўласнае стаўленне да моўнай праблемы, то мне не падабаецца, калі тыя людзі, якія прафесійна валодаюць беларускай мовай, — нават пісьменнікі, а яны цесна звязаны з ёй родам дзейнасці, — на бытавым узроўні ў асноўным карыстаюцца мовай рускай. Гэта паказвае на тое, што нават у інтэлігенцыі часта няма разумення таго, што калісьці выказаў яшчэ Францішак Багушэвіч: «не пакайдзе ж мовы нашай беларускай, каб не ўмерлі».

Наступнае, чаго не магу зразумець, — гэта стаўленне да роднай мовы прадстаўнікоў беларускай эстрады: беларускіх песень у іх рэпертуары зусім мала. Я разумею, можа не хапаць аўтараў, але калі б было жаданне спяваць па-беларуску, яны б знайшліся.

Не так даўно я глядзеў па тэлебачанні канцэрт. І першае, на што я звярнуў увагу, — тое, якія там будуць песні. На гэтым канцэрце былі беларускія кампазіцыі, і для мяне гэта было вельмі прыемна. Таму што якімі б прафесіяналамі ні былі нашы беларускія выканаўцы, наўрад ці яны выканаюць рускую песню лепш, чым рускія. Затое ніхто лепш беларускую песню за беларускага выканаўца не праспявае. Таму параўніць беларускім спевкам часцей звяртацца да песень на роднай мове, бо менавіта тут яны могуць дасягнуць дасканаласці, стаць сапраўды найлепшымі.

Будзе попыт — будуць курсы

— **На вашу думку, ці ёсць патрэба ў арганізацыі курсаў па вывучэнні беларускай мовы?**

— У свой час я працаваў начальнікам упраўлення адукацыі Гродзенскага аблвыканкама, і былі звароты ад людзей, неабыхавых да беларускай мовы. Перад сваімі чыноўнікамі я паставіў задачу, каб у кожным

раённым цэнтры і ў самім Гродне былі адкрыты беларускамоўныя класы і дзіцячыя садкі. Мы займаліся гэтым не проста на паперы, я падключыў увесь адміністрацыйны рэсурс: на калегіях я заўсёды пытаў супрацоўнікаў упраўлення адукацыі пра тое, што ўжо зроблена па гэтым праекце. І тым не менш, у выніку адкрылася толькі некалькі класаў. Людзі проста не вядуць туды сваіх дзяцей. Знаходзіцца ўсяго некалькі чалавек, але гэтага мала.

Тое ж самае можна сказаць і пра курсы. Ці набяруцца такія групы?

Калі ёсць ахвотныя, яны могуць звярнуцца ў любую ўстанову, профіль якой звязаны з моўнымі пытаннямі: ёсць у нас і аддзелы адукацыі, і аддзелы ідэалогіі і культуры. Будзе попыт — курсы будуць адкрывацца. Хто мае мэту, той знойдзе спосаб яе рэалізаваць.

Сапраўды, ёсць у моўным пытанні праблемы, якія патрабуюць вырашэння. У тым ліку на ўзроўні тых людзей, якія прафесійна займаюцца словам. Трэба шырэй карыстацца беларускай мовай, у тым ліку і ў сістэме адукацыі. Беларуская мова павінна гучаць у школах не толькі на профільных уроках — пазакласных, пазашкольных занятках.

Патрэба ў аматарах

— **Ці неабходна беларускай мове папулярныя курсы?**

— Я рэгулярна сустракаюся з выбаршчыкамі, і часта людзі выказваюць занепакоенасць, што беларуская мова выкарыстоўваецца недастаткова шырока.

У школах, ва ўніверсітэтах праходзяць тыдні беларускай мовы. Можна рэалізоўваць такія праекты больш актыўна — праводзіць тыдні мовы часцей, а не раз на год. У любым выпадку такія мерапрыемствы нікому не пашкодзяць.

Зноў жа, канцэрты з беларускімі песнямі і танцамі. Трэба рабіць адпаведныя праграмы на беларускай мове. На тэлебачанні можна паглядзець шмат папулярных тэлепраграм. Няхай нават яны робяцца па расійскім узору. Дык чаму не зрабіць такую праграму выключна на беларускай мове? Галоўнае, што тут патрэбна, — аматары, тыя, хто сапраўды хоча гэтым займацца, бо сілком такое не зробіш. Вось, дарэчы, цяпер у нас ужо ёсць канал, які рыхтуе перадачы культурнага характару, але хацелася б, каб там часцей гучала беларуская мова.

Яшчэ трэба, каб беларускамоўных кніг было больш на паліцах кнігарняў. Асабліва тых кніг, якія карыстаюцца попытам. Неяк я шукаў беларускія казкі для ўнукаў, абышоў кнігарню ў Гродне і не знайшоў ніводнай беларускай казкі.

Гутарыла Надзея ЮШКЕВІЧ.

З-ПАД КРЫЛА ДУШЫ

Тыдзень беларускай мовы, прымеркаваны да Міжнароднага дня роднай мовы, распачнецца 21 лютага на філалагічным факультэце БДУ.

Стартуе акцыя літаратурна-музычнай кампазіцыяй «І наша мова — з-пад крыла душы». Гасцямі свята стануць рэктар БДУ акадэмік Сяргей Абламейка, старшыня Міжнароднага камітэта славістаў, член-карэспандэнт Акадэміі навук Беларусі, прафесар Аляксандр Лукашанец, паэт, драматург і публіцыст Анатоль Вяцінскі і ансамбль акардэаністаў СШ №73 Мінска. У выкананні студэнтаў прагучаць вершы вядомых беларускіх паэтаў, а таксама творы ўласнага сачынення. Будуць пранісцэнраваны і фрагменты твораў нацыянальнай літаратуры.

Упершыню ў праграму Тыдня ўключаны тэлемаст «Мінск—Віцебск», які запланаваны на 24 лютага. Удзельнікамі сустрэчы стануць выкладчыкі кафедры беларускага мовазнаўства Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М.Маўшэрава, супрацоўнікі філалагічнага факультэта БДУ і Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Лінгвісты абмяркуюць перспектывы развіцця і функцыянавання беларускай мовы. Акрамя таго, у рамках відэадыскусіі адбудзецца прэзентацыя новых вучэбных дапаможнікаў выкладчыкаў філфака БДУ.

25 лютага на філалагічным факультэце пройдзе пазнавальна-забаўляльная гульня «Філалогія і Я». Удзел у ёй возьмуць студэнты першага курса спецыяльнасцяў «Беларуская філалогія» і «Славянская філалогія». Іх чакаюць паэтычныя, граматычныя, песенныя і іншыя конкурсы.

Чацвёрты дзень тыдня (26 лютага) будзе прысвечаны пытанням, якія тычацца новага накірунку беларускай філалогіі, — этналінгвістыкі. Для студэнтаў будзе арганізавана сустрэча з загадчыкам кафедры аддзела славістыкі і тэорыі мовы Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Мікалаем Антропамавым, навуковым супрацоўнікам сектара этналінгвістыкі і фальклору згаданага цэнтра Аленай Боганевай, загадчыкам аддзела фалькларыстыкі і культуры славянскіх народаў гэтага ж цэнтра Таццянай Валодзінай і дацэнтам кафедры сучаснай беларускай мовы БДУ Анжэлікай Садоўскай.

Акордам жа святочных мерапрыемстваў стане Дзень беларускага перакладу (27 лютага). Яго правядзе перакладчык філалагічнага факультэта, дацэнт кафедры гісторыі беларускай літаратуры БДУ Ірына Багдановіч.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Фота Анастасіі КУШЧУКА.

СМАЧНАЯ, САКАВІТАЯ — БЕЛАРУСКАЯ

Падчас святкавання Дня роднай мовы ў Магілёве пройдзе «салодкая» акцыя

Яе збіраюцца правесці прадстаўнікі Таварыства беларускай мовы імя Скарыны сумесна з кампаніяй «Цукеркі-бай». 21 лютага валанцёры выйддуць на пешаходную Ленінскую вуліцу, каб павіншаваць магіляўчан са святам і пачаставаць іх ласункамі. Але, каб атрымаць салодкі прыз, прахожыя павінны будучы запісаць у нататнік слова па-беларуску.

А ў суботу ўсіх, хто цікавіцца роднай мовай, запрасяць у Палац культуры вобласці на традыцыйную дыктоўку, якая ў гэтым годзе будзе прысвечана твору нашага земляка Максіма Гарэцкага «На імперыялістычнай вайне». Тэма выбрана невыпадкова, паколькі сёлета спаўняецца 100 гадоў з яе пачатку, а Максім Гарэцкі быў яе ўдзельнікам. Гасцей мерапрыемства таксама чакаюць выпрабаванні ў пяцібор'і па беларускай літаратуры і мове, матэматыцы, гісторыі і прыродазнаўстве, якое правядзе выкладчык матэматыкі Міхась Булавацкі. (Як ён адзначае,

калі нехта з яго падапечных падчас рэпетытарства бярэцца вывучаць матэматыку на беларускай мове, ён нават робіць зніжкі.)

Запланаваны і канцэрт з удзелам калектываў устаноў, а таксама магілёўскіх пісьменнікаў і паэтаў, сярод якіх — 86-гадовы пісьменнік Віктар Арцём'еў, сябар вядомага паэта з Магілёўшчыны Аляксея Пысіна.

Для дзяцей таксама прадуладжаны карысныя забавы. На гэты раз, напрыклад, яны атрымаюць цікавыя кніжкі-размалёўкі. Як адзначыў старшыня магілёўскага гарадскога аддзялення ТБМ Алег Дзьячкоў, які працуе экскурсаводам, вывучаць родную мову лягчэй за ўсё не прымусява, а ненадакучліва, у лёгкай форме. Калі пра гістарычныя мясціны распавядаеш па-беларуску, людзі не прыкметна для сябе пачынаюць задаваць пытанні на сваёй мове. Вялікую цікавасць выклікаюць таксама сустрэчы з беларускамоўнымі пісьменнікамі і гісторыкамі, якія ладзіць таварыства.

Нэлі ЗІГУЛЯ.

ГАСПАДЫНЯ ЦІ БОЛЬШ ГОСЦЯ?

У гэтым навучальным годзе ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі на беларускай мове вывучаюць усе прадметы больш як 142 тысячы навучэнцаў, што складае 15% ад агульнай колькасці школьнікаў. Ва ўстановах дашкольнай адукацыі толькі 45 тысяч дзяцей, або 11%, выхоўваюцца на беларускай мове.

У сістэме сярэдняй спецыяльнай адукацыі на беларускай мове навучаюцца крыху больш як 1 тысяча чалавек, або 1% ад агульнай колькасці навучэнцаў, а на рускай і беларускай мовах — каля 22 тысяч навучэнцаў (15%). Вышэйшую адукацыю на беларускай мове атрымліваюць каля 600 студэнтаў (0,2%) і 153 тысячы студэнтаў (38%) чуюць на лекцыях рускую і беларускую мовы. Такія звесткі змяшчаюцца ў статыстычнай справаздачы, якую Нацыя-

нальны статыстычны камітэт падрыхтаваў да Міжнароднага дня роднай мовы, які адзначаецца 21 лютага.

Летась Белстат таксама рыхтаваў аналагічную справаздачу. Калі параўнаць лічбы за гэты і папярэдні навучальны год, то даводзіцца канстатаваць, што беларуская мова працягвае здаваць у сістэме адукацыі свае пазіцыі: колькасць школьнікаў, якія навучаюцца на беларускай мове, змяншаецца. І гэтым ёсць тлумачэнне: у выніку аптымізацыі сеткі ўстаноў адукацыі закрываюцца, у першую чаргу, малакамплектныя сельскія школы, вучні якіх навучаліся на беларускай мове. А ў гарадах беларускамоўных школ амаль не засталася.

У 2012/2013 навучальным годзе на беларускай мове вывучала ўсе прадметы ў школе больш як 151 тысяча навучэнцаў, або 16,4% ад агульнай колькасці школьнікаў. А ва ўстановах вышэйшай адука-

цыі на беларускай мове навучаліся 700 чалавек.

Для нацыянальных суполак, якія пражываюць на тэрыторыі Беларусі, ствараюцца ўмовы для вывучэння іх роднай мовы. У месцах іх кампактнага пражывання адкрываюцца ўстановы адукацыі або падраздзяленні (класы ці групы). Так, ва ўстанове дашкольнай адукацыі Гродзенскай вобласці працуе рознаўзроставая група, у якой 14 дзяцей выхоўваюцца на літоўскай мове. У трох установах агульнай сярэдняй адукацыі выкладанне вядзецца на польскай мове, і ў адной — на літоўскай. У іх навучаюцца амаль 900 школьнікаў. Акрамя таго, у іншых школах польскую мову як самастойны прадмет, факультатыву і ў гуртках вывучаюць 3 589 навучэнцаў, літоўскую — 136 і яўрэйскую — 168.

Надзея НІКАЛАЕВА.

■ Канферэнц-зала

ПРА ДЫЯЛОГ КУЛЬТУР І ЎЗАЕМАДЗЕЯННЕ СМІ

20 лютага Інстытут журналістыкі БДУ праводзіць міжнародную навукова-практычную канферэнцыю «Міжнародная журналістыка –2014: дыялог культур і ўзаемадзеянне медыя розных краін». Яна прысвечана 70-годдзю з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, 70-годдзю стварэння факультэта журналістыкі БДУ і 30-годдзю пачатку работы кафедры замежнай журналістыкі і літаратуры. Напярэдадні канферэнцыі наш карэспандэнт сустрэўся з загадчыкам кафедры, доктарам навук, прафесарам Таццянай ДАСАЕВАЙ.

— Таццяна Мікалаеўна, чым выкліканы вялікі інтарэс да канферэнцыі з боку беларускіх і замежных удзельнікаў?

— Ідэя правесці на базе нашай кафедры канферэнцыю па міжнароднай праблематыцы ўзнікла тры гады таму. Яе рэалізавалі спачатку ў якасці пілотнага праекта — хацелі паглядзець, як на прапанаваную нам тэму сучаснага стану і развіцця міжнароднай журналістыкі адгукнуцца навукоўцы, аналітыкі медыясферы, прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі Беларусі і замежных краін. Даследаванні супрацоўнікаў кафедры, іх багаты досвед паказвалі, што такая дыскусія наспела. Сёння людзі паўсюдна ўсё больш усведамляюць уплыў глабальных падзей у свеце на іх жыццё. Яны, натуральна, хочучы дакладна ведаць, што насамрэч адбываецца ў далёкай Сірыі і блізкай Украіне. Гэта, у сваю чаргу, павышае цікавасць і патрабавальнасць чытачоў, радыёслухачоў і тэлеглядачоў як у цэлым да міжнароднай журналістыкі, так і да тых

канкрэтных СМІ, якія надаюць увагу асвятленню рэзанансных падзей, аператыўнай інфармацыі з «гарачых кропак» планеты. Невыпадкова ці не ўсе аўтарытэтных выданні працягваюць сачыць за ходам развіцця сітуацыі вакол кіеўскага Майдана.

— І якія былі вынікі першай канферэнцыі?

— Зборнік дакладаў і выступленняў яе ўдзельнікаў, атрымаў рэзананс за межамі Беларусі. Паспеху садзейнічала і тое, што наш Інстытут журналістыкі падтрымаў рэктарат БДУ, Міністэрства адукацыі і Міністэрства інфармацыі, Беларускі саюз журналістаў, рэдакцыі вядучых СМІ краіны. Хачу адзначыць, што задумка правядзення канферэнцыі належала дацэнтцы нашай кафедры Барысу Залескаму, у недалёкім мінулым журналісту-міжнародніку. У многім дзякуючы яго арганізатарскім здольнасцям і намаганням тая першая канферэнцыя аказалася ўдалай.

Ужо другая канферэнцыя, якая адбылася летась, таксама выклікала вялікую цікавасць з боку беларускіх і за-

межных даследчыкаў тэорыі і практыкі міжнароднай журналістыкі. Між іншым, яны з прыемнасцю адзначалі, што ў час рэгістрацыі атрымалі загадзя выдадзены зборнік матэрыялаў канферэнцыі. Час паказаў яго запатрабаванасць. Ён карыстаецца попытам у навукоўцаў, аспірантаў, студэнтаў не толькі Інстытута журналістыкі БДУ.

— Наколькі, на ваш погляд, актуальная тэматыка цяперашняй канферэнцыі?

— Мяркую, што дыялог культур і ўзаемадзеянне СМІ розных краін — якраз тое, чаго сёння не хапае ў поўнай меры народам не толькі тых краін, што аказаліся ўцягнутымі ў разбуральныя канфлікты. Дыялог патрэбны ўсім. Паглядзіце, прычыны непараўменняў і канфліктаў часам вельмі розныя, але іх наступствы амаль заўсёды аднолькавыя: хаос палітыч-

нага і грамадскага жыцця, эканамічны заняпад, рэзкае пагаршэнне жыццёвага ўзроўню пераважнай часткі насельніцтва, падзенне маралі і г. д. Таму тэма аднаго з дакладаў канферэнцыі прысвечана аналізу інфармацыйных прычын міжнародных канфліктаў XXI стагоддзя.

Увогуле, тэматыка канферэнцыі разнастайная: шляхі ўваходжання беларускай журналістыкі ў сусветны інфармацыйны кантэкс, Мытны саюз у люстэрку беларускай і замежнай прэсы, магчымасці ўзаемадзеяння масмедыя і еўрапейскі вектар знешняй палітыкі Беларусі, роля СМІ ў прасоўванні інтарэсаў беларускай дзяржавы на міжнароднай арэне і інш. Гасцей чакаем з Санкт-Пецярбурга, Ніжняга Ноўгарада, Цюмені, Запарожжа, Паўладара.

Дарэчы, канферэнцыя садзейнічае стварэнню айчынай школы сіналогі — кітаязнаўства. Кітайскі навуковец Хуньянь Юй разважае аб аспектах фарміравання іміджу яго краіны ў свеце. Беларускі кітаязнавец Вераніка Карлюкевіч даследуе тэндэнцыі развіцця кітайскай літаратурнай перыёдыкі ва ўмовах рынку. Міхаіл Валькоўскі — медыйны фактары стварэння Беларуска-кітайскага індустрыяльнага парка пад Мінскам. Цікавымі аб'яваюць быць даклады Эль-Сір Халіда, іншых замежных удзельнікаў.

Гутарыў Леанід ТУГАРЫН.

■ Лавіся, рыбка!..

НА ЛЁД — ПА АЗАРТ, УЛОЎ І ЗДАРОЎЕ!

22 і 23 лютага ў Беларусі пройдзе XI чэмпіянат свету па лоўлі рыбы на мармышку з лёду. У міжнародных спаборніцтвах возьмуць удзел аматары зімняй рыбалкі з 14 краін свету. Сярод удзельнікаў будзе і зборная Беларусі, якая з'яўляецца дзейным чэмпіёнам свету па гэтай дысцыпліне. Дарэчы, летась беларускі спартсмен Юрый Шчорс заняў першае месца ў асабістым заліку чэмпіянату свету.

Сваім меркаваннем наконт першынства падчас прэс-канферэнцыі падзяліўся віцэ-прэзідэнт Міжнароднай федэрацыі рыбалоўнага спорту ў прэснай вадзе Ігар ЧЫНЯКОЎ: «З 2007 года чэмпіянаты па гэтым відзе рыбалкі праводзяцца штогод. Не ва ўсіх краінах існуюць умовы для лоўлі з лёду, таму ўдзельнікаў не вельмі шмат. Але трэба заўважыць, што беларускі чэмпіянат па колькасці каманд паўтарае харкаўскі рэкорд 2011 года». Што датычыцца прызавых, то федэрацыя прытрымліваецца меркавання, што гэта непрафесійны спорт, і таму грашовыя прызы ўдзельнікам не прадугледжаны. Сродкі выдзяляюцца толькі на прызавую атрыбутыку: медалі і кубкі.

Рэгламент спаборніцтваў наступны: пяць спартсменаў цягам трох гадзін рыбачаць у асобных сектарах, абмежаваных сцяжкамі. Злоўленая рыба звычайна знаходзіцца ў садку і адразу ж пасля ўзважвання выпускаецца. Але сёлета будзе зроблена выключэнне: улоў перададуць у Мінскі заапарк. Лавіць дазваляецца любую рыбу, але класі ў садок — не. У залік прымаюцца толькі асобныя, што дасягнулі пэўнага памеру. Некаторыя віды (як, напрыклад, фарэль, што занесена ў Чырвоную кнігу) павінны быць адразу ж адпушчаны ў вадаём. Трэба таксама адзначыць, што гендарных абмежаванняў на спаборніцтвах няма: у беларускім чэмпіянаце прыме ўдзел латвійская спартсменка Рыта Верзе-Грабоўскі, чэмпіёнка свету 2007 года.

Фота Аляксандра КЛЕШЧУКА

Паводле слоў галоўнага трэнера зборнай Беларусі Яраслава ЦІХАНОВІЧА, захапленне спартыўнай рыбалкай вымагае ад удзельнікаў весці здаровае лад жыцця. За тры гадзіны спартсмену трэба прасвідаваць, закарміць і апрацаваць каля 40 лунак, і чалавек у дрэннай фізічнай форме можа не справіцца з такой задачай.

Паназіраць за спаборніцтвамі можна будзе 22 і 23 лютага з 10 да 13 гадзін на грабным канале Заслаўскага вадасховішча. Уваход вольны.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ

ПАПУЛЯЦЫЮ ДЗІКА СКАРОЦЯЦЬ ДА 1 САКАВІКА

Пагалоўе дзіка ў Беларусі будзе зменшана да максімальна магчымага ўзроўню. Пра гэта падчас прэс-канферэнцыі ў Доме прэсы паведаміў Сяргей ШАСТАКОЎ, начальнік аддзела паляўнічай гаспадаркі Міністэрства лясной гаспадаркі. Такое мерапрыемства звязана з эпідэміяй афрыканскай чумы свіней (АЧС).

Паводле слоў Сяргея Шастакова, размова пра поўную дэпапуляцыю дзіка ў Беларусі не ідзе. Вялікая частка папуляцыі знаходзіцца ў цяжкадаступных рэгіёнах. Дзік прыходзіць у Беларусь і з-за мяжы. Акрамя таго, гэта шматплодная жывёла, і яго папуляцыя даволі хутка аднаўляецца. На некаторы час знішчэнне паспрыяе актыўнаму размнажэнню іншых відаў: казулі, алены. На 12 снежня мінулага года прыкладная колькасць дзіка ў Беларусі ацэньвалася ў 19,7 тысячы асобін.

Да 1 сакавіка паляўнічымі будзе здабыта 6,5 тысячы дзікоў. Выняцце праводзіцца пераважна праз адстрэл, забароненыя метады не выкарыстоўваюцца. Мясца дзіка, здабытае больш чым за 10 кіламетраў ад эпіцэнтраў АЧС, застаецца паляўнічым. У іншых выпадках яно ўтылізуецца.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.

НА 700 КВАТЭР БОЛЬШ

Сёлета ў студзені на будаўніцтва жылля выкарыстана 1,9 трлн рублёў інвестыцый у асноўны капітал, што складае 21,2% да агульнага аб'ёму інвестыцый. Арганізацыямі ўсіх формаў уласнасці пабудавана 5,6 тыс. новых кватэр (летась у студзені — 4,9 тысячы), паведамілі рэдакцыі ў Нацыянальным статыстычным камітэце.

Атрымліваецца, што сёлета мы пабудавалі на 700 кватэр больш, чым у студзені летась. Уведзена ў эксплуатацыю 448,5 тысячы квадратных

метраў агульнай плошчы жылля, што складае 9% да прадугледжанага задання на год і 110,1% да ўзроўню студзеня летась.

Для грамадзян, якія стаяць на ўліку маючых патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, уведзена ў эксплуатацыю 205,4 тысячы квадратных метраў агульнай плошчы, або 45,8% ад агульнага аб'ёму ўведзенага жылля. З агульнага аб'ёму ўведзенага жылля для чаргавікоў пабудавана: з выкарыстаннем дзяржаўнай падтрымкі — 166,5 тысячы квадратных метраў, у шматкватэрных жылых дамах у гарадах — 151,3 тыс. кв. метраў.

У сельскіх населеных пунктах уведзена ў эксплуатацыю 84,3 тысячы кв. метраў агульнай плошчы жылля, або 18,8% ад агульнага ўводу па рэспубліцы.

Сяргей КУРКАЧ.

У БРЭСЦЕ ПАБУДУЮЦЬ ХОСПІС

У бліжэйшыя два гады ў Брэсце запланавана пабудова хоспіса для людзей з цяжкімі анкалагічнымі хваробамі.

Пад хоспіс адведзены будынак былога дзіцячага садка ў адным з кварталаў прыватнай забудовы. Праектна-каштарысная дакументацыя павінна быць гатова ў красавіку.

Пакуль жа ў Брэсцкай вобласці ёсць толькі адзін хоспіс, адкрыты на базе ўчастковай бальніцы ў вёсцы Новая Мыш Баранавіцкага раёна.

Яна СВЕТАВА.

У МАГІЛЁВЕ «АРЫШТАВАЛІ» ВЯЛІКУЮ ПАРТЫЮ АДЗЕННЯ

Гэта адбылося падчас аператыўнай праверкі супрацоўнікамі падатковай інспекцыі і аддзела па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю Кастрычніцкага раёна Магілёва аднаго з прыватных гандлёвых прадпрыемстваў горада.

Як высветлілася, на жаночае адзенне з Расіі і Турцыі агульным коштам 3 мільярды рублёў не мелася

суправаджальных дакументаў, якія б пацвердзілі яго бяспеку і якасць.

— Парушальнікам аказалася прадпрыемства, якое адкрылася ў студзені гэтага года, — падзялілася падрабязнасцямі намеснік начальніка інспекцыі МПЗ па Кастрычніцкім раёне Магілёва Марына Шаройкіна. — Небяспечны тавар яно планавала рэалізаваць у абласным цэнтры праз 15 сваіх магазінаў.

Нэлі ЗІГУЛЯ.

ЗНОЎ ЗАБОЙСТВА ДЗЯЎЧЫНЫ І РЭЧЫЦЫ

Супраць двух жыхароў Рэчыцкага раёна завялі крымінальную справу па артыкуле аб забойстве. Як паведаміў начальнік упраўлення крымінальнага вышуку УУС Гомельскага аблвыканкама Віктар Чыкуноў, 16 лютага ў міліцыю з заявай аб знікненні дачкі звярнулася 45-гадовая жанчына. Дзяўчына двума днямі раней вечарам сышла з дому і не вярнулася.

Супрацоўнікі Рэчыцкага РАУС ва ўзаемадзеянні з калегамі з упраўлення крымінальнага вышуку УУС Гомельскага аблвыканкама па гарах слядах выйшлі на аднаго знаёмага зніклай дзяўчыны. З ім 19-гадовая рэчычанка сустракалася, але апошнім часам узаемаадносіны пагоршыліся. Аператыўнікі ўсталювалі дачыненне да знікнення дзяўчыны не толькі яе хлопца, але і яго сябра, якіх адразу ж затрымалі. Малады чалавек прызнаўся, што падгаварыў знаёмага дапамагчы ў справе над дзяўчынай.

Хлопцы сустрэлі сваю ахвяру ў горадзе, а потым вывезлі яе ў лес, дзе моцна збілі. Пасля гэтага, спрабуючы схавачы сляды злачынства, яны прывязалі да дзяўчыны мяшок з камянямі і кінулі цела ў штучны лясны вадаём. Прызначаны судовы-медыцынскія і шэраг крыміналістычных экспертыз, праводзіцца комплекс следчых дзеянняў, накіраваных на ўсталюванне матываў злачынства.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

ПАДЗЕІ

НАВІНЫ

ФАКТЫ

ОАО «Амкодор-Дзержинск»
222720, Минская область, г. Дзержинск, ул. Фоминых, 19

ИЗВЕЩЕНИЕ О СОЗЫВЕ ОЧЕРЕДНОГО ОБЩЕГО СОБРАНИЯ АКЦИОНЕРОВ

Собрание состоится **24 марта 2014 г. в 15.00** по адресу: **Минская область, г. Дзержинск, ул. Фоминых, 19, актовый зал Общества**. Регистрация участников Собрания производится в день и по месту проведения Собрания **с 14.00 до 14.55**.

Дата составления списка акционеров, имеющих право на участие в Собрании, — **4 марта 2014 г.** Орган, созывающий Собрание: Совет директоров. Основание созыва Собрания — решение Совета директоров Общества **от 6 февраля 2014 года**. Дата составления списка акционеров, имеющих право на участие в Собрании, — **4 марта 2014 г.**

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. Об итогах финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2013 год. Утверждение показателей прогноза социально-экономического развития Общества на 2014 год.
2. Утверждение годового отчета, бухгалтерского баланса, отчета о прибылях и убытках Общества за 2013 год.
3. Об утверждении распределения и использования прибыли и убытков, выплате дивидендов за 2013 год.
4. Утверждение направлений распределения прибыли на 2014 год.
5. Об избрании членов Совета директоров, Ревизионной комиссии.
6. Об утверждении размера вознаграждения членам Совета директоров.

С информацией (материалами), подлежащей представлению акционерам при подготовке к проведению Собрания, акционеры могут ознакомиться ежедневно (кроме субботы и воскресенья), начиная с 17 марта 2014 г., в отделе кадров Общества с 9.00 до 16.00, а в день проведения Собрания — по месту его проведения. Участникам Собрания при себе иметь документ, удостоверяющий личность (личный паспорт, для представителя акционера — доверенность или договор).

УНП 600005769 Совет директоров ОАО «Амкодор-Дзержинск».

■ Адкуль кадры?

«НА СУВЯЗІ» З КОЖНЫМ...

Супрацоўнікі пошты — гэта людзі, якіх бачыш, відаць, часцей, чым асобных родзічаў. Аплаціць «жыроўку», забраць пасылку, купіць перад святам прыгожых паштовак і канвертаў, выпісаць газеты... Ды ці мала спраў, у якіх паштавікі — гарантыя — дапамогуць. А калі яшчэ і хутка, з ветлівай усмешкай ды без ніякай чаргі, то паход у аддзяленне сувязі і ўвогуле ўспрымеш як візіт туды, дзе цябе чакаюць...

Карэспандэнты «Звязды» зацікавіліся: дзе рыхтуюць кадры для пошты, як доўга і чаму вучаць, што ўрэшце самі навучэнцы думаюць пра сваю будучую прафесію?

— У наш Вышэйшы дзяржаўны каледж сувязі, каб атрымаць сярэдняю спецыяльную адукацыю, паступаюць і тыя, хто скончыў адзінаццаць класаў, і тыя, хто ўжо мае профільную прафтэхадукцыю. А калі ў будучым выпускнік заочна атрымаць яшчэ і вышэйшую (а да яе імкнецца працэнтаў 80 нашых навучэнцаў), на гэта дзевяццацца патраціць толькі тры гады, — распавядае загадчык кафедры арганізацыі і тэхналогій паштовай сувязі Лідзія Новікава. — Нехта выбірае завочнае аддзяленне, нехта ідзе на дзённае.

Прафесія «аператар паштовай сувязі» — гэта ступень, якую навучэнцы пераадоўваюць на другім годзе навучання. Праз нейкі час яны становяцца тэхнікамі. А на час атрымання дыпламаў ужо ведаюць усе этапы працы пошты з самага пачатку — ад абавязкаў аператара да кіраўніка аддзялення сувязі.

Зрэшты, тут не ўсё так проста. Будучым паштавікам, перш чым атрымаць жаданы дыплом, патрэбна «пералпаціць» нямаля вучэбнай інфармацыі. Прычым вельмі рознабаковай.

Паводле слоў Лідзіі Новікавай, падчас вучобы вялікая ўвага надаецца інфармацыйным тэхналогіям. Навучэнцы знаёмяцца са спецыяльнай камп'ютарнай сістэмай, якая выкарыстоўваецца на пошце. Абавязковая і вельмі важная частка вучобы — вывучэнне замежных моў: англійскай і французскай. Апошняя лічыцца міжнароднай мовай пошты. На роднай беларускай мове навучэнцы спасцігаюць прафесійную лексіку. Ёсць у праграме і прадмет, які называецца «Этыка і псіхалогія прафесійных паводзін».

— Усім вядома, што на пошце кожны дзень патрэбна кантактаваць з людзьмі, а пры гэтым, на вялікі жаль, могуць узнікаць непаразумеі, канфліктныя сітуацыі. Нават на конкурсах прафесійнага майстэрства даюць заданні змадэліраваць нейкі канфлікт і паспяхова з яго выйсці, — расказвае Лідзія Мацвееўна.

Яшчэ ў раскладзе — тэхналогія паштовай сувязі, нюансы яе арганізацыі, праца з тэхнікай і

абсталяваннем, якое выкарыстоўваецца на пошце. Даводзіцца вывучаць і банкаўскія аперацыі. Напрыклад, патрэбна ведаць, як афармляць уклады і крэдыты, абслугоўваць банкаўскія пластыкавыя карткі, працаваць з электроннымі грашымі.

Вядома, якасная вучоба немагчымая без вопытных педагогаў. Наталля Пархоменка, выкладчык кафедры арганізацыі і тэхналогій паштовай сувязі, да таго, як пачаць выкладаць, восем гадоў адпрацавала на пошце. Цяпер дзеліцца ведамі і вопытам з навучэнцамі.

— Кожны з іх — асоба. Таму аднолькавы падыход — гэта шлях няправільны, — кажа Наталля Альфонсаўна. — Калі навучэнцы толькі прыходзяць

Ірына ЦУРАНАВА праходзіць навучанне па дысцыпліне «Паштовыя касавыя аперацыі».

Загадчыца кафедры арганізацыі тэхнікі паштовай сувязі Лідзія НОВІКАВА.

Самае складанае — гэта стасункі з людзьмі: нехта ідзе на пошту з добрым настроем, нехта — наадварот, але дагадзіць патрэбна ўсім.

на першыя курсы, у кожнага з іх розны перыяд адаптацыі. Нехта прывыкае да самастойнага жыцця хутчэй, нехта — павольней. Таму і зразумець патрэбна кожнага.

А кожны, дарэчы, індывідуальнасць не толькі ў плане характару. Вучыцца ў каледж прыязджаюць з самых розных куткоў Беларусі. Прычым ніхто не шукае сабе прыватную кватэру — усе іншагароднія забяспечваюцца месцамі ў інтэрнатах.

— Я з Віцебскай вобласці, з Барані. У Віцебску скончыла вучылішча, атрымала спецыяльнасць, але пасля вырашыла, што хачу прадоўжыць сваю адукацыю, таму і абрала Вышэйшы дзяржаўны каледж сувязі, — распавядае Вікторыя Карманова.

Яшчэ адна навучэнка, Наталля Слабада, родам з вёскі Новыя Засімавічы, што ў Пружанскім раёне, на Брэстчыне. Кажа, што вучоба ў каледжы дапаможа ёй стаць больш граматычным спецыялістам. Дзяўчаты жывуць у інтэрнаце. Сцвярджаюць, што ўмовы ім вельмі падабаюцца. Разам жывуць аднагрупніцы, так прасцей рыхтавацца да заняткаў, ды і абед гатаваць нашмат хутчэй і веселей.

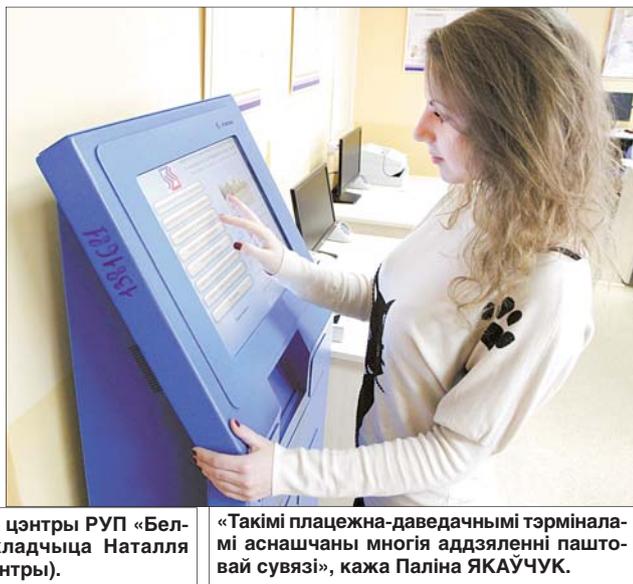
Наталля і Вікторыя цяпер на чацвёртым курсе. Атрыманьня ў каледжы веды паспрабавалі ўжо прымяніць на практыцы. Яна, дарэчы, складаецца з трох этапаў: вучэбная, тэхналагічная і перададдзямная. У суме гэта прыкладна 20 тыдняў. Вельмі часта перададдзямную практыку студэнты праходзяць па месцы жыхарства — нярэдка гэта невялікія гарады і вёскі.

Успамінаючы свой досвед працы, Наталля і Вікторыя кажуць, што самае складанае — гэта стасункі з людзьмі: нехта ідзе на пошту з добрым настроем, нехта — наадварот, але дагадзіць патрэбна ўсім. Бо сапраўдны паштавік адказвае не толькі за якасць паслуг, ён стараецца быць «на сувязі» з кожным, хто прыходзіць у паштовае аддзяленне. І вельмі важна, каб гэтая сувязь не перарывалася.

**Ганна ГАРУСТОВІЧ.
Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ**

Заняткі ў вучэбным цэнтры РУП «Белпошта» вядзе выкладчыца Наталля ПАРХОМЕНКА (у цэнтры).

«Такімі плацежна-даведачнымі тэрміналамі аснашчаны многія аддзяленні паштовай сувязі», кажа Паліна ЯКАЎЧУК.

ПОШТА НА КОЛАХ

На Магілёўшчыне курсіруюць перасовачныя аддзяленні паштовай сувязі

— Яны ўведзены замест скасаваных стаячых аддзяленняў, — патлумачыла дырэктар Магілёўскага філіяла РУП «Белпошта» Алена КОТАВА. — Спецыяльны транспарт мае ўвесь неабходны пералік абсталявання (адмысловая камп'ютарная тэхніка, счытавальнік банкаўскіх плацежных карт, мадэм, электронныя вагі...), каб забяспечыць насельніцтва поўным спектрам паслуг. Тут можна будзе набыць розныя тавары, заплаціць за камунальныя паслугі, крэдыты і ма-

більную сувязь, адправіць перавод, ліст ці пасылку, аформіць падпіску і страхоўку. Графік працы перасовачнай пошты залежыць ад колькасці жыхароў і катэгорыі насельніцтва. Гэта можа быць і гадзіна, і дзве, і нават паўгадзіны. Прычым аўтамабільная заязджае нават туды, дзе раней не было стаячых аддзяленняў.

За мінулы і сёлетні гады на Магілёўшчыне па ўзгадненні з мясцовымі органамі кіравання скасавана 50 аддзяленняў. Гэтыя змены адбыліся там, дзе абслугоўвалася менш чым

500 жыхароў. Па словах Алены Котавай, такіх на канец мінулага года было больш за палову з 348 сельскіх аддзяленняў. Па яе словах, такія паслугі, як адпраўка пасылак, паштовак і некаторыя іншыя цяпер страцілі былую папулярнасць. Аддзяленні неслі вялікія страты ці наогул знаходзіліся на мяжы выжывання. Каб стабілізаваць становішча, уведзіцца перасоўнае абслугоўванне. Аптымізацыя закранула ўсе раённыя вузлы паштовай сувязі.

Як запэўніваюць спецыялісты, змены, якія адбываюцца ў гэтай

галіне, накіраваны на тое, каб палепшыць якасць абслугоўвання. Сучасныя аддзяленні паштовай сувязі аказваюць насельніцтву больш чым 40 паслуг, палова з якіх няпрофільныя. Напрыклад, цяпер кліент можа даведацца аб перамяшчэнні сваёй паштоўкі ці пасылкі з дапамогай SMS-апавяшчэння. Адпраўніку дастаткова пазначыць на канверце нумар мабільнага тэлефона і заплаціць за паслугу.

Нелі ЗІГУЛЯ

■ Ёсць нагода

КАЛІ ДА ЛЮДЗЕЙ З ЛЮБОЎЮ...

Паштальён аддзялення сувязі Грыцкевічы Нясвіжскага раёна Валянціна Лось стала прызёрам конкурсу «Прыз — рупліваму паштальёну» па падпісцы на газету «Звязда» ў чацвёртым квартале мінулага года сярод сваіх калег з Мінскай вобласці.

Аддзяленне паштовай сувязі Грыцкевічы абслугоўвае чатыры населеныя пункты — 790 жыхароў. Пры гэтым на пошце працуе ўсяго тры чалавекі: начальнік і два паштальёны.

— Усе мы вельмі цесна звязаны з людзьмі. І заўсёды павінны знаходзіць з імі агульную мову, быць ветлівымі, добрабычлівымі, — сцвярджае начальнік аддзялення сувязі Іна Драчэнка. — Валянціна Лось працуе ў нас пяць гадоў, вельмі добры спецыяліст, ведае сваю справу, любіць людзей.

— А «Звязда» ў нас карыстаецца папулярнасцю. Многія гады неразлучныя з ёй галоўны бухгалтар СВК «Грыцкевічы» Ганна Хомка, бухгалтары Ганна Чарнабай, Марыя Казакевіч, эканаміст Святлана Малафей, — распавяла Валянціна Канстанцінаўна.

Пошту дастаўляе Валянціна Канстанцінаўна як правіла на веласіпедзе. І трэба добра пакрыціць педалі, каб своечасова аб'ехаць усіх адрасатаў. Сярод кліентаў Валянціны Лось шмат старых, пенсіянераў, у тым ліку і адзіночых. А ім патрэбны не толькі газеты ды часопісы, але і звычайная чалавечая ўвага, спагада. Каму, як не паштальёну, яны могуць расказаць пра свае турботы, «балачкі». У асобе Валянціны Канстанцінаўны людзі знаходзяць удзячную суразмоўцу, якая паслухае, нешта параіць. А калі трэба, то і выканае любы заказ: разам з карэспандэнцыяй прывязе спажывецкія тавары, лекі, прадукты харчавання.

У сельскага паштальёна шмат абавязкаў: афармленне падпіскі, дастаўка перыёдыкі, пенсій, аплата камунальных паслуг... Яны, як і сацыяльныя работнікі, жаданыя і чаканыя госці ў кожным доме. І шкада, што не ў кожны ідуць са «Звяздой».

Татцяна ЛАЗОЎСКАЯ

■ Філатэліст

ДЛЯ ПЕРАМОГ!

Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь выпусціла ў абарачэнне паштовы блок «XXII зімовыя Алімпійскія гульні ў Сочы» і паштовую марку «Чэмпіонат свету па хакеі з шайбай 2014 г. у г. Мінску».

Дызайн Івана Лукаша. Наклад адпаведна — 20 і 240 тысяч.

Учора ўвечары прадоўжыліся біятлонныя спаборніцтвы: прайшла змяшаная эстафета. Трэнерскі штаб нашай каманды вырашыў даць адпачыць трохразовай алімпійскай чэмпіёнцы Дар'і Домрачавай і бронзаваму прызёру Надзеі Скардзіне, каб яны змаглі лепш падрыхтавацца да свайго заключнага старту — пятнічнай жаночай эстафеты.

НА ФІНІШ!

Сочынская Алімпіяда адлічвае апошнія дні

Спецыяльны карэспандэнт «Звязды»
Анатоль СЛАНЕЎСКІ
перадае са сталіцы Гульняў

Такім чынам, у склад «змяшанай» беларускай дружны на трасу лыжна-біятлоннага комплексу «Лаура» выйшлі Людміла Калінчык і Настасся Дубарэзава (яны прабеглі па 6 км), мужчынскую пару склалі Уладзімір Чапелін і Яўген Абраменка (іх дыстанцыя — 2x7,5 км). Зборная Беларусі выступала пад 8-м стартавым нумарам сярод 16 камандаў-удзельніц. Трэба сказаць, што не заяўлялі сваіх лідараў жаночай зборнай таксама ўкраінскія трэнеры, а аўстрыйцы і немцы выставілі на гонку рэзервовы мужчынскі склад. Каманды Расіі, Францыі, Нарвегіі і Чэхіі паўсталі перад балельшчыкамі ў баявых складах.

Пасля гэтай гонкі ўдзельнікам біятлонных спаборніцтваў застанецца правесці ўсяго дзве эстафеты. Што думае пра магчымыя вынікі Дар'я Домрачавы?

— Адчуваю сябе выдатна, — сказала яна нам напярэдадні, пасля заканчэння ўрачыстай цырымоніі ўзнагароджання чэмпіёнаў і прызёраў чарговага дня Алімпіяды. — Да ўзыходжання на алімпійскі п'едэстал немагчыма прывыкнуць. Кожны залаты медаль — гэта бора эмоцый, прычым не толькі для мяне, але, ведаю, і для ўсіх жыхароў Беларусі. Мне расказвалі, што пасля заваявання мной трэцяга залатога медала людзі проста выходзілі на вуліцы, адзначалі гэты поспех. Мне, не буду таіць, гэта вельмі прыемна.

— А якая яшчэ недасяжна мэта можа стаяць перад трохразовай чэмпіёнкай Алімпійскай гульняў?

— Я пакуль не маю ў сваёй калекцыі Вялікага хрустальнага глобуса (прыз пераможцу розыгрышу Кубка свету па суме ўсіх дысцыплін. — Аўт.) і паспрабую выправіць гэту сітуацыю. Чым раней, тым лепш. Планаў на наступныя алімпіяды сёння пакуль строіць не буду, падумаю пра гэта пазней.

— Як прыйшло рашэнне прапусціць змяшаную эстафету?

— Гэтае рашэнне прынята на нарадзе спартсменаў і трэнераў нацыянальнай каманды. Мы разам падумалі, што будзе правільным добра аднавіцца да жаночай эстафетнай гонкі ў пятніцу.

У гэты момант да нас падышоў спартыўны каментатар тэлеканала РТР Дзмітрый ГУБЕРНІЁЎ (на фота). Менавіта ён расказваў шматмільённай расійскай тэлеаўдыторыі пра біятлонныя гонкі і поспехі нашай суйчынніцы.

— У маім жыцці, — кажа Дзмітрый, — Даша — асаблівы чалавек. Ганаруся тым, што нават у цяжкія для сябе моманты, як, напрыклад, нядаўна ў Эстэрсундзе, яна заўсёды знаходзіла час для інтэрв'ю. З гэтым праблем у нас ніколі не было. Яна выдатна ведае, што я за яе вельмі «хварэю». Увогуле, беларуская каманда для мяне не чужая. Украіна таксама ведае, што радуюся і іх удачам.

Можна казаць, што Дашу выхавалі ў Сібіры, у Нягані. Але гэта размовы на карысць бедных. Яна мінчанка. Яна — патрыётка. Яна — феномен.

Чалавек, які не проста вытрымлівае вар'яцкія нагрукі сваіх трэнераў, але пры гэтым яшчэ і аналізуе. Гэта ўзор спартсмена, які думае. Акрамя таго, яна вельмі сімпатычная, прыгожая дзяўчына. Нам, мужчынам, застаецца толькі зайздросціць таму, хто

— А ў чым вы бачыце феномен Дашы?

— Па-першае, яна — сапраўдная працаўніца. Па-другое, усе мы назіраем канкрэтны план работы трэнэрскага штаба, грамадную нагрукку на спартсменаў. Вельмі перажываю за здароўе нямецкага

і не азірацца па баках. Для гэтага ў вас ёсць усе магчымасці. Беларусь — спартыўная краіна...

У гэтым, уласна кажучы, ніхто і не сумняваецца. Напрыклад, усім вядома, што кампанія Google вядзе падрабязную статыстыку пошукавых запытаў. Раз на год публікуецца Zeitgeist, гадавая справаздача аб пошукавых запытах, але таксама адсочваецца і штодзённая статыстыка па буйных краінах. Пазаўчора ў топ-5 інтэрсаў амерыканцаў трапіла Беларусь. Больш за ўсё сярод гарачых тэм (трэндаў) з тэрыторыі ЗША ўчора цікавілі Прэзідэнцкі дзень (ён адзначаецца ў Штатах 17 лютага), новае тэлешоу Джымі Фэлана, баскетбаліст Майкл Джордан, які святкаваў сваё 51-годдзе і экс-фігурыстка Тоня Хардзінг, якая «праславілася» ў 1994 годзе нападкам на сваю саперніцу. На пятым месцы ў інтэрсах амерыканцаў апынулася Беларусь. Што цікава, сярод найбольш свежай і цікавай інфармацыі пра Беларусь Google прапонуе падзяліцца не навіной пра трэцяе золата Дар'і Домрачавай, а артыкулам пра заваяваны крыху пазней у той жа дзень залаты медаль фрыстайліста Антона Кушніра.

Хоць уклад перамог Домрачавай у цікавасць да Беларусі нельга недаацэньваць. Напрыклад, у Расіі самым трэндным запытам было якраз імя «тройчы залатой» беларускі.

Што ж, думаецца, нагода шукаць імёны беларусаў і ў

трымае яе за руку на этапах Кубка свету. Ведаю, хто, але не скажу.

— Даша таксама не прызнаецца...

— Малайчына! Паважаю абаіх. Зычу ім поспеху і шчасця.

Мне проста хочацца павіншаваць беларускі народ і Прэзідэнта рэспублікі. Захапляюся яго рашэннем прысвоіць Дар'і званне Героя Беларусі. Абсалютна па справе. Падкупляе яшчэ яе стаўленне да расійскіх заўзятараў. Яе ўсюды выдатна падтрымлівалі: і ў Ханты-Мансійску, і ў Цюмені — дзе заўгодна. Не сумняваюся, што беларуская каманда будзе моцным арэшкам у эстафеце.

спецыяліста Клаўса Зібберта, які працуе не першы год з вашай зборнай. Ён змагаўся з хранічнай хваробай і не вельмі добра сябе адчуваў, але працягваў працаваць, не кідаў свой пост у адказныя моманты, калі можна было спаслацца на здароўе.

Калі раней мы наракалі, што ў Беларусі толькі адна Домрачавы, то ў Сочы ўбачылі: ёсць яшчэ Скардзіна. Бронза Надзі на Алімпіядзе невыпадковая, таму што яна яшчэ ў студзені паказала вынік. Адзінае, хацелася б, каб у беларускіх камандах з'яўляліся атлеты, якія, напрыклад, вырасталі б у комплексе «Раўбічы», што цяпер рэканструюецца. Трэба выходзіць сваіх

амерыканцаў, і ў расіян, і ў жыхароў іншых краін яшчэ будзе неаднойчы. Алімпіяда хоць і выйшла на фінішную прамую, але яшчэ парадзе нас стартамі. Важна, каб надвор'е не падавала, бо апошнімі днямі сочынкам і гасцям зімовай Алімпіяды давялося адмовіцца ад прагулак у шортах і майках — цёплыя сонечныя дні змяніліся пахаладаннем і ападкамі. Мясцовыя сіноптыкі папярэджаюць, што ў лютым у гэтым рэгіёне надвор'е бывае вельмі няўстойлівым, а раз на тры-чатыры гады здараюцца моцныя снегапады.

Для таго, каб захаваць снегавое покрыва, снег апрацоўвалі спецыяльнай сумессю, якая не растане пры плюсавай тэмпературы, і хімічным растворам на аснове солі, што не выклікала ў спартсменаў асаблівых захапленняў. Трасы сталі больш «жорсткімі», нязвыклімымі, і спартсменаў проста выкідвала з лыжні. Пацярпелі многія — ад легендарнай і шматвостай нарвежскай біятланісткі Торы Бергер да нашых Сяргея Новікава і Юрыя Данілакіна.

Затое заўзятары скарыталіся цёплымі днямі, каб у перапынках паміж спаборніцтвамі паляжаць на гальцы і нават выкупацца ў моры. Цёплае надвор'е вернецца ў алімпійскую сталіцу напрыканцы тыдня, каб развітацца з XX «белай» Алімпіядай.

УЛАСНІКІ КВАТЭР ЗАМЕРЛІ...

(Заканчэнне.)

Пачатак на 1-й стар.

Не хапае цяпер на рынку і звычайных трохпакаёвых кватэр з рамонтам. Таму цэннік на падобнае жыллё складае ад 550 да 600 долараў. Цяпер на рынак усё часцей трапляюць буйнагабарытныя шматпакаёўкі плошчай ад 90 да 115 квадратных метраў. А такое жыллё прапануецца на рынку прыкладна за 700-800 долараў.

Галоўны канкурэнт

для агенцтваў — інтэрнэт

Наш эксперт канстатуе той факт, што ў апошнія месяцы ўсё меншая колькасць уладальнікаў свабоднага жылля звяртаецца па дапамогу ў спецыялізаваных агенцтвах нерухомасці. Гаспадары такога жылля пачалі часцей шукаць кватарантаў самастойна праз уласныя аб'явы ў глабальным секце. Магчыма, гэта звязана з нежаданнем уласнікаў плаціць падаткі дзяржаве. Патэнцыяльныя кватаранты таксама звузілі свой пошук здымнага жылля наведваннем спецыялізаваных сайтаў. Такія кліенты не плацяць грошы за паслугі агенцтвам. Між іншым, менавіта цяпер у інтэрнэце ўсё часцей пачалі «круціцца» розныя махляры ад рынку арэнды. Таму хутка прагназуецца адток актывнасці патэнцыяльных кватарантаў ад інтэрнэт-сістэмы.

Мы таксама такі алгарытм здачы не вітаем. Больш за тое, пры самастойным пошуку гаспадары жылля могуць трапіць у шэраг непрыемных сітуацый. Бывалі выпадкі, калі з кватэры зніклі дарагія бытавыя прыборы і мэбля. А ў агенцтвах прафесіяналы дасканала растлумачаць кліентам усе нюансы беларускай прыватнай арэнды.

Попыт на жыллё ў маі значна павялічыцца

У першай дэкадзе мая ў Мінск завітае вялікая колькасць замежных турыстаў. Зразумела, што не ўсім з іх хопіць месца ў гасцініцах. Асобная катэгорыя такіх турыстаў увогуле гатэлі не прызнае. Аксана Лукашэвіч адзначыла, што ў Мінску хапае ўласнікаў, згодных падзарабіць на часовай арэндзе для хакейных фанатаў. Цэннікі на жыллё ў гэты час могуць павялічыцца даволі сур'эзна. Праўда, тут існуе адзін нюанс. Усе замежныя турысты павінны будучы нейкім чынам рэгістравацца па месцы пражывання ў прыватным сектары. А пакуль дакладнага алгарытму падобнай рэгістрацыі ў нас няма. Аксана Лукашэвіч адзначыла, што з першых дзён сакавіка кіраўнікі агенцтваў нерухомасці пачнуць задаваць пытанні аб

рэгістрацыі мясцовым уладам. Больш за тое, сёння яшчэ не зразумела, па якіх тарыфах і ў якасці каго павінны плаціць падаткі арэндадаўцы, калі яны не з'яўляюцца індывідуальнымі прадпрымальнікамі. Асабіста мне здаецца, што падобныя змены ў заканадаўстве і адпаведныя інструкцыі неабходна распрацоўваць і адшліфоўваць ужо цяпер, а не чакаць ажыятажу ў апошняю дэкаду красавіка.

Танней ужо не будзе

У цяперашняй сітуацыі жорсткага дэфіцыту ўсіх відаў здымнага жылля ў самае складанае становішча трапілі маладыя сем'і з дзецьмі. Амаль усе гаспадары арэнднага жылля адмаўляюць гэтай катэгорыі кватарантаў. Выключэнне робіцца толькі для вялікіх па плошчы шматпакаёвак з мінімальным наборам мэблі і бытавых прыбораў. Тут маюцца на ўвазе

стандартныя трохпакаёўкі ў новых мікрараёнах, дзе адсутнічае развітая сацыяльная інфраструктура. А пакуль спецыялісты арэнды жылля чакаюць актывізацыі ў сегменце куплі-продажу жылых памяшканняў. У гэтым выпадку павялічыцца як прапанова, так і попыт на арэнднае жыллё. Адпаведна могуць яшчэ крыху павялічыцца і цэннікі на здымныя кватэры. Праўда, і тут існуюць пэўныя абмежаванні. Наш эксперт упэўнена, што максімальны кошт бюджэтных аднапакаёвых кватэр павінен спыніцца на 500 доларах. Проста ў кліентаў не будзе дастаткова фі-

У Мінску хапае ўласнікаў, згодных падзарабіць на часовай арэндзе для хакейных фанатаў. Цэннікі на жыллё ў гэты час могуць павялічыцца даволі сур'эзна.

нансаў здымаць даражэйшае жыллё. А вось па дарагіх кватэрах магчыма нават зніжэнне цэннікаў. Ужо цяпер назіраецца «кропкавая» тэндэнцыя вызвалення апартаментнаў коштам 1500-1700 долараў. Багатыя кватаранты шукаюць і знаходзяць падобнае па якасці жыллё за меншыя грошы. А на цэннік малагабарытных кватэр можа паўплываць дадатковы прыток у Мінск гэтай вясной чарговай «арміі» сезонных работнікаў. Аксана Лукашэвіч прагназуе магчымае падаражанне арэнды ў бліжэйшыя некалькі месяцаў на ўзроўні 20-50 долараў у сегменце аднапакаёвых кватэр.

Сяргей КУРКАЧ.

■ Псіхалогія для ўсіх

Чаму нас цягне ў сеткі?

Сацыяльная сетка — гэта своеасаблівы інтэрнэт-праект. Пры гэтым сеткі могуць аб'ядноўваць як рэальна знаёмых людзей (аднакурснікаў, калег па працы і г.д.), так і тых, каго звязвае прыналежнасць да нейкай віртуальнай групы (маладых маці, аматараў музыкі, камп'ютарных гульняў і інш.).

— Асяроддзе, у якім адбываецца сацыялізацыя і развіццё сучаснага чалавека, моцна змянілася, — тлумачыць псіхалаг Гарыскага гарадскога псіханеўралогічнага дыспансера Настасся ХНІКАВА. — Аб прычынах распаўсюджвання сацыяльных сетак можна гаварыць шмат ці вельмі шмат. На мой погляд, перш за ўсё гэта сведчыць пра жадае сучаснага чалавека здавацца больш разумным, прывабным, пасляховым і г.д. Па-другое, гэта адзінота. Адчуванне адзіноты, якое натуральна нарадзілася з культуры вялікіх гарадоў. Мы не паспяваем жыць у тым рытме, які самі сабе задаём. Чалавеку хочацца спыніцца, паразмаўляць, падзяліцца з тым, хто проста выслухае. Некалі гэта была царква. Аднак сёння нехта не верыць у Бога, нехта не адчувае жадання раскрыцца перад святаром... Сёння ролю «слухача» ўзялі на сябе сацыяльныя сеткі. Яны не толькі гатовыя прыняць усё, што чалавек жадае выказаць, але і спрыяюць самацвярджэнню людзей, якім неабходна падкрэсліць сваю значнасць. А паколькі ў сетках ствараецца ілюзія таго, што асабіста цябе тут ніхто не ведае, многія хлусяць — прыхарашоўваюць сябе...

Святлана БАРЫСЕНКА

«ВУСАТЫ НЯНЬ»: ВІД РЭДКІ, АМАЛЬ ЗНІКАЮЧЫ

Ушынскі, Сухамлінскі, Макаранка, Спок. А яшчэ кіношны «вусаты нянь» Кеша і загадчык садка ў фільме «Джэнтльмены ўдачы». Што паміж імі агульнага? Усе гэтыя мужчыны — педагогі, што называецца, ад Бога. Мужчын, якія працуюць у беларускіх дзіцячых садках не дворнікамі ці вартаўнікамі, а педагогамі — лічаныя адзінкі. Але яны ўсё ж ёсць. Што прываблівае іх у «тыпова жаночай» прафесіі, як складваюцца стасункі з бацькамі і дзецьмі і ці адчуваюць садкі неабходнасць у мужчынах-выхавальніках? Каб знайсці адказы на гэтыя пытанні, давлося выправіцца ў сад. Прабачце, у садок — адзін з тых, дзе працуе «вусаты нянь».

Сталічны дзіцячы садок №152 Маскоўскага раёна месціцца ў кварталах старой забудовы, ён малакамплектны — усяго 6 груп — і не перапоўнены. Але кваліфікаваныя кадры тут ніколі не лішня.

— Сяргей Анатольевіч у нас працуе з верасня 2012 года, — пакуль дзеці абедуюць, завочна знаёміць мяне з выхавальнікам **загадчыца садка Алена Латыгоўская**. — Шчыра прызнацца, спачатку з'яўленне мужчыны ў жаночым калектыве выклікала неўразуменне і пэўную насцярожанасць. Памятаю, да мяне прыходзілі бацькі, асабліва мамы дзяўчатак: «А як жа ён будзе пераадзяваць малых, мыць, на гаршчок саджаць?!». Але паступова прыгледзеліся, убачылі, якая ў групе дысцыпліна, як дзеці выхавальніка паважаюць, з якой фантазіяй і гумарам арганізаваны заняткі, як Сяргей Анатольевіч уладжвае канфлікты, ніколі не раздражняючыся і не павышаючы голасу... І цяпер, калі ён ідзе на сесію, зноў ідуць да мяне дэлегацыі: «Калі ж наш выхавальнік вернецца?» Хоць на замене працуюць таксама вельмі добрыя педагогі.

ПРА НЕВЫПАДКОВЫ ВЫБАР

...У старэйшай 4-ай групе на крэслах акуратна раскладзена адзенне, але ў спальні яшчэ стаіць гоман і 13 пар вачэй пільна сочаць — куды гэта незнаёмая цётка зводзіць іх выхавальніка? Але варта толькі **Сяргею Ётчыку** павярнуцца і строга загадаць: «Усім легчы, зараз праверу!» — як малеча сціхае і паслухмяна робіць выгляд, што ўжо даўно спіць.

— Для мяне ўжо ў 11 класе пытанне, куды ісці вучыцца, бы-

ло вырашана — ведаў, што хачу быць настаўнікам, — узгадвае Сяргей Анатольевіч. — Быў у нашай школе ў вёсцы Дзераўная Слонімскага раёна настаўнік, які выкладаў фізіку і інфарматыку, — і пры тым, што я не надта ўжо любіў гэтыя прадметы, само яго стаўленне да дзяцей, уменне зрабіць нашы ўрокі цікавымі запала ў сэрца.

Праўда, спачатку Сяргей збіраўся вучыцца на настаўніка пачатковых класаў, але набор ужо быў завершаны, і яму прапанавалі паспрабаваць на дашкольнае выхаванне. «А я нават не ўяўляў, як можна маленькага чалавечка ўсяму навучыць, падрыхтаваць да школы. Мы ў свой час хіба клеілі, ляпілі, малявалі, а сучасным дзеці трэба ведаць асновы матэматыкі, чытання, прыродазнаўства. Напэўна, гэта цікавасць і падштурхнула пайсці вучыцца ў Гродзенскі педкаледж. Дарэчы, хлопцаў у нас хапала, але, наколькі я ведаю, амаль ніхто не пайшоў працаваць па спецыяльнасці, толькі я паехаў у суседнюю вёску». Выхавальнікам Сяргею Ётчыку працуе ўжо больш як 5 гадоў — спачатку ў сельскім дзіцячым садку, дзе быў наогул адзіным педагогам у групе дзяцей ад 3 да 6 гадоў, потым у Слоніме, апошнія некалькі гадоў — у Мінску, «бо тут лепшыя перспектывы і магчымасці працаўладкавання». Паралельна ўзнімае прафесійную планку — вучыцца ў Гродзенскім дзяржаўным універсітэце імя Янкі Купалы на псіхолога, выкладчыка псіхалогіі.

— На першым месцы маёй працы кіраўніцтва вельмі здзівілася. Адрозніўся ад фільма «Вусаты нянь» — не тое каб дражнілі, так, жартавалі. Сумняваліся, ці спраўлюся я. А як не справіцца, калі я сам са шматдзетнай сям'і, і хоць брат з сястрой старэйшыя

Рэдкая хвіліна адпачынку...

за мяне, затое ўсе 5 пляменнікаў вось тут выраслі, — усміхаючыся, разводзіць рукі выхавальнік. — Наогул, мне здаецца, выхавальнікі-мужчыны абавязкова павінны быць у дзіцячых садках. Узяць хача 6 арганізацый святаяў, ранішнікі — малыя вельмі добра адчуваюць, мужчына перад імі або пераапанутая выхавальніца. Дый у будзённых справах, калі дзеці сварацца, б'юцца адно з адным, часта толькі мужчыну ўдаецца ўладзіць канфлікт, каб нікога не пакрыўдзіць. Бацька? Не, зусім не. Думаю, усё ж паважаюць. Бывае, калі крыху нездаровіцца, папрасіш: давайце сёння ціхенька пасядзім. Сядзіць, як зайчаняткі, стараюцца ўсё рабіць па першай просьбе. Ну і я да «свайх» за два гады прыкіпеў, ведаю, з кім трэба больш

строга, а на каго лепш уздзеінаць ласкай.

ПРА ПАДЫХОД І АДДАЧУ

Знайсці падыход, кажа выхавальнік, больш складана не да выхаванцаў, а да іх бацькоў. На жаль, многія прывычаліся ставіцца да супрацоўнікаў дзіцячых садкоў, як да абслугі («Вы павінны забяспечыць!»). Любую просьбу дапамагчы ў самых элементарных рэчах такія барацьбіты за свае правы ўспрымаюць як «паборы і вымаганне». Даводзіцца нагадваць пра іх уласную бацькоўскую адказнасць. Патрабуюць пастаянную увагі шматдзетных сем'і, абавязкова трэба працаваць з неўладкаванымі і няпоўнымі, дзеткі з якіх цяжэй адаптуюцца ў дзіцячым садку...

(Заканчэнне на 3-й стар. «СГ».)

У АДКАЗЕ ЗА ТЫХ, КАГО НАРАДЗІЛІ

Шырокі доступ да інфармацыі спараджае зьявілі сум. Бо як ты навіны ні фільм-труй, зберагчы ўласную нервовую сістэму ўсё цяжэй. Ці не штотыдня ў крымінальнай хроніцы з'яўляюцца жahlівыя радкі: малыя дзеці грамадзянкі М. загінулі на пажары, пакуль яна «на хвіліначку» адышла ў краму; у аўтамабільнай аварыі, што адбылася па віне грамадзяніна N., загінулі яго жонка і дзіця... Кожны раз, калі даводзіцца чуць або чытаць гэта, валасы дуба становяцца. А праз спачуванне і жаль настойліва прабіваецца думка: пра што думалі гэтыя дарослыя і пераважна «не асацыяльныя» людзі, і ці задумваліся наогул, або звыкла спадзяваліся на ўдачу?

Мяркуюце, утрырую? Вось факты з апэратыўных зводак абласных упраўленняў унутраных спраў і Міністэрства па надзвычайных сітуацыях літаральна за апошні тыдзень. Страшнае ДТЗ пад Вілейкай: вадзіцель выехаў на сустрэчную паласу, дзе сутыкнуўся з іншым аўто; загінуў і ён сам, і яго брат з жонкай і 2-гадовым дзіцем. 4-гадовую дзіўчынку на пажары ў Брэсце паспелі вынесці з агню і дыму выратавальнікі, а вось у Барысаўскім раёне маці і 4-гадовы сын загінулі...

Трагедыя можна было пазбегчы — калі праявіць крыху менш саманадзейнасці і крыху больш абачлівасці, ды няхай нават асцярогі! Калі проста ўзгадаць, што кожны з бацькоў адказны не толькі за сваё жыццё і здароўе, але, у першую чаргу, за іх, яшчэ несамастойных і бездапаможных — дзяцей, пляменнікаў, унукаў. Калі прыслушацца да надакучлівай, але справядлівай сацыяльнай рэкламы. І не вешаць блізуна на адкрытым балконе, калі побач круціцца малая гарэза, не перавозіць у адной машыне дзіця без аўтакрэсла і надмагільную пліту ў багажніку, не выходзіць у суседні пакой па тэлефон, пакідаючы ў кухні дашкаляць і кіпень на пліце! Чаму гэтыя відавочныя «не» аказваюцца часам невыканальнымі?!

Вы спытаеце, чаму я гэта распавядаю? З намі ж падобнага не адбывалася і ніколі не здарыцца, мы ж «не такія», а дарослыя, адэкватныя і разумныя людзі. І я толькі парадуюся (тройчы цыфру-цыфру цераз плячо), калі так і будзе. Толькі — памятаеце? — вялікае пачынаецца з малога. Вось яно — будзённае, звычайнае. Па дарозе ў дзіцячы садок і дадому я назіраю адну і тую ж карціну: лічбавае табло на святлафоры адлічвае імгненні, і на апошніх секундах з'яўнага хто-небудзь кідаецца праз 4-палосную дарогу, каб паспець ускочыць у транспарт або проста не чакаць яшчэ 40 секундаў. Часта кідаюцца з дзецьмі, нават з каляскамі. У сваю чаргу, аўтаматары імкнуцца праскочыць скрыжаванне — таксама на апошніх секундах з'яўнага. І ў салонах аўто я таксама бачу дзяцей. Пра што думаюць іх бацькі? Не ведаю. Але дакладна не пра тое, што аднойчы шляхі імклівых пешаходаў і машыны перасякуцца... Пранесла ж. І пару секундаў сэканулі.

Гэта страшна. Амаль кожны раз я нервова прыжмурваюся, а то і сваруся ўголас на чарвога «камікадзе». Але значна страшней, што ў свядомасці маленькага чалавечка замацоўваецца: калі штосьці рабіць нельга, але мама і тата робяць — значыць, можна. І вось ужо спіраль раскручваецца, і ўчарашні падлетак сам горда коціць каляску на апошнія секунды з'яўнага святлафора.

...Многія мае аднагодкі з замілаваннем узгадваюць, як некалі вярталіся са школы, а то нават з садка, з ключом на шыі, як мы гулялі да цемнаты, як нашы бацькі спакойна пакідалі каляскі ля крамы. І не паспрачаешся: было. Але — не, нават не час змяніўся, змяніліся людзі, іх стасункі і стаўленне адзін да аднаго. Няма ўжо на лаўках пад пад'ездамі тых бабuleк, якія негалосна сачылі за нашымі забавамі. Няма паўпустых дарог ад школы да дома — асабліва нахабных вадзіцеляў рызыкеш сустрэць і на пешаходнай дарожцы. І няма таго калектывнага «мы», якое магло падстрахаваць у доглядзе дзіцяці. А таму ўсё залежыць ад нас саміх. Лепш «падзьмуць на ваду», чым, крыў Божа, сутыкнуцца з непараўным. І не існуе ніякай гіперапекі, калі гаворка ідзе пра жыццё і здароўе ўласных дзяцей.

Беражыце іх, калі ласка. І сябе таксама.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

КОД БАЦЬКОЎСТВА

Духоўна-асветніцкі праект «Школа «Бацькоўства» быў прэзентаваны год таму ў межах Міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу. Заснавальнікам гэтай незвычайнай установы адукацыі для дарослых выступіў міжнародны добрачынны фонд «Сям'я—Яднанне—Айчына». Больш за тое, летась ужо былі праведзены 2 цыклы заняткаў для першых слухачоў.

— Удзельнікі праекта прызналіся, што для іх менавіта стасункі паміж бацькамі і дзецьмі з'яўляюцца найбольш праблемнымі ў сям'і, — адзначае кіраўнік школы «Бацькоўства», дацэнт Белдзяржуніверсітэта, кандыдат тэхнічных навук Сяргей КІРПІЧ. — Таму гэты праект — спроба выправіць хібы ў стасунках (непрыняцце адказнасці за сваіх дзяцей, няўздзел у іх выхаванні), спроба даць адказ на патрэбы сучасных бацькаў, і найперш тых,

якія падвргаюцца многім спакусам на розных этапах свайго развіцця, калі хочаце, расшыфроўка «кода бацькоўства». Наша задача — каб мужчыны асэнсавалі сваё бацькоўства як найважнейшы занятак на зямлі, імкнуліся пераадолець крызіс інстытута сям'і і ўсвадомілі традыцыйныя сямейныя каштоўнасці.

У вучэбнай праграме падчас інтэрактыўных семінараў усебакова разглядаюцца 12 розных аспектаў, сядоў якіх, напрыклад, абарона і забеспячэнне сям'і, паказванне любові да маці сваіх дзяцей, культываванне адказнага бацькоўства і выкананне сваіх абавязкаў, уменне прымаць рашэнні ў найважнейшых для сям'і сферах, вывучэнне складнікаў бацькоўскага аўтарытэта і г.д. Прычым проста праслухаць гэтыя «курсы павышэння кваліфікацыі» не атрымаецца — мадэратары падкідваюць для абмеркавання праблемныя сітуацыі, ладзяць «круглыя стoly», майстар-класы са спецыя-

лістамі і ўцягваюць у працэс абсалютна ўсіх навучэнцаў.

Заняткі ў школе «Бацькоўства» праходзяць двойчы на месяц у вячэрні час у сталічным Доме праваслаўнай кнігі. Дарэчы, да ўдзелу ў іх, нягледзячы на назву праекта, запрашаюцца не толькі бацькі, але таксама маці, бабулі і дзядулі, сыны і дачкі — усе зацікаўленыя ў тым, каб сямейныя «лодкі» не патанулі, а ішлі зададзеным курсам. «Кожны бацька мусяць прайсці перыяд росту і выпявання, гэтак сама, як і спецыяліст мусяць удасканальвацца і выйдуць прафесійную кампетэнтнасць, інакш ён неканкурэнтаздольны, — мяркуе Сяргей Кірпиц. — Але, на мой погляд, спасцігаць навуку і мастацтва сем'язнаўства найлепш не метадам спроб і памылак, а выкарыстоўваючы найбагацейшы вопыт мінулых пакаленняў і робячы высновы з уласнага жыццёвага вопыту»

■ Наш метад

Немалая колькасць сучасных жанчын нараджае сваіх першынцаў пасля 35 гадоў. Такія роды называюць познімі, а парадзіх — узроставымі. Колькасць позніх родаў паступова будзе расці, што тлумачыцца цэлым шэрагам прычын. Нехта ў гэтым пытанні прад'яўляе досыць важкія патрабаванні да сябе, нехта — да патэнцыйнага бацькі. А ў шэрагу выпадкаў маюць месца праблемы са здароўем і незлічоныя спробы іх вырашыць. Словам, размовы аб перавагах і недахопах позняга мацярынства застаюцца актуальнымі.

Адназначнага адказу на пытанне аб тым, добра ці дрэнна раджаць пасля 35 гадоў, не дадуць ні гінеколагі, ні псіхолагі, кажа ўрач акушэр-гінеколаг Клінічнага радзільнага дома Мінскай вобласці Таццяна ТКАЧУК. Звычайна ўзгадваюцца фізіялагічныя і псіхалагічныя плюсы і мінусы позніх родаў. Што сапраўды трывожыць тых жа ўрачоў-гінеколагаў, дык гэта змяншэнне колькасці 35-40-гадовых жанчын з абсалютным здароўем.

3 ПУНКТУ ГЛЕДЖАННЯ ФІЗІЯЛОГІ

Урачы-гінеколагі пастаянна звяртаюць увагу на тое, што здароўе жанчын з гадамі толькі пагаршаецца. Маўляў, хранічныя захворванні актыўна пачынаюць заяўляць аб сабе пасля 30 гадоў, калі пачынаецца натуральнае старэнне арганізма. Да гэтага моманту жанчына назапашвае і пэўны багаж наступстваў шкодных звычак, няправільнага харчавання, уздзеяння стрэсаў і навакольнага асяроддзя. З такой пазіцыі цяжка спрачацца, аднак нельга забывацца і на тое, што ў любым правільным ёсць выключэнні і што кожны арганізм індывідуальны.

Сцвярджаецца, што ў цяжарных пасля 35 гадоў узростае рызыка нараджэння дзіцяці з прыроджанай паталогіяй — генетычнай, спадчынай. Аднак уплыў менавіта ўзросту жанчыны на згаданыя паталогіі пакуль не даказаны на сто працэнтаў. Развіццю адхіленняў спрыяюць асаблівасці працякання самой цяжарнасці і родаў — у якім бы ўзросце яны ні былі.

Пасля 30 гадоў узростае магчымасць развіцця пазаматачнай цяжарнасці, ускладненняў, перарывання цяжарнасці. Часцей сустракаецца неданашаная або перанашаная цяжарнасць, заўчасны адыход каляплодных водаў, слабасць родавай дзейнасці, гіпаксія плода. Мышцы з узростам становяцца менш пруг-

кімі, суставы менш эластычнымі, косці таза разыходзяцца нашмат цяжэй, а таму падчас натуральных родаў могуць узнікнуць ускладненні, якія пагражаюць жыццю маці і дзіцяці. І зноў жа: усё індывідуальна. Любых гэтых нечаканасцяў можна пазбегнуць, калі рыхтавацца да цяжарнасці і родаў, выконваць рэкамендацыі спецыялістаў.

У пасляродавым перыядзе звяртаецца ўвага на працяглае загойванне родавых ран, праблемы з лактацыяй, пасляродавыя дэпрэсіі. Паводле іншых назіранняў, познія роды могуць спрыяць больш лёгкай менапаўзе, менш хваравітаму ўспрыняццю працэсу старэння, змяншэнню рызыкі інсульту або астэапарозу.

Некаторыя спецыялісты лічаць, што познія роды амалоджваюць арганізм жанчыны. Наўрад ці гэта варта разумець у абсалютным сэнсе. Цяжарнасць нельга разглядаць як магчымасць па-

Найстарэйшая парадзіха ў свеце — жыхарка Індыі Омкары Панвар, якая ў 2008 годзе, ва ўзросце 70 гадоў з дапамогай ЭКА нарадзіла блізнят. На той момант у жанчыны і яе мужа ўжо былі 2 дарослыя дачкі і 5 унукаў, але дзеля нараджэння спадчыніка, заклаўшы ўласную зямлю і прадаўшы ўсю свойскую жывёлу, яны адважыліся на гэты рызыкоўны крок.

3 жанчын, якія зацяжаралі натуральным шляхам і нарадзілі жывое немаўля, найстарэйшай у гісторыі лічыцца брытанка Дэўн Брук — у 1997 годзе, знаходзячыся ва ўзросце 59 гадоў, яна нарадзіла сына.

вярнуць час назад. Аднак менавіта ў гэты час жыцця жанчыны яе арганізм выпрацоўвае шмат эстрагену, які ўмоўна можна назваць гармонам цяжарнасці, жаночкасці. Спрыяльна адбіваецца на знешнім выглядзе жанчыны і грудное кармленне.

Практыка паказвае, што здаровае дзіця можа самастойна нарадзіць жанчына любога ўзросту,

паколькі галоўным у гэтай справе застаецца лад жыцця — яе і будучага бацькі, а таксама свядомы падыход да жаданага нараджэння.

3 ПУНКТУ ГЛЕДЖАННЯ ПСІХОЛОГІ

Самай сумнай прычынай позніх родаў з'яўляецца бясплоднасць. Аднак усё часцей познія роды тлумачацца імкненнем да матэрыяльнага дабрабыту, кар'ернага росту і прадуманай, свядомай мэтай нарадзіць дзіця на пэўным адрэзку жыцця. Хоць уцэлым нельга назваць такую пазіцыю цалкам прадуманай. У 30 гадоў увесь свет можа быць, што называецца, у нашых ног, а ў 40 перад намі — разбітае карыта. Дый наогул, рэдка хто бывае цалкам задаволены сваім матэрыяльным становішчам. Большасці хочацца яшчэ большага.

Спецыялісты адзначаюць, што фізіялагічная спеласць для нараджэння дзіцяці надыходзіць ва ўзросце 20-25 гадоў, а вось псіхалагічная — толькі праз 10 гадоў. Такім чынам, ва ўзросце пасля 30 гадоў жанчына псіхалагічна гатовая стаць маці і адэкватна ўспрымае магчымыя складанасці падчас выношвання і нараджэння.

Сярод псіхалагічных плюсоў позніх родаў можна назваць уцягванне ў выхаванне і таты, які цяпер больш прывязаны да сям'і, чым у маладосці. З другога боку, муж, які цэніць жанчыну як асобу, не будзе лічыць, што пасля родаў яна тэрмінова павінна ўсё кінуць і займацца толькі домам і малым.

Адны псіхолагі сцвярджаюць, што такія жанчыны рэдка

песцяць малое і выхоўваюць яго ў залішняй строгасці. Другія ўказваюць на імкненне аякаць празмерна — бегаць па ўрачах, перакормліваць і г.д. Адно можна сказаць дакладна: такія матулі свядома займаюцца першынцам. Гэтану спрыяе і пэўны псіхалагічны настрой, і жыццёвы вопыт. Нездарма кажуць, што сярод позніх дзяцей больш вундэркіндаў. Усё таму, што імі больш займаюцца.

Каб вырасцець жаданае дзіця, 35-гадовая жанчына, якая сочыць за сваім здароўем, мае не менш сіл, чым 25-гадовая.

Часам вучоныя ўзгадваюць і пра тое, што дзеці, народжаныя ва «ўзроставых» матуль, асуджаны на ранняе сіроцтва і няпросты клопат аб пажылых бацьках. Аднак шэраг замежных вучоных-даследчыкаў сыходзяцца ў тым, што позняе мацярынства, наадварот, актывізуе дзейнасць галаўнога мозга, а значыць, прымушае жанчыну больш пільна сачыць за сваім здароўем, заставацца абачлівай і сабранай, планавальна далейшае жыццё, ставіць рэальныя мэты і рабіць усё для захавання ўласнай актыўнай старасці.

ШТО ПАРАЦЬ?

Узроставым матулям трэба абавязкова абмяркоўваць пытанне нараджэння дзіцяці з урачом. Наогул будучым матулям у любым выпадку рэкамендуецца праходзіць поўную дыспансерызацыю, каб абавязкова пралячыць хранічныя захворванні. Не варта пакідаць нават такія, здавалася б, дробныя пытанні, як незалечаныя зубы або частая прастуды. Важна нармалізаваць вагу і пачаць прывучаць арганізм да фізічнай нагрузкі. Гінеколаг можа параіць вітамінна-мінеральны комплекс, рэжым працы, адпачынку, харчавання. Не варта забывацца на плаванне і гімнастыку.

Жанчына, якая ўзважыла ўсе рызыкі, добра ведае стан свайго здароўя, павінна падтрымліваць пазітыўны настрой і не пакутаваць ад таго, што гэтага не здарылася раней.

Святлана БАРЫСЕНКА

БУСЕЛ МОЖА ПАЧАКАЦЬ?

**Юлія ЛІХАЧОВА,
кіраўніца дызайн-студыі «ЮЛА»,
маці дваіх дзяцей:**

— Па фізіялагічных паказчыках, напэўна, не варта адцягваць гэты момант, бо і жанчыне цяжка з узростам даецца роля маці, і на самім дзіцяці познія роды могуць адбіцца не лепшым чынам. Многія запярэчаць, што і ў 20 можна нарадзіць дзіця з адхіленнямі, і ў 40 — здаровае. Вядома, можна. Але наш арганізм не маладзее, і яго ўласцівасці ў 22-24 не тыя ж самыя, што ў 32-35 гадоў. Я першы раз нараджала ў 24 гады, другі — у 32. Мне пашанцавала, ці проста трэба радавацца за свой здаровы арганізм, але абедзве цяжарнасці і роды прайшлі без ускладненняў. А вось што тычыцца маіх адчуванняў, то адназначна лягчэй было ў 24 уставаць да дзіцяці ноччу, калыхаць яго на руках і г.д. Пасля 30-ці арганізм усё ж не спраўляецца з перагрузкамі так лёгка і проста... Але галоўную ролю, мне здаецца, адыгрывае ўсё ж псіхалагічны аспект — маральная гатоўнасць жанчыны стаць маці. Вы павінны гэтага сапраўды хацець, не проста на словах, а каб гэтая думка не пакідала галаву. І калі «даспелі», варта адкінуць убоек кар'еру, матэрыяльныя меркаванні і ўсё іншае. Шмат хто вагаецца: а каму мы потым будзем патрэбны з дзіцем на руках, хіба ставіць крыж на кар'еры? Але сярод маіх знаёмых, напэўна, няма жанчын, якія нешта страцілі ў кар'еры са з'яўленнем у іх дзяцей. Хто хацеў, усе працуюць, самаўдасканальваюцца і растуць у прафесійным плане. Таму адгаворкі «спачатку кар'ера, а потым ужо можна і дзіцяцей» не вартыя нават абмеркавання — значыць, вы проста не даспелі ці вам гэта наогул не патрэбна. Дый матэрыяльная забяспечанасць — таксама з шэрагу надуманых апраўданняў. Нашы бацькі расцілі нас у СССР на зарплату ў 70 рублёў, і ў іх не было памперсаў, вільготных сурвэтак, аўтаматычных пральных машын і шмат чаго яшчэ. Не кажу ўжо пра нашых бабуль, якія нараджалі літаральна ў полі, пераразалі пупавіну сярпом і ішлі далей жаць. Гэта не казкі, так было паўсюдна. І нашы бацькі выраслі. І мы таксама. І нашы дзеці вырастуць. Не спрачаюся, цяжка, калі ты матэрыяльна не абаронены, але дзеля дзіцяці ты гатовы на ўсё. Калі ў нас з'явілася першае дзіця, муж якраз звольніўся і доўга не мог уладкавацца на новую працу; грошай хапала толькі на самае неабходнае, штосці падкідвалі бацькі, нейкія рэчы аддавала хросная — выкручваліся, як маглі. Мне давялося выйсці на няпоўны працоўны дзень. Праз пэўны час муж знайшоў працу, і ўсё паступова наладзілася. Другое дзіця з'явілася ў больш мадэртных умовах, але мы на гэта працавалі 8 гадоў... Карацей, я не хачу даваць канкрэтныя рэкамендацыі, калі «трэба нараджаць» — лепш слухайце сваё сэрца і розум, і яны падкажуць, калі вы самі да гэтага гатовыя.

**Аляксандр САЛАДУХА,
спявак, бацька траіх дзяцей:**

— Калі лепш нараджаць дзяцей? Заўжды! Так і напішыце — заўжды і паўсюль! Я не магу ніякім чынам параўнаць радасць ад з'яўлення на свет старэйшых дзяцей, маіх сыноў, якія нарадзіліся, калі я быў вельмі малады і энергічны, і свае пачуцці пасля нараджэння дачушкі Вары, якая з'явілася, калі я пасталеў, набраўся жыццёвага вопыту і застаўся ўсё такім жа поўным энергіі. Бо дзеці — гэта цудоўна, колькі б гадоў ні было іх бацькам, ад 18-ці і да глыбокай старасці. Трэба проста вельмі любіць жыццё і, натуральна, любіць дзяцей.

А што датычыцца аматараў разважаць, могуць яны ці не могуць «дазволіць сабе дзіця», дык хай хто не можа, той і не дазваляе. Безумоўна, пэўную адказнасць у гэтым пытанні трэба працягваць, але зачыкавацца на матэрыяльным, на пабудове кар'еры не варта. Калі ты сапраўды хочаш дзяцей — ты ўсё паспееш і з імі, і дзеля іх зрабіць. А яны потым прынясуць табе мноства станоўчых эмоцый. Напрыклад, мае сыны, Саша і Антон, у складзе гурта «Элемент» будуць падтрымліваць мяне на вялікім сольным канцэрце ў «Мінск-Арэне». Ну, а дачушка наогул радуе штодня.

Святлана БАРЫСЕНКА

Гэта магчыма!

ЗДАРОВАЕ ДЗІЦЯ — У «ПАЗІТЫЎНЫХ» ПАР

**Дзве беларускія сям'і,
у якіх адзін з партнёраў — носьбіт ВІЧ,
чакаюць нараджэння дзяцей,
зачатых бяспечным шляхам.**

З пачатку мінулага года ў Беларусі з'явілася абсталюванне, якое дазваляе парам, у якіх адзін з партнёраў інфіцыраваны ВІЧ або гепатытамі В і С, зачаць дзяцей бяспечным шляхам, паведамляе Рэсурсны цэнтр ЮНФ-ПА. Дарэчы, паводле апытання, 40 працэнтаў тутэйшых ВІЧ-пазітыўных хочучь мець дзіця. Катэгарычна супраць — толькі 20 працэнтаў.

ВІЧ-пазітыўная маці можа нарадзіць здаровае дзіця ў 98 выпадках з 100. Неабходна толькі бяспечнае зачацце і прафілактыка перадачы віруса плоду з дапамогай спецыяльных прэпаратараў — антырэтравіруснай тэрапіі.

Спосаб зачацця залежыць ад таго, хто з будучых бацькоў мае станоўчы статус. Па

статыстыцы, каля 60 працэнтаў інфіцыраваных — мужчыны. У такіх выпадках урачы рэкамендуюць правесці ачыстку спермы ад віруса і інсемінацыю (увядзенне «чыстых» сперматазоідаў у поласць маткі). Еўрапейскае даследаванне паказала, што працэдура «ачысткі» спермы бяспечная і эфектыўная — ВІЧ-адмоўнымі аказаліся ўсе дзеці, народжаныя ў ВІЧ-адмоўных жанчын, якія прайшлі штучнае апладненне «чыстай» спермай.

— У пацыента павінна быць заключэнне ўрача-інфекцыяніста аб тым, што ў ВІЧ-пазітыўнага чалавека невялікая канцэнтрацыя віруса ў крыві, — тлумачыць **загадчыца аддзялення планавання сям'і і дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій РНПЦ «Маці і дзіця» Ала КАМЛЮК.** — Такі стан можа быць толькі ў тых, хто заразіўся не так даўно або рэгулярна прымае антырэтравірусную

тэрапію. Стапрацэнтнай гарантыі, што дзіця народзіцца здаровым, няма. Аднак, калі параўноўваць з небяспекай перадачы віруса без праходжання працэдуры, то рызыка мінімальна — менш за 1 працэнт.

Ужо дзевяць беларускіх пар паспрабавалі зачаць дзіця з дапамогай інсемінацыі ачышчанымі сперматазоідамі. Нараджэння дзяцей чакаюць дзве з іх.

P.S. Перад спецыяльным абследаваннем пары, якую закрануў ВІЧ, неабходна запісацца на кансультацыю да ўрача па нумары 8 017 288 96 26. З пытаннямі па тэме ВІЧ/СНІДу можна звяртацца на гарачую лінію «Пазітыўнага руху» 8 801 100 18 18 (званок бясплатны з гарадскога тэлефона па ўсёй Беларусі), 8 029 122 18 18 (VELKOM), 8 029 807 58 08 (МТС).

Святлана БАРЫСЕНКА

■ Мамін бізнес

РАННЯЕ РАЗВІЦЦЁ:
КАЛІ ПАЧЫНАЦЬ?

Напэўна, мала засталася бацькоў, якія не чулі б пра ранняе развіццё дзяцей і не мелі ўласнай пазіцыі на гэты конт. Адно выбіраюць «класіку» — дзіцячы садок, другія вывучаюць адукацыйныя тэхналогіі ўласнымі сіламі, трэція ж аддаюць перавагу «развіванкам» — разнастайным гурткам і цэнтрам дадатковага развіцця, куды прымаюцца дзеці ці не «з пялюшак».

Мінчанкі Алеся КЛЯНОЎСКАЯ і Вікторыя КОПЛЕВА сумясцілі два ў адным: маладыя мамы стварылі ўласны цэнтр дашкольнага развіцця «Бэбі Клуб». Прычым пачалі сваю працу не са сталіцы, а... з прыгарада, адкрыўшы першы філіял у Дзяржынску.

— Чаму? Бо ў гарадах-спадарожніках таксама жывуць людзі, якім падобных рэчаў нестае значна больш, чым мінчанам. У Мінску развіваючыя цэнтры існуюць ужо гадоў 10, а за 30 км ад МКАД — пустэля, — узгадвае Алеся. — Было некалькі варыянтаў — Заслаўе, Фаніпаль. Выбралі Дзяржынск: па-першае, там шмат маладых сем'яў, па-другое, многія працуюць у Мінску, адпаведна, атрымліваюць сталічны заробкі. Абмеркавалі ідэю — і гайда яе рэалізоўваць, літаральна на голым энтузіязме.

У Алесі ў актыве — педагогічная адукацыя і вопыт працы ў школе, у Вікі — уменне ўвасобіць тэорыю на практыцы. Але ў 2012 годзе пачынаць ім давялося з нуля — шукалі памяшканне, прайшлі дзевяць колаў узгадненняў і пераўзгадненняў у кантрольных органах, гутарку ў адміністрацыі... Нягледзячы на тое, што на дзяржаўным узроўні была агучна неабходнасць адкрыцця прыватных

установаў дашкольнай адукацыі, ісці на сустрэчу «выскачкам» ніхто не спяшаўся. Цяпер заснавальніцы развіваючага цэнтру ўзгадваюць тыя перыпетыі з усмешкамі, але тады, прызнаюцца, рукі апускаліся. Але ўпартасці і веры ў свае сілы хапіла, хоць за год давялося змяніць 4 памяшканні. «Затое ў нас паверылі людзі — мы выпусцілі ўжо дзве групы дашкалят, набралі яшчэ тры — яны невялічкія, да 6 чалавек, каб забяспечыць індывідуальны падыход не на словах, а на справе».

— Перад стартаў уважліва прачыталі дзяржаўную праграму дашкольнай адукацыі «Пралеска» і на яе базе зрабілі аўтарскую, дадаўшы элементы

Нягледзячы на тое, што на дзяржаўным узроўні была агучна неабходнасць адкрыцця прыватных устаноў дашкольнай адукацыі, ісці насустрач «выскачкам» ніхто не спяшаўся.

амаль усіх папулярных развіваючых метадык — Мантэсоры, Нікіціна, Зайцава, Жукавай, — распавядае Віка. — Напрыклад, адна з нашых «фішак» — дзіцячая тэатральная студыя, яе вядзе педагог з профільнай адукацыяй. Са старэйшымі дзецьмі (3-5 гадоў) вывучаем несправядліва забыты пласт — правілы словаўтварэння. Бо мала проста навучыць чытаць, трэба развіваць логіку і разуменне, што з чаго вынікае. Яшчэ ёсць заняткі ў басейне, праца з лагапедам-дэфектолагам і псіхолагам, вакальная і мастацкая студыя, лялечны тэатр, фітнес і танцы,

курсы замежнай мовы. І гэта толькі малая частка таго, што мы прапануем бацькам 1-6-гадовых дзетак.

Мамы—бізнес-ледзі не лічаць сябе канкурэнтамі дзяржаўных садкоў — тыя значна таннейшыя, але і падыход прапануюць іншы. «Наадварот, мы хочам супрацоўнічаць з дзяржавай — крыху разгрузіць педагогаў у садках і даць выбар тым бацькам, хто можа сабе дазволіць «развіванкі» па выдатках часу і грошай. Да таго ж мы зацікаўлены ў развіцці праекта і як мамы (у Вікі адно дзіця, у Алесі двое. — Аўт.), перыядычна водзім у цэнтр уласных дзетак і хочам, каб заняткі праходзілі на высокім узроўні. У перспектыве гэта, безумоўна, не толькі адукацыйны, а яшчэ і бізнес-праект. Але пакуль што ён не акупіўся нават і блізка. Каб зарабляць грошы ў дашкольнай адукацыі, трэба стаць найлепшымі ў гэтай сферы і самім развівацца».

— Калі гаворка заходзіць пра цэнтры развіцця, звычайна бацькі падзяляюцца на два вялікія лагеры. Адно лічаць іх неабходнай часткай падрыхтоўкі да школы, другія ўпэўнены, што змогуць усё тое ж самае зрабіць самастойна...

Алеся: Хто вельмі хоча, сапраўды можа абысціся без нас — ёсць інтэрнэт, і ўсе актыўныя бацькі змогуць знайсці метадыкі, якія найлепш ім падыходзяць. Варта толькі не пашкадаваць часу, паставіць мэту і штодня рабіць да яе хоць крок.

Віка: А я не пагаджуся. Многія метадыкі — ужо ўчарашні дзень, і трэба засвойваць усё новае. Мама, якая «не ў тэме», фізічна не здолее адсочваць усе гэтыя змены і навінкі. У нас заняткі праводзяць амаль паўтара дзясятка выкладчыкаў, і кожны з іх дадаў у ба-

завы праект нешта сваё: адна развівае казкатэрапію і «пясочніцу», другая ставіць дзецям правільнае дыханне і артыкуляцыю, і г. д. Плюс сацыялізацыя — яе дома пры ўсім жаданні не забяспечыш. Таму займацца ўсё ж трэба — ці ў развіваючых гуртках, ці ў падрыхтоўчых групах у садку, ці ў любым іншым месцы, дзе малых вучаць зносінам.

У якім узросце трэба пачынаць развіваць дзіця? «З таго моманту, як яно нарадзілася, — жартуюць суразмоўцы. — А лепш нават раней». Зразумела, аднолькавы для ўсіх нормаў, як скажам, перыядычнасці наведвання стаматолага, тут няма. Хтосьці лічыць, што ўжо з 3 месяцаў варта слухаць замежную мову, каб было прасцей яе потым вучыць, хтосьці да 1—1,5 года не спяшаецца «начыняць» дзіця ведамі. Педагогі раіць пачынаць актыўныя заняткі прыблізна ў 1 год і пазней, асцярожна вывучаючы, ці гатовае кожнае канкрэтнае дзіця да заняткаў і гульні ў калектыве, альбо лепш пачакаць.

— Ці ёсць розніца паміж сталічнымі і правінцыйнымі бацькамі і дзецьмі? Да мінчан, пэўна, трэба яшчэ адшукаць асаблівы падыход?

Алеся: Так, розніца ёсць. За МКАДам тэмпература больш плаўная, і гэта накладвае адбітак на паводзіны людзей. Яны больш павольныя, менш рухавыя. Калі надвор'е дрэннае, то большасць кліентаў, хутчэй за ўсё, да за-

няткаў не дойдзе. А ў Мінску з гэтым прасцей, дый транспартнае забеспячэнне лепшае. Наконт падыходу — хіба толькі да дзяцей. З цягам часу мы падкарэктавалі расклад заняткаў пад іх графік, улічылі, калі большасць малых прачынаецца, а калі, наадварот, ужо стамляюцца і кладуцца спаць.

Віка: Мы пашыраем: Дзяржынск, Фаніпаль, Мінск. Сёлета спадзяёмся, ужо з улікам напрацаванага вопыту, адкрыць філіял у Заслаўі. Бо маленькія гарады нельга скідаць з рахункаў, ім падобныя цэнтры куды больш патрэбны, у маладых бацькоў з перыферыі адчуваецца літаральна голад да такіх заняткаў. А ў Мінску ідзец далей — неўзабаве адкрываем прыватную пачатковую школу.

— Не бывае крыўдна, што ў вашым дзіцяці «развіванак» не было?

Віка: Вой, раней і пральных машын не было, што ж цяпер з-за гэтага перажываць! Мы баімся чагосьці не паспець, не выканаць алімпійскі прычып «хутчэй, вышэй, мацней», страціць гнуткасць і не пачуць якіхсьці пажаданняў кліентаў. Таму мы на сувязі з бацькамі пастаянна — і а палове васьмай раніцы ў выхадныя, і ў адзінаццаць вечара... Затое, калі адчуваеш аддачу, разумееш, што робіш для іх штосьці патрэбнае, гэта дае новыя сілы.

Падрыхтавала Вікторыя ЗАХАРАВА

«ВУСАТЫ НЯНЬ»...

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

«Калі я толькі прыйшоў весці групу, з яе якраз сышла на пенсію выхавальніца, і дзеці, якія прывыклі да яе «бабулінай» мяккасці і ліберальнасці, выпрабавалі новага педагога, спрабавалі падладзіць пад сябе, свае жаданні, — прыгадвае Сяргей Ётчык. — Давялося крок за крокам мяняць гэтую сітуацыю, пакрысе прывучаць і малых, і бацькоў да сваіх патрабаванняў, да дысцыпліны. Затое потым, калі знайшлі агульную мову, усім стала лягчэй — цяпер і дзецям надзвычай цікава ў садку (асабліва любяць заняткі па матэматыцы), і бацькі са мной усім дзеліцца і раіцца, і я сам шмат чаму навучыўся. Хіба толькі модныя косы дзяўчаткам не запляту, абыходзімся «хвосцікамі».

Сяргей у размове сціпла абышоў гэты момант, але загадчыца садка ўдакладніла — мамы і таты, бабулі і дзядулі «яго» групы выхавальніка вельмі цэняць, нават пішуць лісты ў раённы аддзел адукацыі — з падзякамі і просьбамі яго прэміраваць. Дый самі ці не штодня затрымліваюцца ў групе, ведучы задушэўныя размовы пра сваю малечу.

— Удзячнасць бацькоў — гэта, безумоўна, вельмі прыемна, але аднымі падзякамі не няясія. Заробкі педагогаў — балючае пытанне для ўсёй сістэмы адукацыі, але для мужчын, мне здаецца, гэта наогул прынцыповы момант. Напэўна, мужчыны-выхавальнікі ў садках так рэдка сустракаюцца ці не ў першую чаргу з-за нізкіх заробкаў? — пытаюся ў Сяргея Анатольевіча.

— Вы, можа, не паверыце, але мне хапае, — ашаламляе ён. — Безумоўна, адыгрывае сваю ролю, што я яшчэ не жанаты, не трэба думаць аб тым,

як пракарміць сям'ю. Але на сябе аднаго мне хапае.

Дзеля справядлівасці дадам, што працуе выхавальнік на паўтары стаўкі, выкладваецца «на дзвесце працэнтаў» і знаходзіцца ў садку 12 гадзін, літаральна з ранку да позняга вечара — таму і выходзіць у яго 4 мільёны з «хвосцікам».

Дзеля справядлівасці дадам, што працуе выхавальнік на паўтары стаўкі, выкладваецца «на дзвесце працэнтаў» і знаходзіцца ў садку 12 гадзін, літаральна з ранку да позняга вечара — таму і выходзіць у яго 4 мільёны з «хвосцікам».

Дзеля справядлівасці дадам, што працуе выхавальнік на паўтары стаўкі, выкладваецца «на дзвесце працэнтаў» і знаходзіцца ў садку 12 гадзін, літаральна з ранку да позняга вечара — таму і выходзіць у яго 4 мільёны з «хвосцікам».

Дзеля справядлівасці дадам, што працуе выхавальнік на паўтары стаўкі, выкладваецца «на дзвесце працэнтаў» і знаходзіцца ў садку 12 гадзін, літаральна з ранку да позняга вечара — таму і выходзіць у яго 4 мільёны з «хвосцікам».

як пракарміць сям'ю. Але на сябе аднаго мне хапае.

Дзеля справядлівасці дадам, што працуе выхавальнік на паўтары стаўкі, выкладваецца «на дзвесце працэнтаў» і знаходзіцца ў садку 12 гадзін, літаральна з ранку да позняга вечара — таму і выходзіць у яго 4 мільёны з «хвосцікам».

ПРА ЎЧОРА І СЁННЯ

— На ваш погляд, што мужчына-выхавальнік можа і павінен даць дзецям?

— Найперш навучыць усяму, што звязана з дысцыплінай, распарадкам. А для тых дзетак, у каго па той ці іншай прычыне няма бацькі, быць прычымным прыкладам, узорам паводзінаў мужчыны. Прычым гэта мадэль паводзін аднолькава важная і для хлопчыкаў, і для дзяўчатак. Бо не сакрэт, многія дзяўчаты выбіраюць потым сабе ў спадарожнікі жыцця тых, хто чымсьці падобны на бацьку. У нашай групе ёсць дзве сям'і, адначасова шматдзетныя і няпоўныя, — зразумела, што матуля проста нестае часу на выхавальчы працэс, і мая задача — не толькі перадаць дзецям пэўныя веды і ўменні, але таксама кампенсаваць дэфіцыт увагі, займацца разам з імі тымі справамі, якім звычайна вучыць бацька — напрыклад, збіраць канструктары, майстраваць, вывучаць тэхніку...

Педсавет

«Калі ласка, не пазбаўляйце сваіх дзетак увагі. Цікаўцеся не толькі тым, ці елі, ці спалі яны ў садку, ці слухаліся; не ікадуіце часу на тое, каб пагаварыць з імі пра ўсё-ўсё, адказаць на іх бясконцыя «чаму». Малыя вельмі добра адчуваюць, калі ад іх аднекваюцца — «ідзі лети мульцікі паглядзі», «не перашкаджай» ці наогул «адчатіся». Як без 5 хвілін дыпламаваны псіхалаг, паўтараюць тое, што гаварылі нашы выкладчыкі ва ўніверсітэце: пасля трох гадоў выхоўваць дзіця ўжо не пазна. Нельга спадзявацца, што гэта зробяць у садку ці школе — усе тыя найлепшыя якасці, унутраную культуру, якую вы хочаце бачыць у сваім дзіцяці, трэба ўкласці ў яго самім да 3 гадоў, увесь час кантактаваць з ім і самому быць узорам. І не бойцеся памыліца альбо прызнацца, што чагосьці не ведаеце — вы не страціце ваш бацькоўскі аўтарытэт, наадварот».

— Дарэчы, пра тэхніку. У сучасных дашкольнікаў адчуваецца схільнасць да «тэхнагеннасці», жадання бавіць з гульнівамі прыстаўкамі і камп'ютарнымі прыладамі больш часу, чым з аднагодкамі?

— Крыху ёсць. У мяне на гэты конт цвёрдае перакананне — дзіцяці трэба знаёміць з камп'ютарнымі гульнямі, тэлефонамі, планшэтамі як мага пазней. Параўноўваю са сваім дзіцяціствам, калі найгоршым пакараннем было: «Застанешся дома, не пойдзеш на вуліцу». Зімой, вясной, летам дадому дзятву было не загнаць. А цяпер наадварот — не выганіш з-за камп'ютара. Прыехаўшы дадому якраз у час школьных канікул, быў уражаны: на вуліцы цудоўнае надвор'е — і ніводнага дзіцяці, падлетка, пустая вуліца!

«ШТО Я ТУТ РАБЛЮ?»

— Вядома, спачатку ў мяне была такая думка: што я тут раблю, гэта, здаецца, наогул не маё... Прыехаўшы ў Мінск, збіраўся прапрацаваць месяц з два і пайсці ў іншую сферу,

але загадчыца і бацькі вельмі прасілі не кідаць групу, тым больш што звольнілася асноўная выхавальніца. Так гэтыя два месяцы і расцягнуліся на два гады, — мякка ўсмехаецца Сяргей Анатольевіч.

На пытанне, ці застанеца ён у дзіцячым садку пасля атрымання вышэйшай адукацыі, мой суразмоўца адказвае няпэўна: як атрымаецца. Але мы абое разумеем, што гэта, бадай, пытанне часу. Мужчын у дашкольнай адукацыі ўсё менш, не ў апошнюю чаргу з-за таго, што на заробак выхавальніка ці кіраўніка фізыхавання цяжка ўтрымліваць сям'ю... Пры тым, што загадчыцы дзіцячых садкоў, дзе працуюць такія «унікумы», сцвярджаюць, што гатовы насіць іх на руках. «Мужчыны-выхавальнікі, мужчыны-настаўнікі вельмі патрэбны нашым дзецям, — пераканана загадчыца ДДУ №152 Алена Латыгуска. — Вельмі хацелася б, каб іх у адукацыі было больш — а для гэтага, безумоўна, трэба цаніць і ацэньваць належным чынам іх працу».

**Вікторыя ЦЕЛЯШУК.
Фота аўтара.**

Колькі мужчын працуюць у дзіцячых садках Беларусі?

Як паведамілі «СГ» спецыялісты камітэта па адукацыі Мінгарвыканкама, на пачатак 2013/2014 навучальнага года ў сталіцы было 8 выхавальнікаў-мужчын. Гэта абсалютны рэкорд па краіне.

У Мінскай вобласці выхавальнікі ёсць у 2 садках — у Мядзеле і Слуцку, адзін чалавек працуе ў садку настаўнікам-дэфектолагам, таксама даволі шмат кіраўнікоў фізыхавання.

Ажно 5 чалавек шчыруюць на ніве дашкольнай адукацыі ў Брэсцкай вобласці, 1 нават у ясельнай групе. 35 мужчын выкладваюць у дзіцячых дашкольных установах фізыхаванне, 4 — загадчыкі садкоў.

У Віцебскай вобласці па стане на верасень 2013 года было ўсяго 2 выхавальнікі-мужчыны, але адзін з іх, па звестках

упраўлення адукацыі аблвыканкама, ужо звольніўся, таму застаўся толькі адзін выхавальнік — у Шумілінскім раёне.

Супрацоўнікі ўпраўлення адукацыі Гомельскага аблвыканкама ў адказ на запыт толькі развялі рукамі: «У нас такіх прыкладаў няма. Ёсць хіба кіраўнікі фізыхавання, але іх не вельмі шмат».

У Гродзенскай вобласці ў дашкольнай сістэме адукацыі заняты 106 мужчын, 2 з якіх — загадчыкі садкоў, 30 — кіраўнікі фізыхавання, астатнія інструктары па плаванні і г. д. Мужчын-выхавальнікаў у рэгіёне няма.

У Магілёўскай вобласці дастаткова фізрукоў-мужчын, але выхавальнікаў сярод іх, па афіцыйных звестках, няма. Праўда, «СГ» удалося высветліць, што ёсць выхавальнік у Горках, у новым дзіцячым садку.

■ Увага: конкурс!

ФОТАЗДЫМАК З ГІСТОРЫЯЙ

Гартаючы свой сямейны альбом, ветэран педагогічнай працы **Валянціна Шапарова** з вёскі Старая Беліца Гомельскага раёна нібыта наноў перажывае мінулае і пайменна ўзгадвае ўсю сваю немаленькую сям'ю. Вырасла яна падзяліцца гэтымі ўспамінамі і з любімай газетай — усё ж разам са «Звяздой», прызнаецца, ці не больш за 50 гадоў!

З тых далёкіх, пасляваенных часоў і пачала Валянціна Іванаўна свой апавед. «Вельмі цяжкае было жыццё тады, але выручала зямля-матухна, — узгадвае наша чытачка. — Тата ўвесь час казаў нам: «Дзеці, шануйце зямельку. Яна накорміць, напоіць і адзене вас». Цяпер так зямлю не шануюць — шмат гаспадароў маладых, здаровых, а ўчасткі зарастаюць пустазеллем...».

1954 год, лета. Мама (баба Дуня) з дочкамі. Злева направа стаяць Тоня, Вера, Валя, Зоя, Ніна, сядзяць Надзя і Люба.

Бацькі Веры Іванаўны пажаніліся ў 1925 годзе: ён — удавец з 4 дзецьмі (2 сыны і 2 дачкі) і яна — таксама ўдава, з сынам. Нарадзіліся ў сям'і яшчэ 11 дзяцей, але двое немаўлят былі зусім слабенькімі і пражылі ўсяго некалькі дзён... У 1936 годзе ў Маскве мама Дуня атрымала статус маці-герані і адпаведны ордэн — залатую зорку, якую ўручаў сам Максім Горкі. Здавалася б, аднавяскоўцам — а сям'я жыла ў невялічкім пасёлку на 16 двароў — толькі радавацца за суседку. «Але знайшоўся чалавек — аднаасобнік, які напісаў у Маскву, што няправільна далі маме ўзнагароду, што ў яе чацвёра чужых дзяцей, — распавядае Валянціна Іванаўна. — Прыехалі правяральшчыкі і сталі пытацца ў дзяцей, хто ім мама. Усе адказалі, што мама Дуня... А калі мама памерла, памятаю, прыехаў пасынак, і я сказала, які ён малайчына, што прыехаў

Правядная нядзеля. 26 красавіка 1998 года.

пахавец мачаху. А ён мне: «Сястра, не кажы так. Для мамы мы ўсе былі роднымі, а яна нам усім была мамай». Потым мае браты і сёстры выбралі кожны свой шлях у жыцці: Вера стала фельчарам, Ніна і я — настаўніцамі малодшых класаў, Люба была і бухгалтарам, і шэф-кухарам, Надзя — начальнікам пошты, Аляксей — прарабам; Пеця на 7 гадоў пайшоў служыць у марфлот, потым працаваў токарам; Яша стаў брыгадзірам, старшынёй сельскага Савета; Тоня — фельчар-акушэра ад Бога, Аня — цырульніца, Зоя — прадавачка, Шура — трактарыст, Іван — слесар. Яшчэ быў Ягор, даслужыўся да лейтэнанта, загінуў на фінскай вайне...».

На першым здымку, датаваным 1954 годам, — адны дзяўчаты вакол мамы, няма толькі старэйшай сястры. Злева направа стаяць Тоня, Вера, Валя, Зоя, Ніна, сядзяць Надзя і Люба. На фота 1998 года, з Правядной нядзелі, сясцёр толькі шэсць: у чырвонай сукенцы Ніна, у цэнтры, над галавой хлопчыка, Надзя (памерла ў 1999 г.), за ёю Люба, на першым плане ў каляровай спадніцы і блузцы ў кветкі сама Валянціна Іванаўна, пад руку яе трымае Тоня

(памерла ў 2007 г.), а паміж сёстрамі Вера (цяпер жыве ў Латвіі), астатнія — пляменнікі ды пляменніцы, такія розныя і такія родныя...

Валянціна Іванаўна прызнаецца, што пасля перанесенага інсульту і некалькіх аперацый весці гаспадарку ёй цяжка, бо хадзіць трэба з двума кічкамі. Але ўсё адно ад зямлі-карміцелькі яна не адмаўляецца — трымае казу і курэй, засявае 5 сотак, балазе, дапамагаюць сын і дачка, дый два ўнукі і дзве ўнучкі падростаюць. «А хіба гэта — не галоўнае шчасце ў жыцці? — рэзюмуе яна. — Так і ўсім звяздоўцам зычу здароў, шчасця, дабрабыту і ладу ва ўсім».

□ □ □
Шаноўныя чытачы! Давайце пагартваем сямейны альбом разам! Фотаздымкі з гісторыяй (не больш за тры здымкі) дасылайце на рэдакцыйную пошту альбо электронную скрыню info@zvyzda.minsk.by. Аўтар найлепшага фота з гісторыяй будзе адзначаны каштоўным прызам.

Увага! Да ўдзелу ў конкурсе НЕ ПРЫМАЮЦЦА вясельныя фотасесіі, леташнія здымкі з курорта і сучасныя фота дзяцей. Арыгіналы дасланыя фотаздымкаў абавязкова вяртаюцца аўтарам.

Пачынаючы з гэтага нумара, мы прапануем зацікаўленым чытачам адзін з варыянтаў апісання беларускіх абрадавых практык — у форме адпрацаваных жыццём правіл, якія суправаджалі чалавека з першага да апошняга дня жыцця. Яны невялікія па форме, але надзвычай ёмістыя па змесце і патрабуюць не столькі абмеркавання, колькі дакладнага выканання. Хаця, зразумела, кожнае «залатое» правіла традыцыйнай беларускай культуры можа быць асобна, больш дэталёва, абмеркавана па жаданні нашых прыхільнікаў.

«ДУШУ НА СВЕТ ПУСЦІЛА»

Каб прыглушыць боль, пачуццё трывогі і хвалявання, звязаныя са з'яўленнем на свет дзіцяці, каб па магчымасці захаваць яго ад уздзеяння злых сіл, людзі здзяйснялі разнастайныя рытуальна-магічныя дзеянні, маліліся, чыталі замовы — выказваючыся сучаснай мовай, стваралі камфортнае асяроддзе і аптымістычную атмасферу ўплыву на нованароджанага.

1. Каб паспрыяць працяканню родаў (у міфалагічным плане — пераходу дзіцяці са свету ўлонна маці ў свет новага, тутэйшага існавання), трэба было максімальна «адкрыць» прастору атачэння. Падчас родаў, асабліва цяжкіх, імкнуліся развязаць усе вузельчыкі на адзенні парадзікі, распусціць ёй валасы, нават зняць нацельныя крыжы, таму што той ланцужок, на якім ён трымаўся, таксама ўтвараў замкнёнае кола; у хаце неабходна было адамкнуць усе замкі, адчыніць усе дзверы. Часам у выпадку цяжкіх родаў сваякі парадзікі ішлі ў царкву і прасілі адчыніць нават царскую браму і тым самым палегчыць нараджэнне дзіцяці.

2. Калі пачыналіся роды, стараліся пра гэта нікому не гаварыць. Лічылася, што ўсе тыя, хто пра гэта ведае, будуць перажываць за жанчыну і тым самым толькі падоўжаць яе пакуты.

3. Каб не прычыніць шкоды парадзісе, да яе не дапускалі іншых цяжарных жанчын, а таксама хворых людзей.

4. Для палягчэння родаў каля парадзікі (сёння, калі роды адбываюцца ў радзіліні, гэта неабходна зрабіць у доме сваякам парадзікі) ставілі запаленую грамінную свечку і прыгаворвалі: «Пакуль свечка дагарыць, тут яна і нарадзіць. Амін».

5. Пры родах парадзіха здымала з сябе ўсе залатыя ўпрыгажэнні, але абавязкова пакідала нацельны крыжык і той абярэг, які яна насіла на працягу ўсёй цяжарнасці (хоць яго можна было зняць і заціснуць у кулак). Амаль паўсюдна самымі надзейнымі абярэгамі лічыліся чырвоныя шарсцяныя ніткі, паясы, шнуркі, якія маглі завязваць вакол пальца, запясця, шыі, паясніцы.

6. Паміж схваткамі парадзіха ціха шаптала: «Божая маці, прыйдзі мяне ратаваці, маё цела распрастаці, мае жылкі выпраўляці».

7. Існавала нямаля рытуальных дзеянняў і слоў-абярэгаў, якія неабходна было здзейсніць і прачытаць адразу ж пасля родаў, каб у парадзікі не было пасляродавых ускладненняў. Напрыклад, такія: «Як пач па хаце не ходзіць, не баліць, так бы ў мяне ў жываце не балела, не хадзіла, хваробай не губіла. Як Святая Багародзіца пасля родаў не хварэла, не пакутавала, так бы і я, раба (імя), не вохкала, не ўздыхала. У імя Айца і Сына і Святога Духа. Амін».

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

■ Наш рэйтынг

5 ФІЛЬМАЎ

для сямейнага прагляду:

Юрый ЯРОШЫК, вядучы «Беларусь LIFE», рэжысёр

1. «**Рэальнае каханне**» — самая зімовая, святочная і цытаваная гісторыя. Альманах сярод любоўных гісторый да Раства. Краса брытанскага кінематографа і цудоўнае музычнае суправаджэнне. Добры настрой вам будзе забяспечаны.

2. «**Бойфрэнд з будучыні**» — фільм у арыгінале называецца «Пра час» і з'яўляецца новым шэдэўрам рэжысёра Рычарда Кёрціса з Білам Найі, які на гэты раз не іграе вампіра. Нагадае вам чарговы раз, што трэба цаніць кожнае імгненне.

3. «**Джулія і Джулі. Спасцігаючы мастацтва французскай кулінарыі**» — гісторыя дзвюх дзяўчат з адным імем і аднолькавым густам, якія жылі з рознай у паўстагоддзя. Змогаць ўбачыць неверагодных Мэрыл Стрып і Эмі Адамс. Палюбіце масла і часнок і, магчыма, нават адправіцеся ў Парыж у пошуках «*boeuf bourguignon*». Што гэта за страва, даведаецца пасля прагляду фільма.

4. «**Сабрына**» — лёгкая карціна пра Папалушку з 60-х. Спачатку яна закахалася ў аднаго прынца, а стаўшы прынцэсай, змяніла свой выбар. Рэкамендуем глядзець варыянт менавіта з Одры Хэлберн.

5. «**Легенда №17**» — гэта, мабыць, лепшы фільм пра хакей. Пасля прагляду зараджаецца энергіяй Валерыя Харламава. Прыклад, які натхняе на барацьбу за сваё жыццё і за сваю краіну, выклікае «жаданне» хварэць за яе. Асабліва актуальна перад чэмпіянатам свету па хакей.

5 КНИГ

для чытання разам з дзецьмі:

Таяцяна ШВЕД, дырэктар Цэнтралізаванай сістэмы дзіцячых бібліятэк г. Мінска:

1. Каб адпачыць душой, прапаную пачытаць аповесць **А. Грына «Пунсовыя ветразі»**. Чалавеку проста неабходна мець у жыцці запаветную мару, верыць і імкнуцца да яе, тады яна абавязкова здзейсніцца. І хоць кніга напісана даўно, яна і сёння хвалюе чалавечыя сэрцы, бо распавядае пра самыя светлыя і ўзнёслыя пачуцці.

2. Вы жывяце ў Мінску? Тады прачытайце кнігу пра мінчан — «**Тэрыторыя душы**» **Н. Батраковай**. Сучасны захоплены рэман пра складанасці ўзаемаадносін мужчыны і жанчыны, пра тое, якія мы ўсё ж розныя. Можна з'ехаць з горада, пакінуць родных людзей, але як пайсці ад сябе, як перастаць кахаць, калі пры сустрэчы з пэўным чалавекам сэрца б'ецца часцей?

3. **А. Жвалеўскі і Я. Пастэрнак, «Час заўжды добры»**. Рэкамендуем! Каб знайсці ўзаемаразуменне з дзіцем і адчуць, што цёплыя, сяброўскія стасункі з блізкімі — тое, што неабходна абсалютна кожнаму з нас, пазнаёмцеся бліжэй з гэтымі цудоўнымі сучаснымі аўтарамі. Дарчы, у дзіцячых бібліятэках Мінска яны часта бываюць у гасцях. Прыходзьце і вы на гэтыя сустрэчы, гарантавана адкрыеце для сябе шмат цікавага!

4. Мая самая любімая з дзяцінства казка — «**Пунсовая кветачка**» **С. Аксакава**. Добра знаёмы нам сюжэт — насамрэч больш, чым проста гісторыя. Гэта жыццёвая мудрасць: калі чалавек робіць дабро, яно вяртаецца і прыносіць новыя яркія ўражанні, сяброўства, каханне.

5. Раю звярнуць увагу на кнігу **Г. Марчука «Кветкі правінцыі»**. Яна не лёгкая для ўспрымання, але варта таго, каб быць прачытанай, і перачытанай удумліва. Бо прапануе паразважаць васьм аб чым: толькі зразумеўшы сваіх блізкіх людзей, мы расстаўляем усё па палічках і знаходзім сэнс ва ўласным жыцці.

■ Пясочніца

Ухвалена дыеталагамі

Ігар любіць бутэрброды з каўбасой, і бабуля заўсёды яму іх робіць. Але аднойчы ўнук падышоў з незвычайнай просьбай:

— Зрабі, калі ласка, бутэрброд з цукеркай!

— Што, на хлеб пакласці цукерку? — здзіўляецца бабуля.

— Не, цукерку пакладзі на каўбасу. Ад хлеба людзі таўсцюць...

Ніколі не рана?

Чатырохгадовы Максімка заявіў аднойчы бацькам:

— Я хутка буду жаніцца і заўтра прывяду жаніцу да вас пазнаёміць. Жаніца мая жыве ўжо разам са мной у нашым дзіцячым садку.

Паклапацілася

Маленькая Марына звяртаецца да кошкі Мальвіны: «Мальвіна, табе нельга малачка. Бо яно халоднае і яшчэ не сапсавалася ў халадзільніку...».

Юбілярка

Бабуля кажа ўнучцы: — Ірынка, ты ўжо вялікая. У цябе неўзабаве юбілей — пяць гадоў споўніцца.

— Што ж мне рабіць? — сумелася малая. — Я ўжо такая старая! Цяпер я разумею, чаму на мяне хлопчыкі зусім глядзець не хочуць...

«Нефармат»

Дзед узяў гітару і пачаў выконваць розныя песні. Усім падабаецца, а ўнук не вельмі. Алёша цярэў, цярэў, ды потым звяртаецца да бацькі:

— Тата, вазьмі ды выключы дзядулю!

Адным словам

Выхавальніца просіць дзяцей расказаць пра сваіх бацькоў. Руку цягне Віталік:

— Мой тата Іван працуе таксістам, а мама — прыгожая...

Чэмпіёнка

па абдымках

Ірынка просіць: — Бабулечка Ганначка, не трэба так моцна мяне абдымаць. А то я зламаюся, і ніякі клей не дапаможа!

Запісаў
Канстанцін КАРНЯЛЮК

У народзе кажуць: «НЕ ГАДУЮЧЫ МАЛОГА, НЕ МЕЦІМЕШ ВЯЛІКАГА».

Адказная за выпуск
Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

Магільны Мікалай Васільевіч — асоба ў коле калекцыянераў Мінска, Беларусі вядомая. Пік яго славы прыйшоўся на 70–80-я мінулага стагоддзя. Тады, праўда, далёка не ўсе і спецыялісты ведалі, што ўяўляе сабой яго прыватны збор. Кіраваліся ў размовах болей чуткамі. У тым ліку і такімі, што, маўляў, ёсць у калекцыі Магільнага такія рарытэты, якіх ва ўсіх музеях БССР днём з агнём не знойдзеш.

А мы вырашылі даведацца пра калекцыю Мікалая Васільевіча і хаця б крышачку пра яго лёс, што называецца, з першых вуснаў. Ды і адразу папярэдзілі Магільнага, што цікавімся яго думкамі пра будучыню яго калекцыі. Усё ж узрост у нашага героя далёка не юны... І цяпер, як ніколі, паўстае пытанне пра заўтрашні дзень сабранага за дзесяцігоддзі захаплення гісторыяй роднай старонкі. Сапраўды, у калекцыянаванне ўкладзены не толькі час і грошы, але ж і душа, і сэрца.

Магільны — нашчадак грэчаскіх перасяленцаў ва Украіну. У Марыупалі і цяпер жывуць родзічы легендарнага мінскага калекцыянера. Перад самай вайной Мікалай закончыў вайсковы вучылішча. 22 чэрвеня 1941 года сустрэў у Паўднёвым гарадку побач з Брэсцкай крэпасцю. У час адступлення трапіў у канцлагер на Жытоміршчыне. Пасля — уцёкі. Далейшы лёс у гады ваеннага ліхалецця звязаны з партызаншчынай. Быў камандзірам дыверсійных груп у Палескім партызанскім злучэнні. Пасля вайны — журналіст, спартыўны трэнер, загадчык кафедры ў адной з ВНУ, рэдактар на тэлебачанні. Напісаў некалькі кніг па гісторыі спорту і Алімпійскіх гульняў.

Цяпер Мікалаю Васільевічу — даўно за дзевяноста... Але жывы розум, пачуццё гумару, энергічнасць, рухавасць — гэта і сённяшнія яго спадарожнікі. А яшчэ дадайце аптымістычны настрой, цікавасць да падзей у свеце і краіне. З такім чалавекам цікава пагутарыць літаральна на любую тэму.

Калі ўваходзіш у мінскую кватэру Магільнага (а ёсць яшчэ і так званы хутар на памежжы Пухавіцкага і Мінскага раёнаў), складваецца ўражанне, што трапляеш у архіў ці ў бібліятэку, альбо які-небудзь музей. Вузкі калідор застаўлены стэлажамі са старадаўнімі кнігамі. Па словах Магільнага, іх звыш 400 асобнікаў. Поруч — выданні па гісторыі, баявых мастацтвах, беларускай нацыянальнай культуры. Няцяжка заўважыць

мноства папак, у якіх — зноў жа па словах гаспадара — месцяцца розныя матэрыялы па гісторыі партызанскага руху ў Беларусі. Асобна Мікалай Васільевіч вылучае сваю зацікаўленасць падпольным рухам у Брагінскім раёне. Ёсць і рукапісы нявыдадзеных кніг. У прыватнасці, рукапіс успамінаў яго, Магільнага, маці — дваранкі, выпускніцы Бястужаўскіх курсаў у Пецярбургу.

Дарэчы, і сам наш суразмоўца адзначыўся на «літаратурнай ніве». Яшчэ ў 1960-я гады, што называецца, «па свежых слядах», бліжэй да драматычных ваенных падзей, ім была напісана аповесць «Тугай». Пра тое, што адбывалася на паўднёвым усходзе Беларусі, на тэрыторыі сучаснай Гомельскай вобласці ў 1943 годзе. У савецкі час кнігу надрукаваць не атрымалася. Уважлівыя цэнзары адразу заўважылі: у творы не праглядаецца «генеральная лінія партыі». А яшчэ былі ў тэксце маласімптычныя водгукі пра савецка-фінскую вайну, якую Саюз фактычна праіграў. Не стрымліваў сябе Магільны і ў выказваннях адносна розных складанасцяў акупацыйнага жыцця. У скарачаным выглядзе аповесць надрукаваў «Нёман». Пасля яна выйшла асобнай кнігай. І ўсё ж Магільны шкадуе: шмат што было выразана і страчана і ў гэтых выданнях.

Ды вернемся да апісання калекцыі... Уся яна знаходзіцца ў маленькай аднапакаёвай кватэры. Пад столлю быццам у палёце — дзівосны мініяцюры з саломы, ільну, лазы Тацяны Кізевай: павукі, птушкі, арнаментальныя ўпрыгажэнні, а таксама сплеченыя з бяросты кошыкі, вярэнькі. Побач — гліняныя і металічныя гладышы, чаркі, кубкі. Куды ні кінеш вокам — усюды паліцы і палічкі з экспанатамі. Невядома, дзе тут і гаспадару прыткнуцца. Дзе

ЛЁС КАЛЕКЦЫЯНЕРА

яму хаця б на ноч прытулак знайсці? Адказ прыходзіць, калі позірк выхоплівае тапчан Мікалая Васільевіча, адгароджаны сценкай ад пакоя, які ў звычайнай кватэры быў бы залай.

Гаспадар выцягвае тоўсты і па ўсім відаць, што вельмі цяжкі альбом. А што гэта? Высвятляецца, што ў альбоме — галоўны гонар калекцыянера: збор металапластыкі з бронзы і латуні. Абрэзкі, паходныя складнікі, крыжыкі-энкаліпёны, нацельныя крыжыкі, пачынаючы з самага старажытнага агатавага грэчаскага машчавіка X стагоддзя, унутры якога размяшчаліся часцінкі святых мошчаў.

Ужо па гэтым пераказе нехта заўважыць: «Проста набор рэчаў...». Не пагодзімся. Гаспадар сістэмна ўпарадкаваў сваю калекцыю. Рукапісны том у шэсцьсот з нечым старонак дробнага тэксту — і ёсць апісанне збораў. Знаходкі, набыткі не толькі апісаны, каталагізаваны, але і класіфікаваны.

Сёе-тое засталася і для нас таямніцай калекцыі Магільнага. Нам не давалася зазірнуць у старадаўнія кufры, дзе, па словах гаспадара, сярод іншых ткацкіх вырабаў захоўваецца два арнаты XVIII — XIX стагоддзяў: урачыстая царкоўная вопратка з нашытымі фрагментамі слупчых паясоў.

Мы наўмысна не распытваем калекцыянера пра яго ўласныя падлікі, колькі каштуе той ці іншы прадмет. Ды і, мяркуючы, Магільны досыць рэдка сам пра гэта думае. За кожнай знаходкай — не толькі яго прыватны пошук, а і жаданне сістэмна прадставіць беларускую матэрыяльную культуру, дапамагчы праз сабраанае паказаць, чым, якімі перакананнямі жылі нашы прашчурны, што адбывалася ў мінулыя стагоддзі на нашай зямлі, у нашым краі.

Прасы, бязмены, абразы, кufры і чамаданы з ткацкімі вырабамі, старадаўні кухонны посуд... «Гэтыя прадметы наўрад ці прадасі на аукцыёне «Сотбіс», — чуецца чыесці сумніўныя развагі. Дык у чым у такім разе соль калекцыі Магільнага?.. Вось што на гэты конт адказвае сам Мікалай Васільевіч: «Мае зборы прадстаўляюць у асноўны момант прыкладныя беларуска-польскія двух стагоддзяў. Прадстаўляюць, між іншым, дастаткова шырока і

шматпланавы...». І мы пацвярджаем: калекцыяй такога маштабу, як у Магільнага, маглі б ганарыцца музей ў Строчыцах і ў Дудутках (ці, дакладней, музей «Дудуткі» ў ваколіцах старажытнай вёскі Дудзічы, на Пухавіччыне). Сёння модна стала павесіць на лецішчы на сцяне дома кола ад вазка, паставіць старыя кросны ці павесіць на плот пару-тройку гліняных жбаноў. Аднак, у адрозненне ад «поп-культуры», калекцыя Магільнага — гатовы, сфарміраваны музей, які сваім насычаннем мог бы прыцягнуць увагу многіх людзей, любімых у сваю краіну, людзей, якія жадаюць адкрыць нешта новае і дагэтуль неведанае. Праз знаёмства са зборамі Магільнага можна зазірнуць у тыя часіны, якія мы можам толькі ўяўляць.

...Калекцыянерскі шлях Мікалая Васільевіча быў досыць няпростым. Напрыканцы 1970-х адна з беларускіх рэспубліканскіх газет надрукавала артыкул «Спыніце Магільнага!». У віну калекцыянеру ставілі падман простых грамадзян, у якіх ён, маўляў, зусім за капейкі скупляе рарытэты. І такі артыкул быў не адзінай хмаркай у лёсе збіральніка даўніны. Не будзем унікаць у іх падрабязнасці. Калекцыянеры — людзі асаблівыя. Іх памкненні звычайны чалавек часцей успрымае за хцівасць. Тое, што мала прываблівае абывацеля, здаецца мала патрэбным у звычайным побыце (старыя манеты, паштовыя маркі, гаршкі, жбаны і іншыя артэфакты) — для калекцыянера з'яўляецца прадметам спаталення яго страсці. Не дарэмна некаторыя людзі лічаць, што калекцыянаванне — не што іншае, як лёгкая псіхічная захворванне. З другога боку, калі б не прыватныя калекцыянеры, каб не іх «хвароба», то хто сфарміраваў бы аснову калекцыі Нацыянальнага музея Польшчы ў Кракаве (нагадаем: гэта быў наш зямляк Карл Чапскі са Станькава)? Хто паклаў бы пачатак нумізматычнаму кабінету ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце, аддаўшы туды ўласную калекцыю манет (а гэта ж быў калекцыянер і вучоны, выдатны прапагандыст, гісторык нумізматыкі Віктар Рабцэвіч)? Прыкладаў такіх няма.

— Маё калекцыянаванне, — дзеліцца сваімі развагамі Мікалай

Васільевіч, — некалі вырасла з эмацыйнага штуршка. З 1942 года я партызаніў у трохкутніку Прыпяць — Дняпро — Сож, уважліва назіраў за побытам палешукоў, людзей, якія жылі сярод балот. Людзей, якіх мала закранулі нашэсці чужаземцаў. І чым болей назіраў за палешукамі, тым болей мяне захапляла іх культура, душэўная чысціня. Да апошняй хвіліны жыцця буду ўдзячны той жанчыне-палашуццы, якая зацягнула мяне, параненага, з перабітай нагой, у хату, схавала на печы, накрыла льном (у вёсцы стаяў нямецкі гарнізон). Яна не магла не разумець, што яе чакае, калі немцы знойдуць чырволага камандзіра, які ўцёк з лагера. Хіба такая рыса, што сведчыць пра адвечнае жаданне беларусаў дапамагчы сваім братам, сёстрам у крытычнай сітуацыі, не сведчыць пра веліч нашага народа? І мне, калі прыехаў у Мінск у ліпені 1944 года, захацелася нечым аддзячыць людзям, нейкім чынам захаваць фрагменты ўбачанага і асэнсаванага мною народнага жыцця. А яшчэ ж тады, у першыя пасляваенныя гады, людзі, якія выжылі, шмат што выкідалі, якія імкнуліся пазбавіцца ад старога, тым самым пазбавіцца ад жахаў блізкага ўчора. І гэта таксама было нейкім лейтматывам да збіральніцтва...

Мікалай Васільевіч частуе нас гарбатай. І мы, і ён на хвіліну змаўкаем. Магільны раскажаў пра сына, які загінуў у 1960-я, у час службы на флоте. Больш прамых спадчынікаў у калекцыянера няма. Як складзецца з часам лёс калекцыі Магільнага?.. Збіральнік даўно заклапочаны гэтым. Частку экспанатаў перадаў у музей Строчыц, Навагрудка, Гродна, Вязынкі... Кнігі гатовы аддаць у Нацыянальную бібліятэку... Спрабуе весці перамовы з іншымі музейшчыкамі і чыноўнікамі ад культуры. Праўда, гарачай зацікаўленасці да прыватнага музея Мікалая Магільнага нешта не заўважна. І дарэмна. Калекцыя мінскага збіральніка магла б прыцягнуць увагу многіх і многіх цікаўных да гісторыі людзей. Мо прыйдзе час, калі лёсам збораў Магільнага заапякуецца якая-небудзь дзяржаўная інстытуцыя?..

Максім ЗАЗЕРКА,
Уладзімір ЗЯНЬКОВІЧ.

ПА ЛЁДЗЕ — НІБЫ ПА ТОЙ ДАРОЗЕ

Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь Вольга Грамовіч. — Аўтамабіль, снегаход, матацыкл, мотаблок і мотабуксіроўшчык — на чым толькі ні перасоўваліся грамадзяне. А ўсё гэты транспарт працуе на вадкім паліве; выкарыстоўваюцца масла. Нават невялікая ўцечка можа дорага каштаваць, не гаворачы ўжо пра выпадкі, калі транспарт праваліцца пад лёд.

Многія азёры Віцебшчыны багатыя не толькі рыбай, але і ўнікальнай па сваёй прыродзе. Напрыклад, у возеры Атолава расце вадзяны арэх — рэліктавая расліна, занесеная ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь, у Наўліцкім водзіцца вугор, а на Асвейскім падчас міграцыі штотдня спыняецца каля 10 тысяч птушак.

Сяргей РАСОЛЬКА.

РАРЫТЭТЫ Ў ПАДАРУНАК

Горацкі музей на Магілёўшчыне працягвае папаўняцца рэдкімі экспанатамі

У рамках святкавання свайго 25-годдзя гісторыка-этнаграфічны музей Горака прапанаваў жыхарам горада акцыю «Падары мне, падары!». Можна, гэта і не вельмі сціпла, але ж людзі адгукнуліся. Адна з жыхарак, напрыклад, перадала асабістыя рэчы вядомага ў рэспубліцы вучонага, эканаміста-аграрніка Ізраіля Гарфінкеля, які доўгія гады працаваў у Беларускай сельгасакадэміі. Марыя Студнева (жонка яго ўнука) падарыла дысертацыю вучонага, фотальбом (у ім ёсць і пасляваенныя здымкі Горака), сямейныя дакументы.

Як каза дырэктар музея Святлана Макеева, дзякуючы жыхарам экспазіцыя за апошнія гады папоўнілася сапраўды ўнікальнымі рэчамі. Сярод іх — англійская швейная машынка канца XIX стагоддзя «Original Victoria» ў рабочым стане, гэтага ж перыяду пяніна «Winkelmann», знойдзеныя на адным з прысядзібных участкаў шкатулка з шкла ў металічнай аправе і ажурная цукарніца. А два гады таму пры разборы даху старога будынка ў Гораках рабочыя

знайшлі нейкія дакументы. Як высветлілася, гэта дарэвалюцыйныя крымінальныя і грамадзянскія судовыя справы. Сёння яны таксама экспанаты.

Наогул у музей захоўваецца каля 10 тысяч экспанатаў і сярод іх ёсць што паглядзець. Вельмі цікавая знаходка — каменны абразок рубяжа XII-XIII стст. у выглядзе васьміканцовага крыжа з надпісамі ІХО (Ісус Хрыстос) і «Ніка» (Пераможца). Ёсць тут і ўнікальная дзіда X-XII стст., аптэчныя сігнатуры пачатку XX ст., у тым ліку і мясцовага аптэкара Казіміра Паздзерскага (вынаходніка крэму ад вяснушак, за які ён у 1900 годзе атрымаў у Парыжы залаты медаль) і шмат чаго іншага. Нават сам музей — каштоўны «экспанат»: некалькі гадоў таму ён пераехаў у будынак XIX стагоддзя, дзе працаваў той самы Паздзерскі.

Як адзначыла Святлана Макеева, хаця ў краіне і існуе праграма, па якой выдзяляюцца грошы, каб музеі мелі магчымасць папаўняць свае фонды, але ж сродкаў усё роўна не хапае. Вось і дапамагаюць такія акцыі.

Нэлі ЗІГУЛЯ

Шэсць чалавек у Пастаўскім, Ушацкім, Полацкім і Верхнядзвінскім раёнах былі прыцягнуты да адказнасці за апошнія дзесяцігоддзі дзён за выезд на лёд на механічных транспартных сродках.

— Лёд на вадаёмах Віцебшчыны яшчэ даволі трывалы. Тым не менш гэта не нагода ісці на такое парушэнне, — распавяла прэс-сакратар Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры

Хто прагноз прыдумаў гэты?
Не надвор'е — горкі смех!
Ні зімы табе, ні лета:
Дождж, туман
ды мокры снег.

Непагода б'е у дзверы,
Але ведаю сакрэт:
Калі холадна ў кватэры —
Выхадзі на лёд, паэт!

Эх, зімовая рыбалка,
Рыфмы звонкія, як лёд!
Пад вадой вядзе русалка
Шчупаковы карагод.

Дайце вуду — будзе справа,
Калі гэта не падман.
Дождж налева,
снег направа —
Крочу хутка скрозь туман.

Здравае харчаванне

ГАЛОЎНЫ ВОРАГ ДОБРАГА МЕТАБАЛІЗМУ

Хто ён, як вы думаеце? Мы самі. Проста таму, што верым у прафанацыю, а не ў навуку. Вось, напрыклад, многія чулі слова «метабалізм», але мала хто дакладна скажа, ці ў норме ён у яго. Можа, трэба паскорыць? А можа, нехта ўжо і намагаўся зрабіць гэта? Паспрабуем разабрацца з дапамогай вядучага навуковага супрацоўніка Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтара гігіены Васіля ЦЫГАНКОВА.

— Метабалізм — гэта навуковая назва абменных працэсаў, якія пастаянна адбываюцца ў нашым арганізме. Аснова метабалізму — ферментатыўныя працэсы. Ферменты — бялкі, з дапамогай якіх наша цела, таксама бялковае па сваёй прыродзе, здольнае расці, развівацца, жыць. Так што спыненне ферментатыўнай дзейнасці азначае біялагічную смерць.

Як можна, не з'яўляючыся медыкам, не ведаючы стану свайго здароўя, нешта сабе прапісваць, набываць і ставіць над сабой эксперыменты?..

Ежа ў арганізме павінна ператварыцца ў пэўныя складнікі, якія могуць убудовацца ў наш арганізм. Так, бялкі расщчэпляюцца да амінакіслот, вугляводы — да простых цукраў, тлушчы — да тлустых кіслот. Дзякуючы гэтым складнікам становяцца магчымымі іншыя працэсы. Скажам, без амінакіслот і тлустых кіслот не-

магчымы ні сінтэз гармонаў, ні стварэнне мембран клетак.

Тысячы і тысячы ферментатыўных рэакцый у першую чаргу выпрацоўваюць энергію для нашай жыццядзейнасці. Іначай, як я ўжо сказаў, арганізм не здольны ні расці, ні развівацца. Калі чалавек развіваецца і расце нармальна, мае нармальную вагу і не мае хранічных захворванняў, яго можна павіншаваць. Ён сочыць за сваім здароўем, рацыянальна і збалансавана харчуецца.

— **Аднак ёсць людзі, якія харчуюцца не збалансавана і набіраюць лішнюю вагу. Можа быць, з мэтай пахудзення ім варта было б даць парадны адносна паскарэння працэсаў метабалізму?**

— Па-першае, паскарэнне абменных працэсаў у арганізме — гэта адначасова і больш імклівае набліжэнне старэння. Гэта натуральна: чым вышэй хуткасць ферментатыўных працэсаў, тым хутчэй старэе арганізм і тым карацейшая працягласць жыцця. Натуральнае зніжэнне метабалізму можа быць толькі за кошт уздзеяння больш нізкіх тэмператур на наша цела і агульнага зніжэння энергетыкі ежы. Ніякай іншай стымуляцыя для арганізма чалавека непраймальная.

У пэўным сэнсе мы можам гаварыць пра паскарэнне абменных працэсаў з дапамогай хіба некаторых прадуктаў харчавання — скажам, клятчаткі, садавіны, гародніны. Аднак любое «паскарэнне» — гэта трата неабходнай арганізму для выжывання энергіі, гэта пэўная пагроза здароўю арганізма, паколькі цалкам магчыма, што на гэтым фоне разаяўцца цяжкія захворванні. У арганізме, як вядома, пастаянна з'яўляюцца не толькі «добрыя» клеткі, але і «злыя»,

ракавыя. Так што, паскараючы агульны метабалізм, мы будзем паскараць і метабалізм гэтых клетак. Дарэчы, ракавая клетка мае вельмі высокі метабалізм, спыніць яе рост немагчыма...

Паскарэнне абменных працэсаў у арганізме — гэта адначасова і больш імклівае набліжэнне старэння.

— **Значыць, правільны, здаровы падыход да барацьбы з лішняй вагой — гэта...**

— Па-першае, харчаванне, якое дазволіць нам атрымаць усё неабходныя харчовыя рэчывы — бялкі, вугляводы, тлушчы, вітаміны і мікралементы. Па-другое, колькасць гэтай ежы павінна быць аптымальнай для нашага полу, узросту і ладу жыцця. Калі ежы будзе шмат, маса цела будзе расці. Энергія, як вядома, нікуды не знікае, а толькі пераходзіць з аднаго віду ў другі. Па-трэцяе, калі мы ўсё ж спажываем больш, чым патрэбна нашаму арганізму, значыць, неабходна ўзмацніць працэсы спальвання лішніх калорый. А менавіта дадаць фізічную нагрузку.

Скажам, пры ўмеранай фізічнай актыўнасці жанчыне сярэдняга ўзросту неабходна спажываць штодня не больш за 2000 ккал. Калі ў дадатак да іх яна хоча паласавацца пірожнымі, то для прадухілення набору вагі ёй трэба дадаткова прайсці хуткай хадой не менш за 4 км у дзень. Так уладасца спаліць каля 250 ккал. Дарэчы, фізічная актыўнасць дзеліцца на пяць груп — ад мінімальнай (пры так званай сядзячай працы) да максімаль-

най, пры такой цяжкай працы, як, напрыклад, у шахцёра, якому неабходна ад 5 да 8 тысяч кікалорый у суткі.

— **Паколькі наша цела складаецца з бялку, можа, у аснове харчавання павінен быць менавіта бялковы «складнік»? А вугляводы і тлушчы можна рэзка абмежаваць?**

— Вучоныя даўно пралічылі, чаго і колькі патрэбна дзецям, падлеткам, дарослым, цяжарным. У залежнасці ад іх віду дзейнасці, полу, росту і ўзросту і г.д. У тым і справа, што ў падмурку здароўя — менавіта збалансаванае, рацыянальнае харчаванне. Парушэнне балансу і прыводзіць да праблем са здароўем. Вось, напрыклад, бялкі. Даросламу чалавеку неабходна 40-60 г бялку ў суткі. У 100 грамах ялавічыны лепшага гатунку — 20-22 г чыстага бялку. Значыць, дастаткова ўжыць каля 200 г поснага мяса. Аднак звычайны беларус не ўжывае 200 г поснай ялавічыны. Ён ужывае на сняданак сасіскі, у абед каўбаску або катлетку, увечары — пельмені і г.д. А лішак бялку парушае работу печані і нырак. Чалавек пакутуе ад дрэннага самаадчування, шукае добрых урачоў, лечыцца, а ўсяго толькі і трэба, што наладзіць харчаванне.

— **Гандлёвая, аптэчная сеткі прапануюць незлічоную колькасць цудадейных прэпаратаў — таблетаў, чаёў, здольных палепшыць усё патрэбнае, пазбавіць ад усяго непатрэбнага. Узяць хоць бы зялёную каву...**

— Прызнацца, я не разумею, як можна, не з'яўляючыся медыкам, не ведаючы стану свайго здароўя, нешта сабе прапісваць, набываць і ставіць над сабой эксперыменты?.. Сёння сустракаецца даволі супярэчлівая інфармацыя пра зялёную каву. З'яўленне падобных «прадуктаў» — гэта бізнес, які не мае дачынення да навукі. За кожным прэпаратам павінны быць навуковыя доказы. А прэпараты, пра якія вы кажаце, прадаюцца як харчовы прадукт або дабаўка да ежы. Наогул, адносна ўсемагчымых раслін скажу так: яны змяшчаюць неверагодную колькасць рэчываў, шэраг з якіх мы яшчэ не тое што не вывучылі, а нават не ведаем. Той, хто захапляецца нібыта «звычайнай» травяной гарбатай, можа лёгка «пасадыць» печань, паколькі актыўныя рэчывы раслін валодаюць і такім чынам дзейнем.

Святлана БАРЫСЕНКА

Вы чулі?

У дэмаграфічную «яму» прывялі... адукаваныя жанчыны?

Большая частка насельніцтва Зямлі пражывае ў краінах, дзе ўзровень нараджальнасці зніжаецца, і навукоўцы мяркуюць, што да канца стагоддзя гэты тэндэнцыя распаўсюдзіцца на ўсё свет. Найбольш значным фактарам, па якім можна прадказаць зніжэнне нараджальнасці, з'яўляецца ўзровень адукаванасці грамадства. Аднак тлумачэння гэтай тэндэнцыі навукоўцы пакуль не знайшлі. Застаецца незразумелым, у якой сферы ляжаць прычыны падзення нараджальнасці — культуры ці эканомікі?

«У сваім даследаванні мы паказваем, што сярэдні ўзровень адукаванасці ў грамадстве істотна паскарае падзенне нараджальнасці, незалежна ад індывідуальных характарыстык таго ці іншага грамадства. Хутчэй за ўсё, гэта адбываецца з-за змяненняў сацыяльных сувязяў менш адукаваных жанчын і, як наступства, норм і паводзін», — пішуць у сваім артыкуле навукоўцы з Універсітэцкага каледжа Лондана.

Даследчыкі правялі ў 2009-2010 гадах апытанне сярод жанчын Польшчы. Прааналізававшы даныя, яны ўстанавілі, што павышэнне агульнага ўзроўню адукаванасці заўважна ўплывае на падзенне нараджальнасці. Навукоўцы мяркуюць: як толькі колькасць адукаваных жанчын у грамадстве становіцца дастаткова вялікай, іх менш адукаваныя суседкі пачынаюць пераймаць стратэгію, пры якой жанчына нараджае менш дзяцей, але ўкладвае ў іх больш рэсурсаў.

Надзея НІКАЛАЕВА

Незвычайная гародніна і садавіна

КАВУНОВАЯ РАДЫСКА

Кавуновая радыска як быццам вывернулася навыварат: малінавая яна не зверху, а ўсярэдзіне. Зверху ж яе пакрывае бела-зялёная скурка і робіць падобнай на кавун. Па форме і памеры гэтая радыска падобна на небуйную рэпку ці рэдзку, дыяметр складае 7-8 см. Зверху радыска, як і належыць, горкая, а бліжэй да сярэдзіны становіцца саладкаватай. Разам з тым, яна не такая хрумсткая і сакавітая, як звычайны гатунак, і значна цвярдзейшая.

Кавуновую радыску рэкамендуець запякаць, рабіць з яе пюрэ, дадаваць да гародніны для смажання ці ў салату. У Каліфорніі гэта страва — рэстаранны хіт. У нас гэтую гародніну нескладана вырасціць на дачы.

У наш час у свеце налічваецца больш за семсот сартоў і гібрыдаў таматаў. Агародніку-аматару бывае даволі цяжка разабрацца ў такой разнастайнасці. Казаць пра тое, што адны сарты лепшыя, чым іншыя, было б няправільна. Чаму аддаць перавагу, сорту ці гібрыду? Давайце паспрабуем разабрацца.

Выбіраючы насенне гібрыдаў F1, вы атрымаеце расліны, якія вызначаюцца высокай ураджайнасцю і устойлівасцю да хвароб і шкоднікаў. Але майце на ўвазе, што насенне ад гібрыдаў нельга выкарыстоўваць для пасадкі ў наступным сезоне, бо вырашчаныя з іх расліны не ўнаследуюць становішчы бацькоўскай якасці.

Выкарыстоўваючы для пасадкі насенне сартавых таматаў, ураджай будзеце мець трохі меншы, затое атрымаеце расліны з патрэбнай вам афарбоўкай, памерам і формай пладоў. Да таго ж насенне захаввае ўсе добрыя якасці бацькоўскіх раслін.

У залежнасці ад тыпу росту таматы падзяляюцца на дзве вялікія групы. Трэба ведаць, да якой групы адносіцца выбраны вамі сорт.

Індэтэрмінантныя сарты тамата — гэта расліны з неабмежаваным ростам сцябла. Інтэнсіўнасць росту парасткаў у розных гатункаў можа адрознівацца і вельмі моцна залежыць ад умоў вырасцання і догляду. Першае суквецце на такіх таматах закладваецца над дзевятым-адзінаццатым лістом, наступныя — праз кожныя тры лісты. Утварэнне новых суквеццяў ідзе бесперапынна. Пры спрыяльных умовах такія расліны могуць дасягаць некалькіх метраў у вышыню. Такі тып куста ўласцівы познім сартам тамата. У іх велізарная патэнцыйная магчымасць утварэння пасынкаў, бо ў кожнай пазусе ліста хутка развіваецца і спее вегетатыўная пупышка.

На індэтэрмінантах вельмі актыўна растуць пасынкі, таму пасынкаванне — абавязковая ўмова для атрымання ўраджаю. Калі рост раслін своечасова не абмежаваць, то нізкая восенняя тэмпература, залішня вяльгаць і грыбныя хваробы могуць загібіць ураджай раней, чым плады паспеюць сфарміравацца і выспець.

ЯКІЯ БЫВАЮЦЬ ТАМАТЫ

Індэтэрмінантныя гатункі звычайна фарміруюць у адзін, рэдка ў два сцяблы. Пры фарміроўцы ў адно сцябло пакідаюць практычна толькі парасткі, якія працягваюць рост галоўнага сцябла, а бакавыя пасынкуюць, не даючы ім разрасціся.

На галоўных парастках (у залежнасці ад рэгіёна вырошчвання) пакідаюць 5—10 гронак, затым прышчэпваюць верхавіну парастка над апошняй гронкай, кветкі якой ужо раскрыліся, пакідаючы вышэй яе 1-2 лісты.

Пры фарміроўцы ў два сцяблы, акрамя галоўнага, даюць развіцца яшчэ аднаму з бакавых. На галоўным сцябле пакідаюць на плоданашэнне 4-5 гронак, затым верхавіну прышчэпваюць. На пасынку пакідаюць 2-4 гронкі і таксама прышчэпваюць верхавіну.

Дэтэрмінантныя гатункі тамата — гэта расліны з абмежаваным ростам, слаба- і сярэднярослыя. У наш час іх умоўна дзеляць на супердэтэрмінантныя (рэкордныя па скараспеласці, але ў цяплячах практычна не вырошчваюцца), уласна дэтэрмінантныя і паўдэтэрмінантныя (па некаторых асаблівасцях праяўляюць уласцівасці індэтэрмінантных).

Гэтая група таматаў вылучаецца нізкаросласцю, невялікімі парасткамі, густа размешчаным лісцем, суквеццямі і адпаведна пладамі. Першае суквецце

закладваецца на сцябле пасля шостага-сёмага спраўднага ліста. Затым суквецці з'яўляюцца праз кожныя адзін-два лісты.

Дэтэрмінантныя сарты звычайна фарміруюць у 2-3 сцяблы, акрамя галоўнага, даюць развіцца яшчэ 1-2 бакавымі пасынкамі. На галоўным сцябле пакідаюць усе гронкі, якія сфарміраваліся. Для фарміравання 2-га і 3-га парасткаў пакідаюць самыя развітыя пасынкі. Астатнія суквецці і пасынкі выдаляюць (пасынкуюць) кожны тыдзень, па меры іх з'яўлення.

Лепшы эффект ад пасынкавання дасягаецца, калі пасынкі выдаляюць у фазе пачатку ўтварэння першага ліста — яны лёгка, з храбасценнем адломліваюцца, калі іх нахіліць уніз. Калі пасынкі перараслі гэтую фазу, іх лепш асцярожна зразаць нажом, змочаным у 1-працэнтным раствору марганцу.

Паўдэтэрмінантныя сарты тамата ў апошнія гады карыстаюцца асаблівай папулярнасцю сярод агароднікаў, прафесіяналаў і аматараў. Яны маюць шэраг істотных пераваг у параўнанні з індэтэрмінантнымі (высакарослымі) і дэтэрмінантнымі (нізкарослымі). Галоўная іх добрая якасць — скараспеласць.

Сучасныя раннія паўдэтэрмінантныя гібрыды дазваляюць атрымаць у плёначных цяплячах першы ўраджай на 10-12 дзён раней, чым з індэтэрмінантных. Вышыня такіх раслін (ад 150 да 200 см) дазваляе значна эфектыўней, чым пры вырошчванні нізкарослых таматаў, выкарыстоўваць плошчу плёначных цяпляч.

Ды і догляд гэтых таматаў менш працаёмкі. Гронкі, якія закладваюцца праз адзін-два лісты, дазваляюць досыць дакладна планавать ураджайнасць.

Фарміраванне кустоў тамата немагчыма без падвязкі. Расліны падвязваюць шпатам (васьмёркай) да калоў, шпалеры ці іншых відаў апор на працягу ўсяго перыяду вегетацыі. Акрамя таго, каб пазбегнуць застою сырога паветра ў прыземнай зоне, трэба паступова выдаляць ніжняе лісце да першай пладаноснай гронкі, а таксама ўсё пажоўклае лісце. Гэту аперацыю праводзяць раз на тыдзень, прыбіраючы адначасова не больш за 2-3 лісты.

■ Крымінал, здарэнні

ДЫРЭКТАР «КІНУЎ»
ЗНАЁМЫХ НА 2 МІЛЬЯРДЫ

У Віцебску міліцыя шукае пацярпелых у выніку ашуканскіх дзеянняў дырэктара фірмы.

— Высветлена, што жыхар Новалукомля ўваходзіў у давер да знаёмых і на закупку аўтазапчастак і аўтамабіляў, з гэтай іх далейшага перапродажу, прасіў пазычыць яму грошы. Даўгі не вяртаў, спасылаючыся на розныя цяжкасці. Пры гэтым яшчэ пазычыў грошы для развіцця бізнесу. Такім чынам, пачынаючы з лютага 2012 года па студзень мінулага года ён завалодаў маёмасцю і грашыма, якія належаць грамадзянам, на агульную суму больш за 2 мільярд рублёў, — паведамілі «Звяздзе» ва УУС Віцебскага аблвыканкама.

У дачыненні да хітрага «багацея» распачата крымінальная справа згодна з артыкулам Крымінальнага кодэкса, які прадугледжвае пакаранне за махлярства.

Пацярпелых, а таксама тых, хто валодае якой-небудзь інфармацыяй аб супрацьпраўнай дзейнасці прадпрымальніка, просяць звярнуцца ў РАУС Першамайскага раёна Віцебска альбо па тэлефоне МТС 511-23-90.

Александр ПУКШАНСКІ.

ПЛАНШЭТЫ

БЕЗ РЕГІСТРАЦЫІ ТРАПІЛІ
ПАД КАНФІСКАЦЫЮ

Работнікі інспекцыі Міністэрства па падатках і зборах па Цэнтральным раёне Гомеля канфіскавалі з ценявога абарачэння планшэты камп'ютары Samsung N8000 Galaxy Note на агульную суму 1,2 млрд рублёў, паведамілі рэдакцыі ў прэс-службе МПЗ.

Пад «каўпак» планшэты трапілі пасля таго, як іх з парушэннямі спрабавалі рэалізаваць у Гомелі грамадзянін Расіі. Пры правядзенні пазапланавай аперацыйнай тэматычнай праверкі работнікі падатковай інспекцыі сумесна з супрацоўнікамі міліцыі ажыццявілі кантрольную закупку. Адрасу стала вядома, што тэхніка прадаецца без дзяржаўнай рэгістрацыі. Потым аперацыйнікі выявілі, што планшэты камп'ютары былі ўвезены прадаўцом з Расіі для рэалізацыі на тэрыторыі Беларусі. Ніякіх дакументаў на тавар не было. На планшэты накладзены арышт.

У дачыненні да гэтага грамадзяніна складзены пратакол аб адміністрацыйным правапарушэнні, а матэрыял праверкі накіраваны ў эканамічны суд. У адпаведнасці з заканадаўствам парушальніку пагражае штраф да 13 млн рублёў з канфіскацыяй таварна-матэрыяльных каштоўнасцяў або без канфіскацыі.

Сяргей КУРКАЧ.

НАРКАПАДРАД: БАБКА

ЗА МАЦІ, МАЦІ — ЗА СЫНА...

Супрацоўнікі аддзялення па наркаконтролі і супрацьдзейні гандлю людзьмі Ленінскага РУУС сталіцы затрымалі 19-гадовага мінчаніна, які распаўсюджаў псіхатропныя рэчывы праз інтэрнэт. Бізнес быў арганізаваны з такім размахам, што дапамогу дылеру аказвалі... маці і бабуля. А ў самога прадаўца была нават свая «ахова».

Справа была наладжаная так, што малады чалавек з кватэры не выходзіў увагуле. Прымаў заказы і аплату праз інтэрнэт, пасля чаго выкідваў «тавар» пакупнікам, якія чакалі на вуліцы, праз фортку. Гэтую «пасылку» падбіраў чалавек, які, у сваю чаргу, «афармляў заказ» на 10-15 чалавек за адзін раз. Паслугамі наркагандляра карысталася вялікая колькасць моладзі: за дзень пакупнікоў ва ўзросце ад 17 да 30 гадоў магло быць ад 20 да 30 чалавек.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ЗАБІЛА 6-ГАДОВАГА СЫНА

33-гадовая жыхарка Веткі падазраецца ў забойстве свайго сына.

Бацька, калі вярнуўся з працы пасля начной змены, не ўбачыў 6-гадовага хлопчыка дома. Мужчына звярнуўся ў міліцыю. Следча-аператыўная група знайшла яго цела, закапане на прысядзібным участку. Маці прызналася, што забіла сваё дзіця. Жанчына затрымана. У дачыненні да яе завялі крымінальную справу. Прызначаны судовы медыцынскі, шэраг крыміналістычных, а таксама комплексная псіхалага-псіхятрычная экспертыза.

Ірына АСТАШКЕВІЧ

■ Далікатнае пытанне

ЗАГАДАНА ВЫЦЕРПЕЦЬ

Карэспандэнт «Звязды» на ўласным вопыце вывучаў сітуацыю з грамадскімі прыбіральнямі

Першая і самая славетная беларуская грамадская прыбіральня з'явілася ў Мінску яшчэ ў 1912 годзе блізу цяперашняга Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Мінула шмат часу ад таго моманту, горад перажыў заняпад у ваеннае ліхалецце і імклівы росквіт, аднак... Увесь гэты час іх хранічна не хапае. І што рабіць, калі прырода ўпарта жадае ўзяць сваё, а бліжэйшы туалет знаходзіцца немаведама дзе?

Бяру ў рукі атлас сталіцы. Запаветныя літары WC, якія расшыфроўваюцца як «ватэрглазет», сустракаюцца часцей за ўсё ў цэнтры горада. Але размеркаваны яны нераўнамерна. У самым цэнтры горада значкі, якія абазначаюць грамадскія прыбіральні, раз-пораз трапляюцца на вочы. Чым бліжэй да ўскраіны і так званых «спальных» раёнаў, тым меншая верагоднасць адшукаць запаветнае месца.

Позірк зачэпіў вуліцу імя Максіма Багдановіча. Калі верыць плану горада, то на вялікім яе адрэзку грамадскіх туалетаў проста не існуе. Таму лепшую мясцовасць для рэкагнасыроўкі падабраць цяжка...

«А вы ў двор зайдзіце.
Там кусты ёсць...»

Некаторы час у сталіцы дзейнічала рашэнне Мінгарвыканкама, якое прымушала ўстановы пусіць людзей у прыбіральні. Але адмянілі яго яшчэ ў 2010 годзе. Тут ужо даводзіцца спадзявацца на літасць персаналу навакольных гандлёвых аб'ектаў, церпячы пры гэтым да апошняга. Але ці заўсёды ў крамах гатовы прыйсці на дапамогу?

Першым выбраным для эксперыменту аб'ектам стаў буйны магазін будаўнічых тавараў.

— Прабачце, а можна да вас у туалет зайсці? — спытаў я ў кансультанта.

Прадавец недзе хвілінку разважыў.

— Ну добра, я вас правяду, — нерашуча адказаў ён.

Прасядзеўшы ў кабінце «00» з хвілінку, выбіраюся з лабірынта службовых памяшканняў, дзякую кансультанту і кіруюся далей. Праз дом знаходзіцца крама, якая гандлюе мяснымі вырабамі. Праўда, тут адразу ж спасцігла расчараванне...

— А ў нас няма прыбіральні, — неспадзявана адказала касірка. — Мы ходзім па патрэбе ў суседні гандлёвы пункт.

Падзякаваўшы, праходжу ў згаданы магазін. Задаю тое ж пытанне, а ў адказ чую «ад варот паварот».

— У нас тут не грамадская прыбіральня. Надакучылі хадзіць.

— А вы ў суседні двор зазірніце, — раіць адзін з пакупнікоў. — Там зацішна. І кусты ёсць...

Выбраўшыся з прадуктовай крамы ні з чым, пераходжу на той бок вуліцы і заходжу ў салон, які гандлюе мэбляй. Прадавачка загадкава ўсміхнулася і моўчкі правяла ў прыбіральню. Што ж, пішам сабе гэты візіт у актыў.

— Дзякуй вялікі, выручылі.

— Ды на здароўе! — адказвае прадавачка.

— А калі не сакрэт, шмат да вас чалавек заходзіць па патрэбе?

— Скажаць цяжка. Але мы не адмаўляем нікому. Сакрэт проста: калі чалавек зайшоў у прыбіральню, ён усё роўна наведвае нашу краму. А гэта для нас патэнцыяльны кліент.

Такім чынам, маем наступную дыспазіцыю. У месцы, дзе грамадскіх прыбіральняў у крокавай даступнасці не адшукаць днём з агнём, выніковымі аказаліся дзве

спробы з чатырох наведаць туалет у гандлёвых пунктах. Шмат гэта ці не? Калі разглядаць гэту лічбу датычна цэнтральнай вуліцы, дзе ледзь не ў кожным доме знаходзіцца крама (а то і не адна), то шанц паспець справіць патрэбу ў належным месцы без залішніх пакут сярэдненькі. А вось у спальных раёнах гандлёвых аб'ектаў значна меней, і далёка не ў кожным доме яны знаходзяцца. Яшчэ менш там грамадскіх туалетаў. І што рабіць тады? Бегчы пад кусты?

Прыбіральняў

стане больш.

Але ненашмат...

Ужо менш чым праз тры месяцы ў Мінску пачнецца чэмпіянат свету па хакеі. Наўрад ці ўсе замежныя госці будуць перасоўвацца выключна па маршруце «часовае жылло — цэнтр горада — хакейнае арэна». Аднак калі патрэба застане законапаслужмянага турыста далекавата ад грамадскага туалета, то яму воленс-ноленс блукаць па навакольных крамах у пошуках патрэбнага месца. Дадайце да гэтага моўны бар'ер, і ў выніку атрымаецца сапраўдны казус...

МАЙ НА УВАЗЕ!

Адпраўленне патрэбы ў забароненым месцы кваліфікуецца заканадаўствам як дробнае хуліганства. Максімальная сума санкцый — да 30 базавых велічын або адміністрацыйны арышт.

Прыбіральняў у Мінску відавочна не хапае. Па дзейных нормах, на тысячу чалавек мусіць прыпадаць адзін прыбор, які роўны двум пісуарам і аднаму ўнітазу. Няхітры падлік паказвае: каб задаволіць патрэбы толькі тых людзей, якія маюць сталічную рэгістрацыю, патрэбна амаль дзве тысячы такіх комплексаў. І кожны месяц з-за росту колькасці насельніцтва мегаполіса павінен з'яўляцца адзін новы аб'ект. Таму для развіцця туалетнага бізнесу як быццам бы ёсць рэзервы. Аднак ці ўсё проста тут?

— У якасці асноўнага балансаўтрымальніка мінскіх грамадскіх туалетаў мы абслугоўваем 75 такіх пунктаў. Неўзабаве да іх далучацца 12 новых, — гаворыць намеснік дырэктара ўнітарнага прадпрыемства «Малыя архітэктурныя формы» па ўтрыманні аб'ектаў добраўпарадкавання Людміла Грыневіч. — Дваццаць з іх модульныя — тыя, якія можна аперацыйна перамясціць з месца на месца ў залежнасці ад іх запатрабаванасці. Як правіла, большасць грамадскіх прыбіральняў знаходзіцца ў тых месцах, дзе назіраюцца вялікія людскія плыні — гарадскіх парках, гандлёвых дамах, чыгуначных станцыях і аўтавакзалах. Абавязкова абсталяваюцца імі і новыя станцыі метро.

Самы папулярны гарадскі туалет добра вядомы тым, хто часта карыстаецца прыгараднымі электрацягнікамі. Знаходзіцца ён блізу прыпынку «Інстытут культуры». Да таго ж там знахо-

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

дзіцца буйны вузел гарадскога транспарту, а па той бок пуцей — велізарны жылы раён. Наведвальнікаў яго было столькі, што давалося ўсталяваць другую прыбіральню. Зусім хутка з'явіцца паўнаватарская прыбіральня на станцыі «Мінск-Усходні» — менавіта там у электрацягнікі садзіцца большасць людзей, што едуць у аршанскім кірунку. Праўда, будаўніцтва грамадскіх прыбіральняў у цэнтры горада часта мае абмежаванні. Трэба знайсці вольную тэрыторыю і арганічна ўпісаць новы аб'ект у існуючую архітэктурную.

Аднак каму яшчэ горш — гэта людзям з абмежаванымі магчымасцямі. Класічныя стацыянарныя туалеты, убудаваныя ў дамы, на такіх наведнікаў рознічаны не былі першапачаткова. Калі гарадская інфраструктура ў цэлым хоць і маруднымі тэмпамі, але змяняецца пад запатрабаванні інвалідаў, то ў туалет, які працуе ўжо некалькі дзесяцігоддзяў, пандус, на жаль, можна ўстанавіць не заўсёды. Справа ў тым, што памеры старых гарадскіх прыбіральняў проста не дазваляюць гэта зрабіць. Таму адзінае выйсце ў гэтай сітуацыі — развіццё модульных туалетаў. Зрэшты, да гэтага падштурхоўваюць і новыя будаўнічыя нормы. Згодна з імі, туалет не можа быць убудаваны ў нейкае памяшканне, а мусіць стаяць асобна.

Аднак пабудова прыбіральню мала. Трэба яшчэ і паказаць шлях да яе. У тым ліку і з дапамогай сучасных тэхналогій.

— Зараз распрацоўваецца мабільная карта ў адной з папулярных пошукавых сістэм, на якой і будуць паказаны ўсе гарадскія прыбіральні, — гаворыць Людміла Грыневіч. — Гэты праект мусіць запрацаваць да чэмпіянату свету па хакеі.

Беражыце тое,
што ёсць...

Некаторая частка грамадства працягвае жыць па прынцыпе «ўсё тое, што дрэнна ляжыць, згадзіцца ў гаспадарцы». З грамадскіх туалетаў такія нядобрасумленныя наведнікі крадуць рулоны папе-

ры. У маштабах адной прыбіральні сумы ўрону, на першы погляд, нязначныя. У памерах вялікага горада яны павялічваюцца ў дзясяткі разоў.

— Скарыстацца паслугамі нашага туалета можна за цану талончыка на аўтобус — за 3 тысячы рублёў, — працягвае Людміла Грыневіч. — Бывае так, што людзі абураліся, пачынаюць даказваць, што кошт, маўляў, завышаны. Але калі палічыць выдаткі на ваду, ацяпленне, зарплату касіра, прыбіральшчыцы, паперу ды разнастайныя мыйныя сродкі, то атрымаецца, што рэальны кошт паслугі ўтрая вышэйшы.

Новы модульны туалет каштуе прыблізна 230 мільёнаў рублёў. Каб «адыграць» толькі гэтую суму, трэба, каб праз яго прайшло амаль 77 тысяч наведнікаў. На жаль, цікавацца туалетамі не толькі нармальныя людзі, але і дзікуны ў чалавечым абліччы.

— Новы туалет дарагі яшчэ і таму, што яго цяперашняе выкананне, як правіла, антывандальнае, — тлумачыць Людміла Грыневіч. — Рэдкая прыбіральня не становілася мішэнню падчас нашэцка хулігану. Яны б'юць шкло, размалёўваюць сцены... Пасля шматлікіх скаргаў у 2007 годзе паставілі грамадскую прыбіральню насупраць новага будынка Нацыянальнай бібліятэкі. На наступны дзень раніцай ехала там, вырашыла паглядзець, як туалет глядзіцца, можа, яго трэба было кудысьці перамясціць крыху. А падышла і знікла. Шкло выбіта, сантэхніка выкручаная, ўнітаз зламаны. Нібы бомба ў тую прыбіральню трапіла. Былі вымушаны яе адтуль забраць...

Як пісаў незабыўны Міхал Булгакаў, разруха не ў клазетах, а ў галолах. Калі б людзі не кралі туалетную паперу, не займаліся вандалізмам, то, глядзіш, вялікі горад і прырос бы яшчэ дэфіцытнымі ў цяперашні час месцамі для адпраўлення фізіялагічнай патрэбы, не выцягнуўшы на гэта сродкі з бюджэту. Ці гэта ў нашым выпадку ўтопія?

Валяр'ян ШКЛЕННІК

25 марта 2014 года в актовом зале Минского завода технологических металлоконструкций по адресу: г. Минск, ул. Радиальная, 13

состоится очередное общее собрание акционеров

ОАО «ПРОМТЕХМОНТАЖ»

Начало собрания в 14.00.

Регистрация акционеров (по предъявлении документа, удостоверяющего личность, для представителя акционеров дополнительно – доверенность, заверенную в соответствии с законодательством) с 12.00 до 13.30, согласно реестру акционеров по состоянию на 31.12.2013 года.

ПОВЕСТКА ДНЯ

1. Отчет Дирекции о финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2013 год и основные направления деятельности Общества на 2014 год.
2. Отчет ревизионной комиссии за 2013 год. Заключение по годовым отчетам и балансу Общества.
3. Отчет Совета директоров за 2013 год.
4. Отзыв Совета директоров по годовому балансу и деятельности Дирекции.
5. Утверждение годовых отчетов и бухгалтерского баланса, прибыли Общества, распределения чистой прибыли Общества за 2013 год.
6. Утверждение направлений использования чистой прибыли на 2014 год.
7. Об утверждении дивидендов за 2013 год и сроков выплаты дивидендов.
8. Утверждение условий материального вознаграждения членов Совета директоров и ревизионной комиссии.
9. Выборы членов Совета директоров.
10. Выборы членов ревизионной комиссии.
11. О наделении Совета директоров Общества полномочиями, отнесенными Уставом к компетенции общего собрания.
12. Об увеличении размера уставного фонда ОАО «ПРОМТЕХМОНТАЖ».
13. О внесении изменений в Устав ОАО «ПРОМТЕХМОНТАЖ».

С материалами собрания можно ознакомиться в рабочие дни (понедельник-пятница) с 18 марта 2014 года в Исполнительной администрации ОАО «ПРОМТЕХМОНТАЖ» по адресу: г. Минск, пер. Калининградский, 19А.

УНП 100185330

Совет директоров

Уважаемые акционеры ОАО «Белхим»

26 марта 2014 года

состоится очередное общее собрание акционеров ОАО «Белхим»,

расположенного по адресу: г. Минск, ул. Короля, д. 34.

Собрание пройдет по адресу:

г. Минск, ул. Короля, 34 в 15.00.

ПОВЕСТКА ДНЯ СОБРАНИЯ

1. Отчет генерального директора ОАО «Белхим» об итогах финансово-экономической деятельности общества в 2013 году и основных направлениях развития на 2014 год.
2. Отчет наблюдательного совета о проделанной работе в 2013 году и 1 кв. 2014 г.
3. Отчет ревизионной комиссии о результатах проверки финансово-хозяйственной деятельности ОАО «Белхим» за 2013 год.
4. Утверждение годового отчета, бухгалтерского баланса, счетов прибыли и убытков общества.
5. Утверждение распределения чистой прибыли (доходов и расходов) и выплата дивидендов за 2013 год.
6. Утверждение направлений использования остатка чистой прибыли по итогам работы за 2013 год на 2014 год и 1-ый квартал 2015 г.
7. Об избрании членов наблюдательного совета и ревизионной комиссии общества.
8. Утверждение размера вознаграждений членов наблюдательного совета и ревизионной комиссии.
9. Утверждение положения о командировочных расходах и сметы на 2014 год и 1 квартал 2015 года с приложениями.
10. О внесении изменений в устав ОАО «Белхим».

С материалами, подготовленными к собранию, можно ознакомиться по адресу: г. Минск, ул. Короля, д. 34 с 20 марта по 26 марта 2014 года (время работы с 9.00 до 16.30) либо 26 марта 2014 года по месту проведения собрания.

Список лиц, имеющих право на участие в собрании, будет составлен по состоянию на 20 марта 2014 года.

Регистрация участников собрания 26 марта 2014 года с 14.00 до 15.00 по месту проведения собрания.

Начало работы собрания – 26 марта 2014 года в 15.00.

Для регистрации при себе иметь документы, удостоверяющие личность.

УНП 100122846

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО «УНИВЕРСАМ ФРУНЗЕНСКИЙ»

сообщает о проведении годового общего собрания участников, которое состоится 27 марта 2014 г. по адресу: г. Минск, пр. Пушкина, 37, универсам «Фрунзенский». Начало собрания в 13.00.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. О результатах работы Общества за 2013 год и основных направлениях деятельности Общества в 2014 году.
2. Отчет наблюдательного совета о проделанной работе в 2013 г.
3. Утверждение заключения ревизионной комиссии о результатах проверки финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2013 г.
- Рассмотрение результатов аудиторской проверки финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2013 г.
4. Утверждение годового отчета, бухгалтерского баланса, отчета о прибылях и убытках Общества за 2013 г.
5. О распределении чистой прибыли (покрытии убытков) за 2013 г.

и выплате дивидендов.
6. О направлениях использования чистой прибыли в 2014 г.
7. Избрание членов наблюдательного совета и ревизионной комиссии Общества.

С проектом решения собрания участники могут ознакомиться по месту нахождения Общества в рабочие дни с 18 марта 2014 г. с 10.00 до 15.00 часов.

Регистрация участников собрания будет проводиться с 12.15 до 12.45 по предъявлению документа, удостоверяющего личность; а представители участников – и доверенности.

Наблюдательный совет ОАО «Универсам Фрунзенский».

УНП 100135329

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ

по продаже права заключения договоров аренды земельных участков в г. Жабинка Брестской области

№ лота	Адрес участка	Кадастровый номер	Общая площадь (га)	Целевое назначение использования участка	Срок аренды, лет	Начальная цена предмета аукциона (руб.)	Сумма задатка (руб.)	Расх. по подг. земель.- кадастр. док. (руб.)	Характеристика инженерных коммуникаций и сооружений на участке
1	г. Жабинка, пер. Приозерный, 13	122550100001002472	0,1290	Строительство и обслуживание жилого дома	99	32 083 850	6 410 000	3 361 260	0,1290 га – водоохранная зона пруда Визжар и канала Безымянный
2	г. Жабинка, ул. Приозерная, 12	122550100001002473	0,1236		99	30 740 800	6 140 000	3 272 600	0,1236 га – водоохранная зона пруда Визжар и канала Безымянный
3	г. Жабинка, ул. Молодежная, 18	122550100002000405	0,0212		99	37 548 613	7 500 000	5 660 195	ограничений в использовании земель нет

Организатор аукционных торгов – КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью»

Аукцион проводится в соответствии Положением о порядке проведения аукционов на право заключения договоров аренды земельных участков, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008г. №462, и состоится при наличии не менее двух участников.

Перечень документов, представляемый участником аукциона:

заявление на участие в аукционе; документ, подтверждающий внесение суммы задатка (задатков);
гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения без нотариального засвидетельствования;
индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;
представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;
представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;
представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;
представителем иностранного гражданина – легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык.
При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц предъявляют документ, удостоверяющий личность.

Лицо, желающее принять участие в аукционе, обязано подписать с организатором аукционных торгов Соглашение, определяющее взаимные права и обязанности сторон в процессе подготовки и проведения аукциона.

Порядок осмотра предмета аукциона (лота) осуществляется участником аукциона по согласованию с организатором торгов.

Задаток в размере до 20% от начальной цены предмета аукциона (лота) перечисляется КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью» на р/с № 3012780360011 в филиале № 100 Брестское областное управление ОАО «АСБ «Беларусбанк» г. Бреста, код 246, УНП 290433924.

Победитель аукциона либо единственный участник несостоявшегося аукциона, выразивший согласие на предоставление предмета аукциона по начальной цене, увеличенной на 5%, обязан:

- в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся в размере, определенном соответствующим протоколом аукционных торгов, осуществить оплату за предмет аукциона, возместить расходы, понесенные Жабинковским райисполкомом по подготовке земельно-кадастровой документации и государственной регистрации земельного участка, а также компенсировать организатору аукциона затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам аукциона документации, необходимой для его проведения (окончательный размер которых определяется до аукциона и фиксируется в соответствующих ведомостях ознакомления участников);
- в течение 2 рабочих дней после перечисления платежей заключить с Жабинковским райисполкомом договор аренды земельного участка;
- в течение 2 месяцев со дня подписания договора аренды земельного участка обратиться за государственной регистрацией договора аренды участка, а также прав на него;
- приступить к занятию земельного участка (начать строительство, иное освоение земельного участка) в течение 6 месяцев (для юридического лица, индивидуального предпринимателя) и в течение 1 года (для граждан) со дня утверждения в установленном порядке проектной документации на строительство капитального строения (здания, сооружения);
- снять плодородный слой почвы из-под пятна застройки и использовать его для благоустройства участка.

Аукцион состоится 1 апреля 2014 г. в 11.00 по адресу: г. Жабинка, ул. Кирова, 65 (зал заседаний).

Заявки на участие в аукционе принимаются с 8.30 24.02.2014 г. до 17.30 26.03.2014 г. (перерыв с 13.00 до 14.00; вых.: суб., вс.) по адресу: г. Брест, ул. ул. Ленина, 50.

Контактные телефоны: 53 81 92, 53 45 65.

Сайты: www.bgcn.by и www.gki.gov.by.

XV Конференция ОО «МЖК г. Минска»
состоится 01.03.2014 г. по адресу: г. Минск, пер. К. Черного, 5.
Регистрация в 11.00.
Повестка дня: Об итогах ревизии; О внесении изменений и дополнений в Устав; О выборных органах; О строительстве объектов; О членстве.
Выборы делегатов:
24.02.2014 г. в 19.00 в ОО «МЖК г. Минска» (г. Минск, ул. Ложинская, 9) для членов объединения, проживающих в Первомайском районе г. Минска.
22.02.2014 г. в 10.00 по адресу: г. Минск, пер. К. Черного, 5, для членов объединения, проживающих в других административных районах и от строящихся объектов МЖК.
УНП 102103394

В суд Речицкого района Гомельской области поступило заявление о признании безвестно отсутствующей **Ракусевич Инны Сергеевны**, 23 декабря 1981 года рождения, с просьбой ко всем гражданам и юридическим лицам, имеющим сведения о **Ракусевич Инне Сергеевне**, 23 декабря 1981 года рождения, уроженки г. Речицы Гомельской области, проживавшей в г. Речице Гомельской области по ул. Щербитова, д. 102 и по ул. Молодежной, д. 2Б, кв. 77, сообщить в суд Речицкого района в течение двух месяцев после публикации имеющиеся сведения о **Ракусевич Инне Сергеевне**.

Информационное извещение о проведении ИВАЦЕВИЧСКИМ РАЙОННЫМ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫМ КОМИТЕТОМ открытого аукциона
на право заключения договора аренды земельного участка для устройства площадки для размещения передвижной автозаправочной станции
Характеристика земельного участка, выставяемого на аукцион

Местонахождение (адрес земельного участка)	Брестская область, Ивацевичский район, 148 км (право) автомобильной дороги Р-44 Гродно-Ружаны-Ивацевичи
Площадь участка, га	0,1368
Виды земель	земли под застройкой
Вещное право на земельный участок	аренда сроком по 22.11.2062
Целевое назначение земельного участка (назначение участка в соответствии с единой классификацией назначения объектов недвижимого имущества)	для устройства площадки для размещения передвижной автозаправочной станции (для размещения объектов по ремонту и обслуживанию автомобилей (в том числе автомобильных заправочных и газонаполнительных станций, код 11604)
Кадастровый номер участка	123400000001001668
Начальная (стартовая) цена земельного участка, белорусских рублей	1385200 (один миллион триста восемьдесят пять тысяч двести)
Наличие инженерных коммуникаций на прилегающей территории	сети электроснабжения
Состояние дорожной сети улиц	с асфальтобетонным покрытием
Ограничения в использовании	на площади 0,1368 га в связи с расположением в придорожной полосе автодороги Р-44 Гродно-Ружаны-Ивацевичи

Аукцион состоится 25 марта 2014 года в 15 час. 00 мин. в малом зале райисполкома по адресу: Брестская область, г. Ивацевичи, ул. Ленина, д. 44, каб. 116.

Для участия в аукционе граждане, индивидуальные предприниматели или юридические лица (лично либо через своего представителя или уполномоченное должностное лицо) представляют комиссии следующие документы:

- заявление об участии в аукционе;
- копия платежного поручения, заверенная банком, о внесении суммы залога за участие в аукционе на право заключения договора аренды земельного участка в размере 277000 (двести семьдесят семь тысяч) рублей на р/с № 3641100650034 в ЦБУ № 111 филиала № 802 ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Ивацевичи, код банка 245, получатель платежа – Ивацевичский райисполком, УНП 200100489;
- гражданином** – копия документа, содержащего его идентификационные сведения без нотариального засвидетельствования;
- индивидуальным предпринимателем** – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов;
- представителем гражданина или индивидуального предпринимателя** – нотариально удостоверенная доверенность;
- представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь** – доверенность, выданная юридическим лицом или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов;
- представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица** – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, а также заключают с исполкомом соглашение.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, представители индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц, индивидуальные предприниматели предъявляют документ, удостоверяющий личность.

Аукцион проводится при условии наличия не менее двух участников аукциона.

Предоставление земельного участка в аренду победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона производится без изменения целевого назначения с условиями: внесения платы за предмет аукциона; возмещения исполкомом расходов по организации и проведению аукциона в размере 9410910 (девять миллионов четыреста десять тысяч девятьсот десять) рублей в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона; заключения (в течение 2 рабочих дней после внесения платы за предмет аукциона, возмещения расходов по организации и проведению аукциона) победителем аукциона либо единственным участником несостоявшегося аукциона с Ивацевичским райисполкомом договора аренды земельного участка и обращения в двухмесячный срок со дня подписания договора аренды за государственной регистрацией прав на земельный участок; получения в установленном порядке разрешения на проведение проектно-исследовательских работ и разработки, утверждения проектной документации на объект в срок, не превышающий 2 года; начала строительства в течение шести месяцев со дня утверждения в установленном порядке проектной документации на объект; осуществления строительства объекта в сроки, определенные проектно-сметной документацией; возврата земельного участка по окончании срока аренды прежнему землепользователю в состоянии, пригодном для использования по назначению.

Результаты аукциона оформляются протоколом, копия которого выдается победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона в день проведения аукциона либо в день признания аукциона несостоявшимся.

Предварительное ознакомление с земельными участками на местности проводится при подаче заявления.

Заявления на участие в аукционе принимаются с 24 февраля 2014 г. по адресу: 225291, Брестская область, г. Ивацевичи, ул. Ленина, 44, каб. 422, с 8.00 до 17.00 по рабочим дням по 20 марта 2013 года включительно.

Контактные телефоны в г. Ивацевичи: (801645) 2 13 69, 3 00 94.

Извещение о проведении 05 марта 2014 года повторных торгов с условиями по продаже единым комплексом имущества, принадлежащего ОАО «Управляющая компания холдинга «МИНСКИЙ МОТОРНЫЙ ЗАВОД»

Предмет торгов (сведения о продаваемом имуществе)	здание специализированное физкультурно-оздоровительного и спортивного назначения общей площадью 1764,3 кв.м, инв. номер (регистр.) 500/С-40121	Инв. номер (бухг.)	41
	канализация спортивного корпуса		5842
	водоснабжение спортивного корпуса трубы Д100 мм чугунные		5700
	сети электроснабжения 0,4 кВ		45329
	ограждение О-2(М) 154 м, высота 2,8 м		45606
	благоустройство территории		45602
	спортивная площадка № 1 площадью 1 335 кв. м		45603
	спортивная площадка № 2 площадью 1470 кв. м		45604
	многолетние насаждения (деревья, кустарники) и газоны		45153
	электропечь ЭПК-18		42808
счетчик учета тепла ТЭМ-104-1		42857	
система автоматической пожарной сигнализации		44355	
разделка 5 кабин		42052	
Сведения о земельных участках	Земельный участок с кадастровым номером 500000000001003711 площадью 0,6029 га; назначение – эксплуатация и обслуживание зданий и сооружений спорткомплекса «Мотор»; земельный участок с кадастровым номером 500000000001003713 площадью 0,0025 га; назначение – эксплуатация и обслуживание зданий и сооружений спорткомплекса «Мотор».		
Местонахождение продаваемого имущества	г. Минск, ул. Долгобродская, д. 43, корп. 1		
Сведения о продавце	ОАО «Управляющая компания холдинга «МИНСКИЙ МОТОРНЫЙ ЗАВОД», ул. Ваушасова, 4, 220070, г. Минск, телефон (017) 218-32-09		
Сведения об организаторе торгов	УП «Минский городской центр недвижимости», ул. К. Маркса, 39, к. 10, 220030, г. Минск, телефон (017) 327-48-36		
Начальная цена предмета торгов (без НДС)	6 307 263 500 белорусских рублей		
Сумма задатка	600 000 000 белорусских рублей		
Сведения об обременениях	аренда		

Условие торгов – оплата победителем торгов (покупателем) вознаграждения за организацию и проведение торгов в размере 1 процента от цены продажи предмета торгов, указанной в протоколе о результатах торгов, в течение 3 календарных дней со дня проведения торгов.

Торги проводятся в соответствии со ст. ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения аукциона по продаже имущества ОАО «Управляющая компания холдинга «МИНСКИЙ МОТОРНЫЙ ЗАВОД», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внесшие задаток, а также представившие организатору торгов в установленный срок следующие документы:

заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); копию устава (для юридических лиц); копию документа, подтверждающего внесение задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в торгах.

Торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а высшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и не включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи. По согласованию с продавцом возможна рассрочка платежа. Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона.

Торги проводятся 05 марта 2014 года в 15.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 21.02.2014 по 03.03.2014 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам – до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017)327-48-36, (017)230-22-07.

Да ўвагі акцыянераў
Адкрытага акцыянернага таварыства
«Сталічны праспект»!
20 сакавіка 2014 года адбудзецца пазачарговы агульны сход акцыянераў ААТ «Сталічны праспект» (г. Жабінка, вул. Цітова, 3)

Парадак дня:

1. Аб выніках фінансаво-гаспадарчай дзейнасці ААТ «Сталічны праспект» у 2013 годзе і асноўных накірунках дзейнасці Таварыства на 2014 год.
2. Справаздача Назіральнай рады ААТ «Сталічны праспект» за 2013 год.
3. Справаздача рэвізійнай камісіі аб выніках праведзенай рэвізіі за 2013 год і заключэнне па бухгалтарскім балансе, справаздачы аб прыбытках і стратах, гадавай справаздачы ААТ «Сталічны праспект». Азнаямленне Таварыства с заключэннем аўдытараў.
4. Зацвярджэнне гадавых справаздач, бухгалтарскага баланса, справаздачы аб прыбытках і стратах за 2013 год.
5. Зацвярджэнне размеркавання чыстага прыбытку за 2013 год. Аб выплаце дывідэндаў за другое паўгоддзе 2013 года.
6. Аб накірунках выкарыстання чыстага прыбытку ААТ «Сталічны праспект» на 2014 год.
7. Выбары членаў назіральнай рады і членаў рэвізійнай камісіі ААТ «Сталічны праспект».
8. Аб прызначэнні матэрыяльнай узнагароды членам назіральнай рады і рэвізійнай камісіі.

Форма правядзення Сходу – **вочная.**

Месца правядзення Сходу – г. Жабінка, пасёлак Цукровага заводу, клуб ААТ «Жабінкаўскі цукровы завод».
Пачатак работы сходу: **20 сакавіка 2014 года ў 12 гадзін 45 хвілін.**

Рэгістрацыя асоб, якія маюць права на ўдзел у Сходзе, ажыццяўляецца ў дзень правядзення Сходу па месцы правядзення Сходу пры ўмове прад'яўлення акцыянерамі (іх прадстаўнікамі) дакументаў, якія пацвярджаюць іх паўнамоцтвы (акцыянеру – пашпарт, прадстаўніку акцыянера – пашпарт і даверанасць, завераная ў парадку, устаноўленым заканадаўствам). Час пачатку рэгістрацыі: **12 гадзін 30 хвілін.** Час завяршэння рэгістрацыі: **12 гадзін 45 хвілін.**

3 матэрыяламі Сходу можна азнаёміцца з 10 сакавіка 2014 года па 19 сакавіка 2014 года ў працоўныя дні з 9 да 16 гадзін па адрасе: г. Жабінка, вул. Камарова, 6А, а ў дзень правядзення Сходу – па месцы правядзення Сходу.

УНП 290984478

В суд Ленинского района г. Минск поступило заявление об объявлении умершей гражданки Подобед Ольги Сергеевны, 12 декабря 1944 года рождения, последнее место ее жительства: Минская область, Пуховичский район, д. Хозяинки.
Просьба к гражданам и юридическим лицам, имеющим какие-либо сведения о данной гражданке, в течение двух месяцев с момента публикации объявления сообщить их суду Ленинского района г. Минска (г. Минск, ул. Семашко, 33-3123).

ОТЧЕТ
Местного благотворительного культурно-исторического фонда памяти Первой мировой войны «КРОКИ» за 2013 год об использовании своего имущества (Минская обл., г. Вилейка, ул. Вольнца, 13)

1. Количество учредителей фонда – 3 человека.
  2. Имущество, переданное учредителями, – 3,5 млн руб.
  3. Доход от проводимых мероприятий – 1 млн 550 тыс. руб.
  4. Поступление от попечителей – 10 млн руб.
  5. Общая сумма расходов, понесенных фондом на достижение общественно полезных целей, согласно уставу, – 14 млн 720 тыс. 747 руб.
  6. Предпринимательской деятельности фонд не проводил, унитарных предприятий не создавал.
- В отчетный период вся деятельность осуществлялась на общественных началах.

Директор фонда Пресняков А.В.

УНП 691150277

Извещение о проведении 07 апреля 2014 г. аукциона по продаже в частную собственность земельного участка для строительства и обслуживания многоквартирного жилого дома в Знаменском сельском Совете, Брестского района, Брестской области

№ лота	Местоположение и кадастровый номер земельного участка	Площадь, га	Начальная (стартовая) стоимость земельного участка, руб.	Сумма задатка, руб.	Расходы на изготовление земельно-кадастровой документации, регистрацию земельного участка, руб.	Целевое назначение земельного участка
1	Брестская обл., Брестский район, д. Прилуки, ул. Береговая, 8, 121280403101000391	0,1504	14 457 800	1 450 000	6 588 200 (возмещение расходов на объявления по акту выполненных работ, после размещения)	Строительство и обслуживание многоквартирного жилого дома
2	Брестская обл., Брестский район, д. Прилуки, ул. Березовая, 4, 121280403101000361	0,1510	14 515 500	1 500 000	4 726 500 (возмещение расходов на объявления по акту выполненных работ, после размещения)	Строительство и обслуживание многоквартирного жилого дома

Земельные участки на всей площади имеют ограничения в использовании земель в водоохранной зоне канала Прилуцкий в соответствии с Положением о порядке установления размеров и границ водоохранной зон и прибрежных полос водных объектов и режиме ведения в них хозяйственной и иной деятельности. Подъезд к земельным участкам будет производиться по проектируемой уличной сети.

Аукцион будет проводиться 07 апреля 2014 г. в 11.00 по адресу: Брестский р/н, аг. Знаменка, ул. Юбилейная, 13 (в здании сельсополкома).

Для участия в аукционе необходимо подать заявление об участии

в аукционе, копию платежного поручения, подтверждающего внесение на расчетный счет Знаменского сельсополкома № 3600 21303 0031 в ф-ле № 100 ОАО «АСБ Беларусбанк», код 150501246, УНП 200036617, код платежа 4901, суммы задатка в размере 10% от начальной цены земельного участка, документ (паспорт), подтверждающий личность покупателя.

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: Брестский р/н, аг. Знаменка, ул. Юбилейная, 13 (в здании сельсополкома) с 8.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 по рабочим дням. Последний срок подачи заявлений 01 апреля 2014 г. до 17.00. Контактные телефоны: 95 51 35, 95 51 36, 95 51 37.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ в Жабинковском районе Брестской области в частную собственность граждан Республики Беларусь

№ лота	Адрес участка	Кадастровый номер	Общая площадь (га)	Целевое назначение использования участка	Начальная цена предмета аукциона (руб.)	Сумма задатка (руб.)	Расх. по подг. земель.- кадастр. док. (руб.)	Характеристика инженерных коммуникаций и сооружений на участке
1	Жабинковский с/с, д. Щеглики, ул. Виноградная, 8	122580608601000202	0,1549	Строительство и обслуживание жилого дома	22 698 140	4 530 000	-	0,1549 га – охранный зона мелиоративных земель; 0,0040 га – охранный зона линии электропередачи напряж. до 1000В
2	Жабинковский с/с, д. Здитово, ул. Вишневая, 50	122580603601000229	0,1602	Строительство и обслуживание жилого дома	16 047 234	3 200 000	3 182 414	0,1602 га – водоохранная зона реки Мухавец
3	Жабинковский с/с, д. Здитово, ул. Вишневая, 63	122580603601000231	0,1598	Строительство и обслуживание жилого дома	16 007 166	3 200 000	3 184 716	0,1698 га – водоохранная зона реки Мухавец; 0,0060 га – охранный зона линии электропередачи напряж. до 1000В
4	Жабинковский с/с, д. Залузье, ул. Садовая, 8	122584703101000108	0,1969	Строительство и обслуживание жилого дома	8 884 984	1 770 000	1 216 485	0,1969 га – водоохранная зона реки Мухавец
5	Жабинковский с/с, д. Залузье, ул. Садовая, 8А	122584703101000109	0,1968	Строительство и обслуживание жилого дома	8 880 405	1 770 000	1 216 058	0,1968 га – водоохранная зона реки Мухавец
6	г. Жабинка, пер. Приозерный, 2	122550100001002411	0,1436	Строительство и обслуживание жилого дома	71 207 800	14 240 000	2 144 010	0,1436 га – водоохранная зона пруда Визжар и канала Безымянный; 0,0140 га – охранный зона линии электропередачи напряж. до 1000В
7	г. Жабинка, пер. Приозерный, 4	122550100001002410	0,1310	Строительство и обслуживание жилого дома	64 959 750	12 990 000	1 563 477	0,1310 га – водоохранная зона пруда Визжар и канала Безымянный; 0,0140 га – охранный зона линии электропередачи напряж. до 1000В
8	г. Жабинка, пер. Приозерный, 6	122550100001002408	0,1292	Строительство и обслуживание жилого дома	64 166 350	12 830 000	1 398 189	0,1292 га – водоохранная зона пруда Визжар и канала Безымянный; 0,0056 га – охранный зона сетей и сооружений водоснабжения; 0,0090 га – охранный зона сетей и сооружений газоснабжения
9	г. Жабинка, пер. Приозерный, 8	122550100001002409	0,1336	Строительство и обслуживание жилого дома	66 249 050	13 240 000	1 557 132	0,1336 га – водоохранная зона пруда Визжар и канала Безымянный

Организатор аукционных торгов – КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью»

Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукционов по продаже земельных участков в частную собственность, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 №462 и состоит при наличии не менее двух участников. В аукционе могут участвовать граждане Республики Беларусь.

Перечень документов, представляемый участником аукциона: заявление на участие в аукционе; документ, подтверждающий внесение суммы задатка (задатков); гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования; представителем гражданина – нотариально удостоверенная доверенность.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

Лицо, желающее принять участие в аукционе, обязано подписать с организатором торгов Соглашение, определяющее взаимные права

и обязанности сторон в процессе подготовки и проведения аукциона. Порядок осмотра объекта осуществляется участником аукциона по согласованию с организатором торгов.

Задаток в размере до 20% от начальной цены предмета аукциона (лота) перечисляется КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью» на счет № 3012780360011 в филиале № 100 Брестское областное управление ОАО «АСБ Беларусбанк», г. Брест, ул. Московская, 202, код банка 246, УНП 290433924.

Победитель аукциона либо единственный участник несостоявшегося аукциона, выразивший согласие на предоставление предмета аукциона по начальной, увеличенной на 5%, обязан:

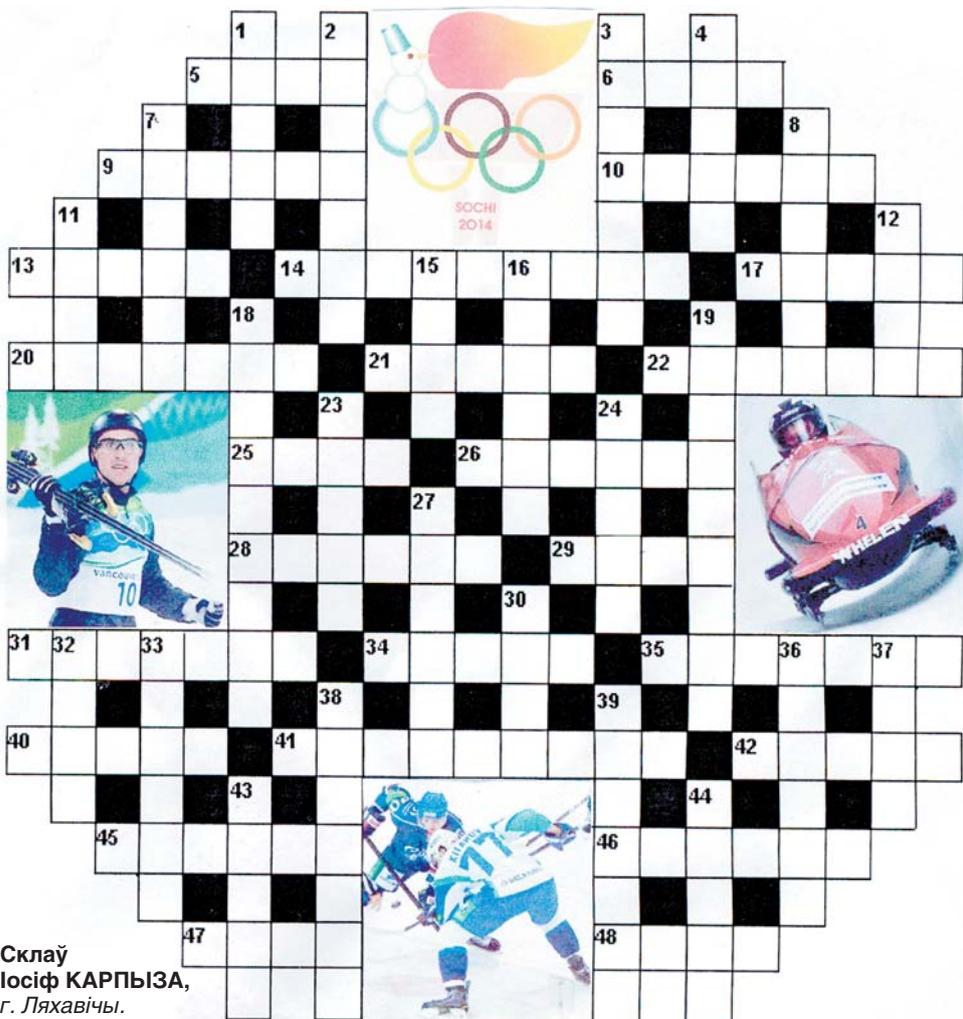
- в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся, в размере, определенном соответствующим протоколом аукционных торгов, осуществить оплату за предмет аукциона, возместить расходы, понесенные бюджетом исполкома по подготовке земельно-кадастровой документации и государственной регистрации земельного участка, а также компенсировать организатору аукциона затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам аукциона документации, необходимой для его проведения (окончательный размер которых определяется до

аукциона и фиксируется в соответствующих ведомостях ознакомления участников);

- в течение 2 месяцев со дня получения выписки из решения исполкома об изъятии земельного участка для проведения аукциона и предоставлении победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона обратиться за государственной регистрацией права частной собственности на земельный участок;
  - приступить к освоению земельного участка в течение 1 года со дня получения свидетельства (удостоверения) о государственной регистрации создания земельного участка и возникновения права на него в соответствии с целью и условиями его предоставления (начать строительство);
  - снять плодородный слой почвы из под пятна застройки и использовать его для благоустройства участка.
- Аукцион состоится 1 апреля 2014 г. в 11.00 по адресу: г. Жабинка, ул. Кирова, 65 (зал заседаний).
Заявки на участие в аукционе принимаются с 8.30 24.02.2014 г. до 17.30 26.03.2014 г. (перерыв с 13.00 до 14.00; вых.: суб., вс.) по адресу: г. Брест, ул. Ленина, 50.
Контактные телефоны: 53 81 92, 53 45 65.
Сайты: www.bgcn.by и www.gki.gov.by.

Крыжаванка

«АД ВАНКУВЕРА — ДА СОЧЫ»

Склаў
Юсіф КАРПЫЗА,
г. Ляхавічы.

Па гарызанталі: 5. Прыстасаванне для скораснага спуску па спецыяльнай, са шматлікімі віражамі, трасе (гл. здымак). 6. Адзінка падліку выйгрышаў у спартыўных спаборніцтвах. 9. Крутыя горны схіл. 10. Штат спецыялістаў, што складае структуру Міжнароднага алімпійскага Камітэта. 13. Старажытная вобласць Грэцыі, на тэрыторыі якой праходзілі антычныя Алімпіяды. 14. Беларуская лыжніца, член зборнай каманды краіны. 17. Спаборніцтва канькабежцаў на пэўную адлегласць. 20. Майстар меткай стральбы. 21. Водная прастора, што раздзяляе мацерыкі. 22. Расійскі біятліст, пераможца X Алімпійскіх гульняў. 25. Хакейнае клуб Усходняй канферэнцыі КХЛ. 26. Афіцыйнае найменне, якое вызначае кваліфікацыю, службовае становішча спартсмена. 28. Славуты савецкі спартыўны каментатар, народны артыст Расіі. 29. Тайныя задумы, інтрыгі. 31. Пачуццё задаваленасці, асалоды, выкліканае спартыўнымі дасягненнямі. 34. Урачыстае шэсце камандаў, якім традыцыйна пачынаецца цырымонія адкрыцця Гульняў. 35. Адна з прафесій француза П. Кубертэна — ініцыятара адраджэння антычных Алімпіяд. 40. Вядучая роля Дар'і Домрачавай у нацыянальнай камандзе біятлістаў. 41. Цэнтр лыжнага спорту ў Мінску. 42. Комплекс элементаў у фігурным катанні. 45. Краіна-арганізатар мінулай зімовай Алімпіяды, на якой беларускі фрыстайліст Аляксей Грышын (на здымку) узняўся на найвышэйшую прыступку п'едэстала гонару. 46. Сталіца XVIII зімовай Гульняў. 47. Аб'яднанне камандаў,

алівы і атрымліваў пэўныя эканамічныя і палітычныя прывілеі. 19. Алімпійская сталіца, дзе ў 1994 годзе беларускі спартсмен упершыню выступілі самастойнай камандай. 23. Стралковая пазіцыя біятліста. 24. Друкаванае выданне. 27. Горная даліна на поўдні Францыі, месца правядзення першай зімовай Алімпіяды. 30. Дакладны календарны час Гульняў. 32. Самая вялікая частка свету, прадстаўленая на Алімпіядзе. 33. Спартсмен-непрафесіянал. 36. Бронзавы прызёр лыжных гонак у Грэноблі ў 1968 годзе. 37. Сталіца VII Алімпійскіх гульняў. 38. Расійскі спартсмен, адзін з заснавальнікаў савецкай школы хакея з шайбай. 39. Беларуская гарналыжніца. 43. Адзнака ў спартыўных практыкаваннях. 44. Галоўны сімвал Алімпіяды.

Па вертыкалі: 1. Каток. 2. Кітапаў. 3. Талава. 4. Уклад. 5. Літа. 6. Вена. 7. Стадыён. 8. Лаззана. 9. Плян. 10. Ніка. 11. Клят-ва. 12. Бета. 13. Плян. 14. Сана. 15. Ніка. 16. Клят-ва. 17. Літэра. 18. Лаззана. 19. Літэра. 20. Сана. 21. Актыві. 22. Літэра. 23. Рубеж. 24. Кніга. 25. Актыві. 26. Завя. 27. Сана. 28. Сана. 29. Літэра. 30. Літэра. 31. Рубеж. 32. Літэра. 33. Рубеж. 34. Літэра. 35. Літэра. 36. Літэра. 37. Літэра. 38. Літэра. 39. Літэра. 40. Літэра. 41. Літэра. 42. Літэра. 43. Літэра. 44. Літэра. 45. Літэра. 46. Літэра. 47. Літэра. 48. Літэра.

клубаў, што ўдзельнічаюць у адзінай структуры спаборніцтваў. 48. Еўрапейскі горад, дзе ў 1882 годзе адбыліся першыя буйныя міжнародныя спаборніцтвы канькабежцаў.

Па вертыкалі: 1. Канькабежная дарожка. 2. Хакеіст, гулец зборнай каманды краіны. 3. Беларуская спартсменка, якая ў Сочы змагала за ўдачу ў шорт-треку. 4. Усталываны парадак жыцця, побыту спартсмена. 7. Адзінка адлегласці, роўная прыблізна 200 м, дыстанцыя першых забегу ў старажытнай Алімпіі. 8. Швейцарскі горад, дзе знаходзіцца рэзідэнцыя Міжнароднага алімпійскага камітэта. 11. Парадак падрыхтоўкі спартсмена да спаборніцтваў. 12. Забарона, што накладвалася на правядзенне ваенных дзеянняў падчас Алімпійскіх гульняў. 15. У старажытнагрэчаскай міфалогіі — персаніфікацыя перамогі, статуя ў выглядзе крылатай вясункі багоў ставілася ў гонар пераможцаў спаборніцтваў. 16. Адзін з традыцыйных рытуалаў на цырымоніі адкрыцця Алімпіяды, які перадае ідэю аб'яднання яе ўдзельнікаў. 18. Алімпіён, што ўзнагароджваўся вянком з галінак

СЁННЯ

Сонца Усход Заход Даўжыня дня

Мінск	— 8.19	18.28	10.09
Віцебск	— 8.11	18.15	10.04
Магілёў	— 8.09	18.19	10.10
Гомель	— 8.02	18.18	10.16
Гродна	— 8.33	18.44	10.11
Брэст	— 8.31	18.48	10.17

Месяц

Апошняя квадра 22 лютага.
Месяц у сузор'і Шалю.

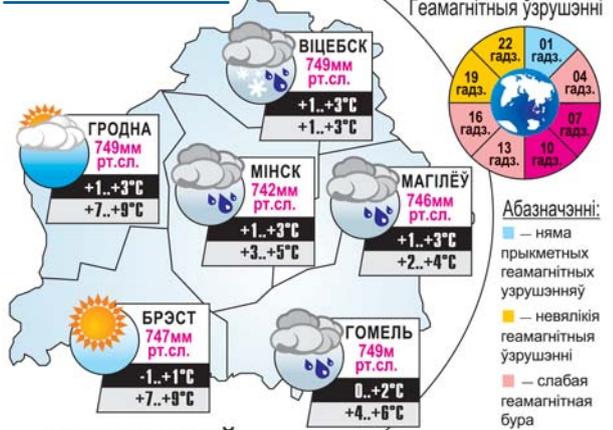
Імяніны

Пр. Аляксандра,
Аляксея, Пятра.
К. Анеты, Людмілы,
Леа, Юльяна.

Фота: Юлія ПАСЕЦКАГА

ЗАЎТРА

...у суседзях

ВАРШАВА +7...+9°C	КІЕЎ +5...+7°C	РЫГА +2...+4°C
ВІЛЬНЮС +3...+5°C	МАСКВА -1...+1°C	С.-ПЕЦЯРБУРГ -3...-1°C

УСМІХНЕМСЯ

Магічная ўласцівасць прадаўцоў на рэчавым рынку: прымяраеш сукенку і шмат пра сябе даведваеш — і прыгажуня ты, і стройная, і малодзіць цябе яна...

Купіш і прыносіш дадому — мех з дзіркамі для рук... Сапраўдныя ведзьмы!..

Бацька прыходзіць з працы. Каля дзвярэй яго сустракае радаснае дзіця.
— Тага, прывітанне! Ты мне што-небудзь купіў?
— Не, сёння нічога не купіў...
Сын паварочваецца і, сыходзячы, холадна кідае маме:
— Ідзі, сустракай, там твой муж прыйшоў.

Навіны шоу-бізнесу. Гарык Харламаў па мянушцы Бульдог быў

пакусаны бульдогам па мянушцы Гарык.

Я аднаго не разумею: у фільме жахаў ахвяра ў паніцы бяжыць з хуткасцю аж да 100 км/г, забойца з каменным тварам проста ідзе за ёю, але усё роўна, гад, даганяе!

сцяпанава

Яны валодаюць добрай памяццю, памятаюць падзеі «свой даўніны». Пры гэтым яны прыкладаюць усе намаганні да таго, каб і навакольныя заўсёды памяталі іх. Адчайнае жаданне гэтых людзей — быць першымі і выкліцаць уражанне, таму яны бываюць бойкімі і агрэсіўнымі. Іх вылучае абавязковасць і патрабавальнасць як да сябе, так і да іншых. Аднак яны вельмі ўразлівыя, не ўспрымаюць крытыку, здольныя «перагнуць палку». Ім неабходна навучыцца больш па-філасофску ўспрымаць жыццё, менш балюча рэагаваць на падзеі і заставацца вернымі сваім поглядам і перакананням.

Даты Падзеі Людзі

1889 год — нарадзіўся (в. Балотца Навагрудскага р-на Гродзенскай вобл.) Турук Фёдар Фёдаравіч, беларускі гісторык, грамадскі дзеяч, прафесар (1921). З 1915-га — выкладчык у гімназіях Мінска і Масквы. Адзін з арганізатараў Беларускага народнага ўніверсітэта і Беларускага навуковага таварыства ў Маскве. Удзельнічаў у арганізацыі БДУ, з 1921 г. прафесар ва ўніверсітэце. Аўтар прац па гісторыі Беларусі. Аўтар прадмовы і складальнік «Курса беларусказнаўства».

1909 год — у парыжскай «Фігаро» быў апублікаваны «Маніфест футурызму», які належаў яму італьянскага пісьменніка Філіпа Тамаза Марынеці і абвясціў наступ новай эры авангарднага мастацтва. Яркімі прадстаўнікамі футурызму былі Велімір Хлебніцаў, Ігар Сев'яранін, Васіль Кандзінскі і многія іншыя паэты і мастакі.

1974 год — створаны Гарадоцкі раённы краязнаўчы музей. У 1976 г. музей адкрыты для наведнікаў. Асноўны фонд музея налічвае 29150 адзінак захоўвання. У музеі дзейнічае 3 экспазіцыйныя і 3 выставачныя залы. Музей вядзе выставачную дзейнасць, супрацоўнічае з Цэнтрам пазашкольнай работы, Домам рамёстваў і фальклору, з каледжамі і школамі горада і раёна. Пры музеі працуе народнае аматарскае аб'яднанне «Зялёная альтанка».

Было сказана

Іван МЕЛЕЖ, народны пісьменнік Беларусі:
«*Няма горшага за той суд, якім судзіш сябе сам*».

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, А. ЛЯУКОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), С. ПРОТАС (першы намеснік дырэктара-галоўнага рэдактара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕУСЬКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК.

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОН: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыі: адрэдакцыі — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджванне — 287 18 38, 287 17 21, бухгалтэрыі: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй лісты. Перадруку матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

<http://www.zvyazda.by>
e-mail: info@zvyazda.minsk.by, (для зваротаў): zvarot@zvyazda.minsk.by

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РЭКЛАМЫ e-mail: reklama@zvyazda.minsk.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень.

Тыраж 22.315. Індэкс 63850. Зак. № 711. Нумар падпісаны ў 19.30

19 лютага 2014 года.